

DRVO

nameštaj

ekologija
prerada
biznis

9 771451 512008

Broj 23 · Godina VII · Beograd, jul 2009. · Godišnja pretplata 2160 dinara, za inostranstvo 50 €

Na Tari ODRŽAN 5. SABOR
DRVOPRERAĐIVAČA
SRBIJE

■ Deset godina dinamičnog razvoja

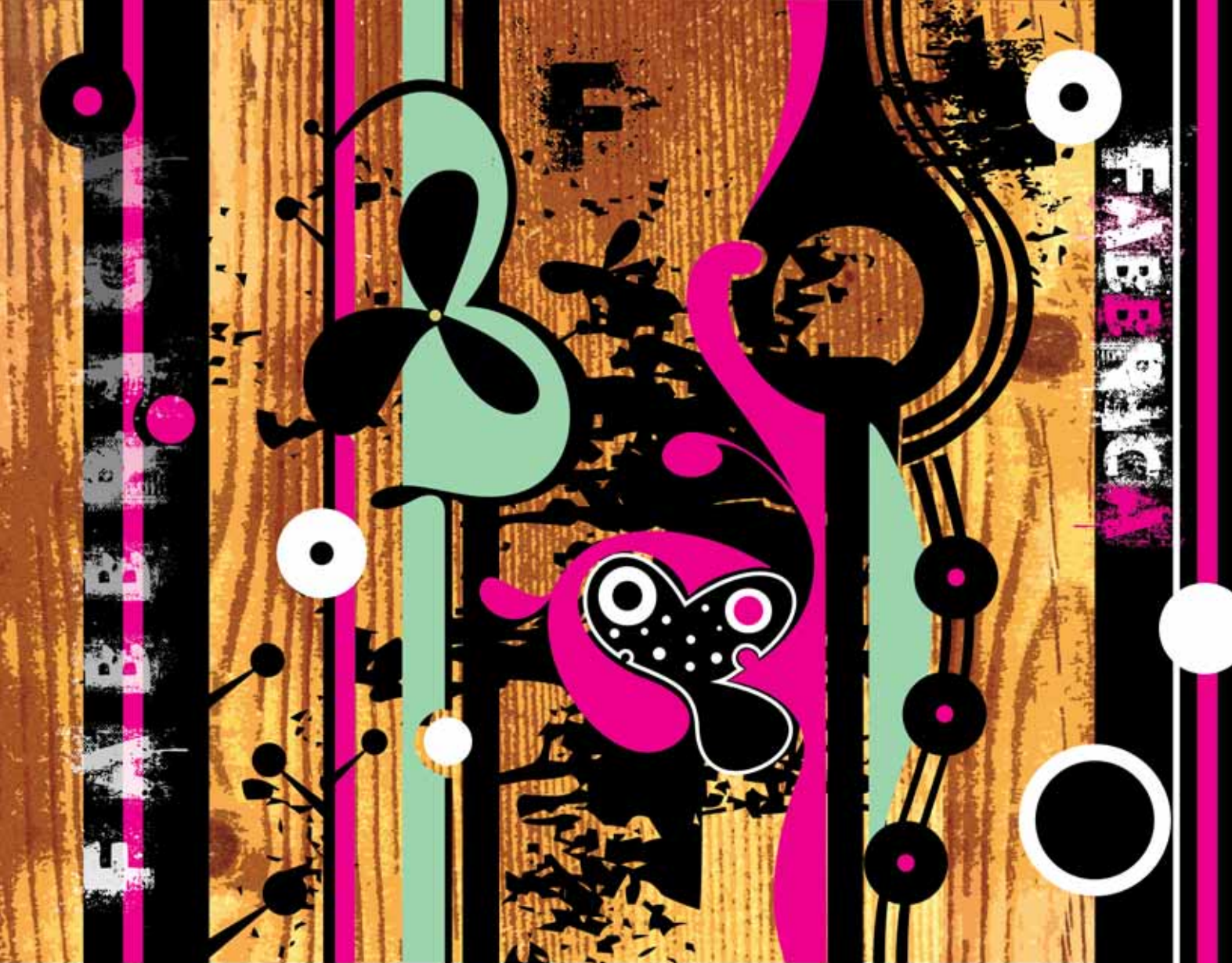
 OMEGA PROFEKS

 JAF
J. V. A. PRISCHIS

 KARIŠIĆ
ENGINEERING

 COSTA
CERAMIT

 darex

BOJE I LAKOVI ZA DRVNU INDUSTRIJU

PRODAJNI PROGRAM

BAJC, PATINE, IZOLATORI, POLIURETANSKI LAKOVI ZA NAMEŠTAJ, ANTI-SCRATCH LAKOVI, AKRILNI LAKOVI VODENI LAKOVI ZA NAMEŠTAJ, VODENI LAKOVI ZA SPOLJNU UPOTREBU, NITRO LAKOVI, POLIESTERSKI LAKOVI SPECIJALNI EFEKTI ZA NAMEŠTAJ, POLIURETANSKI LAKOVI ZA SPOLJNU UPOTREBU, LAKOVI ZA PLOVKE LAKOVI ZA STAKLO, SPECIJALNI EFEKTI ZA STAKLO, PASTE ZA POLIRANJE, RAZREĐIVAČI, SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE OPREME VATROOTPORNI LAKOVI, UV LAKOVI, PARKET LAKOVI, OPREMA ZA NANOŠENJE PREMAZA, OPREMA ZA BRUŠENJE, BRUSNI MATERIJALI

Fabbrica
www.fabbrica.co.rs

FABBRICA D.O.O., Bosanska 65, 11 080 Zemun, Beograd
Tel. +381 11 316 99 77, 316 99 88, 30 77 905, 30 77 906
mail: office@fabbrica.co.rs

DISTRIBUTERI ZA SRBIJU

NIŠ: COLOR - MIX D.O.O., Trg učitelja Tase 1a, Tel. +381 18 519 364, +381 18 519 365
NOVI SAD: FABBRICA COLORI D.O.O., Jovana Cvijića 10 a, Tel. +381 21 677 29 92
POŽAREVAC: BURA D.O.O., Svetislava Uroševića 14, Tel. +381 12 540 958
VALJEVO: TIMOTIĆ D.O.O., Majora Ilića bb, Tel. +381 14 290 510, +381 14 290 512
ZAJEČAR: SZTR JAPANAC, Grijanski put bb, Tel. +381 19 440 340, +381 19 440 341
KRŠEVAC: MDM AUTO KOMERC D.O.O., Jug Bogdanova 32, Tel. +381 37 448 970
KRALJEVO: VIVA PTZUR, Dimitrija Tucovića 24, Tel. +381 36 311 937
BARAJEVO: AUTO KOLOR MIX D.O.O., Svetosavska 45 ž, Tel. +381 11 830 28 34
NOVI PAZAR: BOYS D.O.O., Kej škopskih žrtava 53, Tel. +381 20 389 444, +381 20 332 250
DISTRIBUTERI ZA BOSNU I HERCEGOVINU
SARAJEVO: TOCOS D.O.O., Bihacka 5, Tel. + 387 33 65 83 98, +387 33 71 44 00
BANJA LUKA: TERMIK D.O.O., Karadordjeva 81 a, Tel. +387 51 218 717, +387 51 218 881

VERNICI ELEGANT MILANO

Generalni distributer laminatnih podova brenda
KRONOORIGINAL firme **KRONOFLOORING**, Lampertswalde

Južni bulevar 2, 11000 Beograd
tel:011/381-32-50
fax:011/381-32-92

e-mail: office@pinoles.com
www.pinoles.com

Prodajno izložbeni salon građevinskog materijala u ulici Gospodara Vučića 169, 11000 Beograd

tel:011/381-32-26 011/381-32-39 011/381-32-45

Fax: +49 5131 92241

NIKOLIC

GABELSTAPLER

Generalni zastupnik za HYUNDAI
i BAUMANN viljuškare u Srbiji,
Crnoj Gori, Hrvatskoj,
Bosni i Hercegovini i Makedoniji:

Internet: www.nikolic-gabelstapler.de

ČEONI 1 - 16t

HYUNDAI
HEAVY INDUSTRIES EUROPE

ELEKTRO-BOČNI 3 - 7t

elektro
NIKOLIC

DIZEL - GAS - BOČNI 3 - 40t

CAVAION SIDELOADERS
BAUMANN

ČETVOROSMERNI 1 - 12t

HUBTEX

REGALNA TEHNIKA 1 - 3t

Stöcklin

KONTEJNERSKI I
VILJUŠKARI VELIKIH
NOSIVOSTI 8 - 45t

ELEKTRO KOMPAKTNI
VILJUŠKARI 1 - 25t

LAREX

MOBILNA PRESA

MONTAŽA INDUSTRIJSKIH GUMA NA LICU MESTA

*30 godina iskustva
ostavlja tragove*

BEOGRAD

IZLAZ

BATOČINA - KRAGUJEVAC

50m OD
NAPLATNE
RAMPE

NIŠ

tel: +381 34 300 555

fax: +381 34 300 550

e-mail: nikolic-viljuskari@microsky.net

www.nikolic-viljuskari.net

KRAGUJEVAC

NIKOLIĆ

VILJUŠKARI

DRVO-tehnika

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKO press Blagojević

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 24

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84; 311 06 39

www.drvotehnika.com

e-mail: ekopress@eunet.rs; drvotehnika@eunet.rs

Suizdavač:

Agencija za drvo - Klaster drvoprerađivača Srbije

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Lajoš Đantar, AKE Đantar, Bačka Topola
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Vladislav Jokić, XILIA, Beograd
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Dr Vojislav Kujundžić, LKV CENTAR, Beograd
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Mr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronik, Niš
- Zvonko Petković, doc. FPU Beograd
- Dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet, Beograd
- Tomislav Rabrenović, DRVOPROMET, Ivanjica
- Miroљub Radovanović, JELA JAGODINA, Jagodina
- Gradimir Simijonović, TOPLICA DRVO, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Milić Spasojević, Fantoni ŠPIK IVERICA, Ivanjica
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Ranko Trifunović, TRIFUNOVIĆ, Pranjani
- Dragan Vandić, KUBIK, Raška
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Direktor, glavni i odgovorni urednik

- Mr Dragojlo Blagojević

Stručni konsultant

- Dipl. ing. Dobrivoje Gavović

Redakcioni odbor

- Dragan Bosnić, Beograd
- Marina Jovanović, Leskovac
- Snežana Marjanović, AMBIENTE, Čačak
- Jelena Mandić, tehnički urednik
- Ivana Davčevska, novinar – producent
- Svetlana Preradović, Beograd
- Aleksandar Radosavljević, Beograd
- Sandra Zec, INTERLIGNUM NS, Novi Sad

Uplate za pretplatu, marketinške i druge usluge na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun - IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih poruka

Priprema, štampa i distribucija
EKO press Blagojević

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Nije važno koliko puta padaš,
važno je koliko puta ustaneš.

Konstruktivni zaključci

U toku svoje životne prolaznosti čovek shvati da ga ne čini značajno pametnijim ono što je čuo, već ono što je iskusio. To iskustvo mu, sigurno, može poslužiti kao orijentir za rad i donošenje odluka, gde se, uz definiciju da je iskustvo zbir naših razočarenja i da nije ono što nam se događa, već je ono što činimo sa onim što nam se događa, uvek potvrđuje da su svest i ljudska delatnost primarno određeni društvenim bićem čoveka.

Ako je, dakle, svest ljudi primarno određena njihovim društvenim bićem, odnosno mestom u društvenoj podeli rada i ako nam je u našoj prolaznosti iskustvo orijentir za rad i delanje, onda je, bez sumnje, za uspeh neophodno imati jasno definisan cilj. Samo sa jasnim ciljem i upornim radom, čovek se može izdvojiti iz mase i potvrditi svoje stvaralačke mogućnosti. Samo name-ra ili želje, bez upornog i aktivnog rada, nisu dovoljne za uspeh. Ponekad to može biti splet različitih okolnosti, nasleđe ili čak neki oblik prisile. Ali je uvek važno planirati, poći na vreme, ne čekati i nikad ne odustati. Nije važno koliko puta padneš, važno je koliko puta ustaneš. Važno je, takođe, misliti i verovati u uspeh, jer od načina na koji čovek misli, oseća i veruje, zavisi snaga njegovog duha, tela i prilike u kojima živi.

I dok beležimo ova razmišljanja mislimo o pet do sada održanih SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije i našoj nameri da ovaj skup postane tradicionalna manifestacija. Niz organizacionih problema i znatno manji odziv ovogodišnjem, 5. SABORU DRVOPRERAĐIVAČA Srbije, samo su delimično i neznatno poljuljali naše namere. Istina, mali odziv je donekle demantovao očekivanja organizatora da bi kriza i društvene teškoće trebalo da nas više zbliže, da se više iskreno i ljudski družimo, da razgovaramo i tražimo rešenja za probleme koji se neprestano gomilaju. Jer, nije tajna da je SABOR, još od starta pokrenuo i usmerio niz, za branšu, značajnih pitanja. U tom pravcu je i program rada 5. SABORA bio usmeren, pa njegov značaj nije umanjila ni manja poseta ni činjenica da su ovaj skup ignorisali predstavnici vlasi. Uz niz konstatacija i predloga 5. SABOR je doneo značajne i vrlo konstruktivne zaključke. Opširan izveštaj sa 5. SABORA i zaključke ovog skupa, uz niz drugih informacija, objavljujemo u ovom broju časopisa DRVOTEHNICA, a izvršnom organizatoru ostaje obaveza da ovaj dokument dostavi svim zainteresovanim institucijama i predstavnicima vlasti.

Za drvoprerađivače i šumare, koji su povezani kao nokat i meso, potencijamo prvu konstataciju i predlog SABORA da je potrebno završiti sertifikaciju šuma, ali i preduzeća za preradu drveta, jer se istinska verifikacija šuma može ostvariti samo ukoliko drvoprerađivači pristupe procesu sertifikacije tehnološkog procesa prerade drveta što će stvoriti uslove za normalan pristup međunarodnom tržištu. Jer, kriza će biti i proći, a mi mislimo na vreme koje dolazi posle. Dok radimo, mislimo o tom vremenu, o uspehu i verujemo u zajedničku pobedu. Nije lako, ali vas pozivamo da nam se pridružite i posebno podsećamo da od načina na koji čovek misli, oseća i veruje, zavisi snaga njegovog duha, tela i prilike u kojima živi. ■

D. Blagojević

U hotelu OMORIKA na Tari od 10. do 12. maja ove godine, održan je 5. SABOR DRVOPRERAĐIVAČA Srbije. Organizator ovog skupa, kao i prethodna četiri, bilo je izdavačko preduzeće *EKO press Blagojević*, osnivač i izdavač časopisa *DRVOTEHNIKA*, a suorganizatori su bili Agencija za drvo i Privredna komora Srbije. Privredni tokovi praćeni izraženom krizom su, verujemo, primarno uticali da broj učesnika 5. SABORA, u odnosu na ranije skupove ove vrste, bude znatno manji. To, međutim, nije umanjilo značaj ovog skupa na kome se prvog dana u plenarnoj raspravi govorilo o značaju i efektivnosti mera Vlade RS na drvoprerađivački sektor, isto kao što značaj SABORA nije umanjila činjenica da se na ovu raspravu, mada je bilo planirano i dogovoreno, nisu odazvali predstavnici vlasti. To, uostalom, više govori o njima i činjenici da ih privreda, kako se to kod nas često čuje, sva manje interesuje...

Javnosti radi, autor ovog teksta je dužan ukratko obrazložiti bar deo komunikacije sa predstavnicima vlasti u vezi sa organizacijom 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije.

Na početku treba reći da je, na poziv organizatora, proš-

le godine, na 4. SABORU DRVOPRERAĐIVAČA, učestvovao potpredsednik Vlade RS, gospodin Božidar Đelić. U raspravi o problemima i perspektivi prerade drveta, proizvodnje nameštaja i upotrebe drveta u graditeljstvu imao je uvodno izlaganje, a nakon diskusije, najavio je aktivniju ulogu države, pre svega kroz donošenje odgovarajućih propisa i stvaranju povoljnijeg poreskog sistema. Govorio je i o preispitivanju opravdanosti visokog stepena zaštite šuma, o radu na izradi strategije drvne industrije, o reformi u oblasti standardizacije... Bilo je to predizborno vreme, Vlada RS tehnička, a gospodin Đelić je govorio o potrebi kontinuiteta u ključnim pitanjima privrede što će, naglasio je, imati pozitivne pomake i u sektoru prerade drveta i proizvodnji nameštaja. Potpredsednik Vlade RS je tada ostavio pozitivan utisak na drvoprerađivače, pa smo još od septembra prošle godine, sa

predstavnicima Đelićevog kabineta planirali njegovo učešće i na 5. SABORU DRVOPRERAĐIVAČA Srbije. U tom smisli Kabineta potpredsednika Vlade RS za evropske integracije je, bez obaveza, još u oktobru prošle godine, prihvatio pokroviteljstvo 5. SABORA, a definisan je i tematski blok plenarne rasprave na kojoj bi Đelić trebalo da učestvuje: *Šumarstvo, prerada drveta i proizvodnja nameštaja u svetlu evropskih integracija i standarda...*

To smo, prvi put, prošle godine objavili u oktobarskom broju časopisa *DRVOTEHNIKA*, a komunikacija sa predstavnikom Đelićevog kabineta je tekla bez većih problema do početka januara. Međutim, kako su problemi u društvu početkom godine rasli komunikacija sa kabineta potpredsednika je postajala sve teža i ređa. Mada bez jasne odluke, učešće potpredsednika Đelića na 5. SABORU je,

uz saglasnost njegovog kabineta, ponovo objavljeno u januarском i u aprilskom broju časopisa *DRVOTEHNIKA*, gde je objavljen i PREDLOG PROGRAMA RADA ovog skupa.

Uz dozu kajanja što sam se upleo u ovu neizvesnost, uzalud sam zvao telefonom i slao mejlove. Gospodin Radosavljević, čovek iz Đelićevog kabineta sa kojim sam po tom pitanju komunicirao, uvek je bio na nekom sastanku. Na poruke mejlom nije odgovarao, a na mobilni se nije javljao. Kada bismo, ipak, stupili u kontakt nije bilo jasnog stava: da li će Đelić učestvovati na SABORU ili neće. Nardu da će potpredsednik ipak učestvovati na 5. SABORU DRVOPRERAĐIVAČA podgrejala je činjenica da je šest dana pre početka SABORA iz kabineta potpredsednika traženo da im po treći put pošaljem program rada u kome je već bilo definisano i njegovo učešće. Ponovo je nastao tajac, a kada smo poverovali da će potpredsednik doći na Taru i odštampao konačni program rada, samo tri dana pre početka ovog skupa privrednika iz kabineta potpredsednika Đelića smo na mobilni telefon dobili poruku sledeće sadržine: *Ne dolazi BDJ. Nema sanse da se uklopi. Morao bi da dođe u ponedeljak bukvalno u ponoc, pa da ustane rano i da se vrati u BGD do 12h. To je previse*

Održan 5. SABOR

PRIPREMIO: mr Dragojlo Blagojević

Predsedništvo 5. SABORA (levo) i detalj sa plenarne rasprave (desno)

I u holu hotela se razgovaralo o poslu i aktuelnim pitanjima struke

DRVOPRERAĐIVAČA Srbije

Kriza je, očigledno, za više od polovine umanjila posetu ovom skupu privrednika koji ima cilj i pretenziju da postane tradicionalan. Broj učesnika jeste značajan indikator, ali ne i presudan za sadržaj i kvalitet rada ovakvih vidova okupljanja na kojima se uz redovan program rada vodi veći broj poslovnih razgovora.

To što su predstavnici vlasti ignorisali skup drvoprerađivača nije umanjilo njegov značaj smatraju učesnici i organizator 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije. Konstatovali su da to više govori o njima i činjenici da ih privreda, kako se to kod nas često čuje, sve manje interesuje.

naporno... Ponovo smo menjali i štampali program rada...

Ali, pravo i još veće iznenađenje tek je sledilo i stiglo je samo petnaestak minuta pre početka 5. SABORA... Pogleda uprtog u ulazna vrata hotela izvršni organizator je iščekivao dolazak Igora Brkanovića, pomoćnika ministra u MERR RS koji je u okviru tematskog bloka *Značaj i efektivnost mera Vlade RS na drvoprerađivački sektor trebalo da govori na temu Mere Ministarstva ekonomije RS i prerada drveta*; i zamenu za najavljeni učešće Zorice Marić, načelnika sektora u MERR RS koja je trebalo da govori na temu *Program Ministarstva ekonomije podsticaju razvoja klastera drvoprerađivača u 2009. godini*. Njihovo učešće je potvrđeno članu organizacionog odbora 5. SABORA, prof. dr Zdravku Popoviću još početkom aprila. Sada ih nije bilo, pa je organizator pozvao jedini telefon koji je imao. Gospođa Marić se javila iz Opatije i rekla već poznato: da je zamenik ministra, gospodin Brkanović prihvatio učešće na ovom skupu, da je i za nju određena zamena, i da bi predavači trebalo da su već stigli. Dala je i neki broj telefona u ministarstvu na koji može da se proveriti ko dolazi i kada, a nakon nekoliko poziva, od izvesne Valentine organizator saznaje da joj je nešto poznato, ali da je zamenik ministra zauzet i da na Taru niko neće doći...

Prvi dan rada 5. SABORA

Samo koji minut kasnije, pozdravljajući prisutne u ime organizatora i organizacionog odbora, mr **Dragojlo Blagojević** nije mogao niti hteo sakriti iznenađenje ni dozu zbunjenosti izazvanu prethodnim saznanjem. Prisutni su, međutim, jednostavno i lako prihvatili činjenicu da *koga nema bez njega se može uz komentar da to više govori o njima nego o nama...* Sve ostalo na 5. SABORU, kojim su predsedavali dipl. ing. **Petar**

Bajić (Estia Zemun), dipl. ecc. **Jeca Ilić** (Vojvodinašume Petrovaradin) i dipl. ing. **Rajko Sredanović** (Interrholz Beograd) teklo je po planu.

Biranim rečima učesnike je pozdravio i SABOR otvorio gospodin **Duško Majkić**, predsednik Regionalne privredne komore Užice, naglasivši da je svih pet SABORA do sada održano na regiji Užica koja je najšumovitija u Srbiji, a šume imaju izuzetne privredne, estetske i turističko-rekreativne vrednosti ovog kraja. Na području deset opština užičkog regiona posluje 225 preduzeća iz oblasti šumarstva, prerade drveta i proizvodnje nameštaja, a najveći broj (90) je na teritoriji opštine Ivanjica. Od ukupnog broja drvoprerađivačkih preduzeća, najveći broj njih (126) se bavi proizvodnjom rezane građe, zatim proizvodnjom građevinske sto-

Duško Majkić i Rašo Milić za govornicom

Verujemo da je uz druženje bilo i poslovnih dogovora

Prepolovljen broj učesnika SABORA

Privredni tokovi praćeni izraženom krizom su, verovatno, primarno uticali da broj učesnika 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA, u odnosu na ranije skupove ove vrste, bude znatno manji. To, međutim, nije umanjilo značaj ovog skupa na kome se vodila rasprava o nizu pitanja vezanih za struku, a stavovi preporuke i zaključci ovog skupa se tiču kompletne branše i zajednice u celini, pa će zato biti prezentirani odgovarajućim institucijama i široj javnosti.

Podsećamo, na prvom SABORU je učestvovalo 216, na drugom 230, a na trećem SABORU se okupilo 232 privrednika iz oblasti prerade drveta, šumarstva, opremanja enterijera, proizvodnje nameštaja, kao i privrednika koji se bave proizvodnjom i distribucijom mašina, alata, boje, lakova, abraziva i drugog repromaterijala za drvenu industriju. Prošle godine, na četvrtom SABORU DRVOPRERAĐIVAČA, takođe na Tari, okupilo se 209, a ove godine, peti SABOR je imao 93 učesnika od čega 6 iz susednih država.

Kriza je, očigledno, za više od polovine umanjila posetu ovom skupu privrednika koji ima cilj i pretenziju da postane tradicionalan. Broj učesnika jeste značajan indikator, ali ne i presudan za sadržaj i kvalitet rada ovakvih vidova okupljanja.

Izvršni organizator 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA zahvaljuje Privrednoj komori Srbije i Agenciji za drvo, kao suorganizatorima, na pomoći pri organizaciji ovog skupa. Takođe zahvalnost dugujemo generalnom sponzoru 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA, Javnom preduzeću Srbijašume.

Značajno je istaći da su predstavnici nekih firmi po prvi put učestvovali na SABORU DRVOPRERAĐIVAČA, a ovoga puta su bili zadovoljni učešćem, gde su stekli nova poznanstva i poneli pozitivna iskustva. Lajoš Djantar, vlasnik firme AKA Djantar iz Bačke Topole, je bio prijatno iznenađen organizacijom, programom ra-

da, ozbiljnošću i poslovnom atmosferom ovog skupa. Isti utisak poneli su Slobodan Lazić, vlasnik i direktor firme AGACIJA iz Beograda; Radojica Savić, Infomag, Novi Sad; Darko Paunović, DE-PROM, Rača KG; Dragan Markov, Wood Mizer Balkan, Kikinda; Dobrica Radivojević i Radoslav Ralević, NIK Smederevska Palanka, koji su, takođe, po prvi put učestvovali na ovom skupu i sve vreme uspešno promovisali svoje firme i stekli nova poznanstva koja će im, rekoše, koristiti u poslu.

Spomenimo, takođe, da je po prvi put na SABORU učestvovala gospođa Marta Takač, generalni direktor JP Vojvodinašume, sa timom svojih najbližih saradnika od kojih su neki i ranije učestvovali na SABORU DRVOPRERAĐIVAČA Srbije; zatim Nenad Vrlac, direktor Kronošpan srb doo, Lapovo; Branko Stefanović, generalni direktor firme SAGA DRVO, Milan Baranac, direktor ŠG Prijepolje, Milovan Kovačević, direktor ŠG Užice i njegov zamenik, gospođa Slađana Andrić i drugi.

Svojevrsan kuriozitet predstavlja činjenica da je više od trećine, tačnije 37 od ukupno 93 učesnika 5. SABORA drvoprerađivača, na do sada pet skupova ove vrste, učestvovalo tri i više puta (16 je učestvovalo na svih pet održanih SABORA). Između ostalih, najmanje tri puta na SABORU su učestvovali: Petar Bajić, Dragan Paunić, Đorđo Gojić, Tomislav Stamenić, Dušica Filipović, Aleksandra Jovanović, Rajko Sredanović, Radovan Šalabalija, Dragan Savić, Ranko Josipović, Zlatan Jovanović, Petronije Jevtić, Nikola Tomić, Goran Momirović, Dušan Branković, Stevo Sekulić, Milutin Vasić, a svih pet puta na SABORU su učestvovali: Rašo Milić, Bane Karišić, mr Goran Milić, Tihomir Murić, Mičo Simikić, dr Zoran Tomović, Radosav Bjelaković, Dragan Zeljić, Mile Tadić...

Zahvaljujemo se svima koji su, makar na dva sata, prisustvovali 5. SABORU DRVOPRERAĐIVAČA Srbije i koji su, na bilo ko-

larije (35) i proizvodnjom nameštaja (23). Zbog ekonomske krize obim proizvodnje u drvoprerađivačkim firmama je u prva tri meseca ove godine pao za 45%, istakao je Majkić i dodao da se nada da će mere koje preduzima Vlada RS imati pozitivan uticaj na privredne tokove. Majkić je predložio da organizator SABORA više koristi strukturu PKS kako bi se privrednici više upoznali i animirali za učešće na ovom, za drvoprerađivače jedinom i značajnom skupu. Za-

tim je dipl. ing. **Rašo Milić** govorio o tokovima u šumarstvu, preradi drveta i proizvodnji nameštaja u 2008. godini i uticaju svetske ekonomske kriza na tokove u branši. Ukupan fizički obim industrijske proizvodnje u Srbiji povećan je 2008. u odnosu na prethodnu godinu za svega 1,1%. U istom periodu fizički obim proizvodnje u drvenoj industriji zabeležio je pad od čak 17,6% dok je proizvodnja nameštaja zabeležila rast od 10,1%. U prvim mesecima 2009.

godine, međutim, rezultati su katastrofalni, istakao je Rašo Milić informišući da je drvna industrija u 2008. godini zabeležila deficit u spoljnotrgovinskoj razmeni od 82 milona USD što je za skoro četiri puta više nego u 2007. godini. Iz ovog podatka se može zaključiti da je svetska finansijska kriza počela ozbiljnije da se oseća još od polovine 2008. godine. Za drvenu industriju je pozitivno što i dalje ima suficit u finalnoj preradi drveta, odnosno u višem stepenu obra-

de, a deficit beleži u primarnoj preradi drveta i repromaterijalima, rekao je gospodin Rašo Milić čije izlaganje u ovo broju časopisa objavljujemo u celini.

O sertifikaciji šuma i preduzeća iz oblasti prerade drveta, odnosno o sertifikaciji sistema uopšte, govorio je dipl. ing. **Stevo Sekulić**, SGS Beograd, naglasivši da se verifikacija procesa sertifikacije šuma može ostvariti pod uslovom da industrija za preradu drveta pristupi procesu sertifikacije tehnološkog proce-

ji način, učestvovali u njegovom radu. Svi oni su, svako na svoj način, uveličali ovaj skup i dali mu značaj kakav drvoprerađivačka branša zaslužuje.

Pet u kontinuitetu održanih SABORA DRVOPRERAĐIVAČA predstavlja svojevrsan, mali jubilej, a iza pripreme i organizacije svakog ovog skupa stoji uporom i dug rad, ponekad protkan nizom problema. Činjenica je, takođe, da organizacija ovog skupa zahteva materijalne troškove, pa bi u organizaciji proporcionalno trebalo da učestvuje više subjekata, odnosno da učesnici, kako je to praksa, uredno snose troškove kotizacije. Mada je kotizacija obavezna, treba reći da se ove uobičajene norme, na svim do sada održanim skupovima ove vrste, pridržavala jedva četvrtina učesnika. Praksa je, takođe, da oko dvadesetak ljudi uvek opravdano, prema dogovoru ne plaća kotizaciju jer na neki način učestvuje u organizaciji ovog skupa. Njima, takođe, dugujemo zahvalnost. Ogromna većina, međutim, izbegava ove obaveze, što ovoga puta nećemo komentarisati. Spomenimo takođe da prosečno za petnaestak ljudi troškove boravka ili putovanja uvek snosi organizator.

Kriza je primaran, ali ne i jedini uzrok malog odziva privrednika na 5. SABOR DRVOPRERAĐIVAČA. U odnosu na prethodni (209) peti sabor je imao (93) čak 55,5% manje učesnika. Mali odziv je demantovao očekivanja organizatora da bi kriza i poslovni problemi trebalo da nas više zbiju, da se više iskreno i ljudski družimo, da razgovaramo i tražimo rešenja za probleme, pogotovo što je i program rada SABORA bio u tom pravcu usmeren...

Da li smo se zamorili ili smo toliko otuđeni da sami sebi postavimo dovoljni. Ova pitanja će, ovoga puta, ostati bez odgovora. Istina, nije tajna da su neki *veliki* i samodovoljni od starta ignorisali ovakav vid okupljanja. Takođe, nije tajna da je SABOR pokrenuo i usmerio niz, za branšu, značajnih pitanja. Zato za svakog od nas ostaje pitanje: da li je šteta prekinuti ovu praksu? Nemamo pretenziju da sugerišemo bilo kakav odgovor, ali je očigledno da SABOR više nije samo pitanje organizatora.

sa rada prerade drveta, a time se, praktično, stvaraju uslovi za nesmetan pristup međunarodnom tržištu. Ozbiljne firme bi trebalo da nastave procese sertifikacije bez obzira na krizne tokove, naglasio je Sekulić.

Nakon toga o merama Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede vezanim za šumarstvo i preradu drveta govorio je dipl. ing. **Dušan Jović** iz Uprave za šume, a o značaju i uslovima kreditiranja drvne industrije u vreme svetske ekonomske krize, govorila je dipl. ecc. **Svetlana Pavlović** iz Eurobank EFG Kragujevac.

Nakon toga u raspravi je učestvovao veći broj učesnika SABORA, a u popodnevnom terminu se razgovaralo o aktivnostima Agencije za drvo – klastera drvoprerađivača za 2009. godinu. U razgovoru su učestvovali **Rajko Sredanović, Petar**

STVO Zagreb, sada BTS Karlovac, govorio dipl. ing. **Hrvoje Bošnjak**.

Drugi dan rada 5. SABORA

Narednog dana u okviru plenarne rasprave govorilo se o šumarstvu, preradi drveta i proizvodnji nameštaja u svetlu evropskih standarda i integracija, a uvodno izlaganje je imao dipl. ing. **Rajko Sredanović**. U okviru ovog tematskog bloka govorjeno je o sertifikaciji šuma u okviru javnih preduzeća šumarstva, a izlaganje su imali dr **Zoran Tomović**, Vojvodinašume i dipl. ing. **Tihomir Murić**, izvršni direktor u JP Srbijašume. Skup je informisan da je proces serti-

U raspravi po ovim temama diskutovao je veći broj učesnika 5. SABORA. Imenovana je i komisija sa zadatkom da na osnovu diskusije i zaključaka ovog skupa formuliše **stavove, preporuke i zaključake 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA**

Dušan Jović

Stevo Sekulić i Svetlana Pavlović

Tihomir Murić, dr Zoran Tomović i dr Igor Panin za govornicom

Bajić, Miloš Tica, Nenad Popović i drugi.

Takođe u popodnevnom terminu izuzetno zapaženu prezentaciju imala je firma KOR-DUN ALATI iz Karlovaca, a o razvoju programa malih gatera i tvrdo hromiranih testera (gaterskih i kružnih) govorio je dipl. ing. **Dubravko Lukačić**, dok je o programu mašina za drvoprerađivanje i ostrilica za alate ex BRAT-

fikacije šuma u okviru JP Vojvodinašume završen prošle godine, a da je sertifikacija šuma u okviru JP Srbijašume obavljena u nekim gazdinstvima, a da je u toku sertifikacija u još pet gazdinstava.

Nakon toga je govorio dr **Igor Panin** na temu sertifikacije preduzeća za preradu drveta, a o sertifikaciji sistema uopšte govorio je dipl. ing. **Stevo Sekulić**.

VOPRERAĐIVAČA Srbije i da ih dostavi odgovarajućim institucijama, ministarstvima i Vladi Republike Srbije. Ovaj dokument u celini objavljujemo u ovom broju časopisa *DRVOTEHNIKA*.

Rad 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije propratila je televizijska ekipa i novinari RTS, a prema našim izvorima, informacije sa ovog skupa su emitovane u dva navrata. ■

konstatacije predlozi i zaključci 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije

U hotelu OMORIKA na Tari od 10. do 12. maja 2009. godine održan je 5. SABOR DRVOPRERAĐIVAČA Srbije. Organizator ovog skupa, kao i prethodna četiri, bilo je izdavačko preduzeće EKO press *Blagojević*, osnivač i izdavač časopisa *DRVOTEHNIKA*, a suorganizatori su bili Agencija za drvo i Privredna komora Srbije.

U dva radna dana realizovan je planirani program rada. Prvog dana se govorilo o značaju i efektivnosti mera Vlade RS na drvoprerađivački sektor, a drugog dana se u plenarnoj raspravi govorilo o šumarstvu, preradi drveta i proizvodnji nameštaja u svetlu evropskih integracija i standarda.

Imenovana je i komisika sa zadatkom da na osnovu diskusije i zaključaka ovog skupa formuliše stavove, preporuke i zaključke 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije i da ih dostavi odgovarajućim institucijama, ministarstvima i Vladi Republike Srbije.

- Konstatujemo da je stanje šumarstva po novoj nomenklaturi šuma izvršenoj 2007. godine, dosta bolje nego iz nomenklature šuma iz 1979. godine, a to uz adekvatnije otvaranje šuma pruža mogućnost snabdevanja tržišta drvoprerade kvalitetnijom sirovinom.
- Potrebno je završiti sertifikaciju šuma, ali i preduzeća za preradu drveta, jer se istinska verifikacija sertifikacije šuma može ostvariti samo ukoliko drvoprerađivači pristupe procesu sertifikacije tehnološkog procesa prerađivanja drveta što će stvoriti uslove za normalan pristup međunarodnom tržištu.
- Potrebno je početi sa dugoročnom stimulacijom pošumljavanja velikih površina u privatnom vlasništvu koje se mogu pošumiti, tako što će država stimulisati pošumljavanje dodelom besplatnog sadnog materijala, finansiranjem pošumljavanja i oslobađanjem od poreza na 30 godina.
- Potrebno je poboljšati otvorenost šuma i povećati proizvodnju drvnih sortimenata.
- Potrebno je šumarstvo osloboditi obaveze izdvajanja za odvodnjavanje, jer time nisu opterećena šumarska preduzeća ni u državama u okruženju, a pri tome se mora imati u vidu značaj šumarstva za vodoprivredu, privredu, ekologiju i druge opšte korisne funkcije šuma.
- Takse za posećeno drvo u iznosu od 3% od vrednosti fakturisane realizacije, koje izdvajaju javna preduzeća za gazdovanje šumama, neophodno je da se obavezno vraćaju privrednim subjektima u šumarstvu radi ulaganja

u dalji razvoj ovog sektora (po ugledu na praksu zemalja u okruženju).

- Takse za isticanje firmi, koje su javni prihodi lokalnih samouprava, treba da se preispitaju i da ne budu u istoj visini kao takse za isticanje firmi drugih privrednih subjekata, nego znatno niže.
- Da se preko Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, kao i Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstva NIP-a, obezbede bolji uslovi privređivanja u šumarstvu, kao i da se podrži uvođenje naknade 0,05% ukupnog prihoda za unapređenje šuma za sva pravna lica koja posluju u Srbiji, što je predloženo novim Zakonom o šumama, a tako je definisano i u zemljama okruženja.
- Da se, u cilju poboljšanja tehnološkog razvoja drvoprerađivačkih i drugih preduzeća, ukinu carine na opremu koja se ne proizvodi u zemlji i izjednače domaći i strani investitori.
- Da se ukinu carine na sirovine i repromaterijal koji se ne proizvode ili nedovoljno proizvode u zemlji.
- Posebno stimulisati privredna društva, drvoprerađivačka preduzeća koja ostvaruju neto devizni efekat u spoljnotrgovinskoj razmeni, preko povoljnih kredita i davanjem statusa pretežnog izvoznika za ova preduzeća i to minimalno 51% izvoza umesto dosadašnjih 70%, radi bržeg povraćaja PDV-a.
- Sabor drvoprerađivača podržava predlog koji je Agencija za drvo, početkom ove godine, uputila Vladi RS da se ugradnja i zamena fasadne stolarije uvrsti u paket mera Vlade RS za ublažavanje negativnih efekata ekonomske krize. To bi trebalo da bude dugoročan zadatak, a zamenom nedovoljno kvalitetnih prozora na stambenim objektima moglo bi se uštediti oko 6% od ukupne potrošnje energije na nacionalnom nivou.
- Treba što pre razmotriti mogućnost da se euro uvede kao sredstvo plaćanja, kako bi se izbegao uticaj uvozničkog lobija na kurs.
- Potrebno je preko nadležnih institucija obezbediti ambijent ravnopravne konkurencije svih učesnika u drvoprerađivačkom sektoru, tako što će se područja *sive ekonomije* značajnije smanjivati pre svega realnim i efikasnijim angažovanjem stručnih inspekcijskih organa.
- Nauku i obrazovanje staviti u službu privrede preko praktične primene znanja i veština stečenih tokom školovanja.
- Uskladiti standarde, tehničke propise i preko CoC sertifikata proizvoda od drveta obezbediti bolji položaj drvoprerađivačkim firmama na svetskom tržištu.
- Potrebno je na što adekvatniji način forsirati i stimulisati izvoz proizvoda od drveta sa višim stepenom prerade u cilju boljeg korišćenja sirovina.
- Ažurirati rad sudskih organa i države u cilju poboljšanja likvidnosti.
- Izvršiti smanjenje i transformaciju državnog aparata, tako da država bude efikasan servis privrede i građana, u cilju povećanja konkurentnosti i smanjenja opterećenja privrede.
- Cene sirovina i politiku prodaje u ovom sektoru, pre svega, u javnim preduzećima za gazdovanje šumama, uskladiti međusobno, ali i sa okruženjem, uvažavajući sve specifičnosti domaćeg tržišta.
- Konstatujemo da su dosadašnji uslovi poslovanja i uticaj finansijske krize doveli do toga da je niz privrednih društava iz oblasti prerade drveta zaustavilo proizvodnju, a velika većina ozbiljno smanjila proizvodnju i broj radnika, pa je u tom pravcu neophodna adekvatna i pravovremena intervencija države.
- Sabor konstatuje da je uticaj finansijske krize doveo do toga da se, već od polovine 2008. godine, počelo osećati smanjenje proizvodnje i spoljnotrgovinske razmene u oblasti prerade drveta i proizvodnje nameštaja i da se krizi ne nazire kraj. Zato drvoprerađivači i proizvođači nameštaja očekuju konkretne mere, podršku i više razumevanja od strane državnih organa i javnih preduzeća šumarstva. Drvna industrija ima potencijale i uz adekvatne sistemske mere, kooperaciju, dobru razvojnu strategiju baziranu na znanju, istraživanju, inovacijama i dizajnu, kao i uz primenu evropskih standarda i sertifikaciju proizvoda, obezbediće razvoj i izvoznu orijentaciju.
- Sabor konstatuje da je kriza, očigledno, za polovinu umanjila posetu ovom skupu privrednika koji ima cilj i pretenziju da postane tradicionalan. Broj učesnika jeste značajan indikator, ali nije presudan za sadržaj i kvalitet rada ovakvog vida okupljanja na kome je, uz realizaciju planiranog programa rada, vođen veći broj poslovnih razgovora.
- Učesnici SABORA konstatuju da predstavnici vlasti nisu u skladu sa svojim najavama, dogovorom i očekivanjima učesnika SABORA dali adekvatan značaj ovom stručnom i za privredu važnom skupu. Ovakvo ponašanje kreatora privredne politike i privrednog ambijenta u Srbiji naišlo je na brojne kritike učesnika SABORA i ocenu da je drvoprerađivački sektor na ovaj način potcenjen u smislu njegovog značaja za ukupnu privredu Republike Srbije.

KOMISIJA ZA DONOŠENJE ZAKLJUČAKA

Dipl.ing. Petar Bajić, *ESTIA* Zemun
Mr Dragojlo Blagojević, *DRVOtehnika* Beograd
Mr Jeca Ilić, *Vojvodinašume* Petrovaradin
Dipl.ing. Rašo Milić, *Privredna komora Srbije*
Dipl.ing. Tihomir Murić, *JP Srbijašume* Beograd
Dipl.ing. Rajko Sredanović, *Agencija za drvo*

BLUMOTION

inside

AVENTOS HK-S

Zaklopni okov za male visinske zaklopce

Novo rešenje okova AVENTOS HK-S predstavlja zaklopni okov, koji je s obzirom na veličinu i učinak specijalno razvijen za manje zaklopce, npr. iznad frižidera. On optimalno zaokružuje postojeći program sa visinskim sklopivim zaklopcem, visinskim zakretnim zaklopcem, visinskim podiznim zaklopcem i visinskim zaklopcem. Sa time stoje na raspolaganju odgovarajuća rešenja okova za svaku situaciju ugradnje.

Na osnovu male ugradne veličine akumulator energije AVENTOS HK-S se harmonično uklapa u manje korpuse. Visok komfor je garantovan i kod AVENTOS HK-S: lako otvaranje, kontinualno zaustavljanje, kao i lagano i tiho zatvaranje, zahvaljujući integrisanom BLUMOTION-u. Montaža i pomeranje mogu se izvoditi skoro bez alata.

AVENTOS HF za visinske sklopive zaklopce

AVENTOS HS za visinske zakretne zaklopce

AVENTOS HL za visinske podizne zaklopce

AVENTOS HK za visinske zaklopce

Perfecting motion **blum**®

Uticaj svetske ekonomske

PIŠE: dipl. ing. Rašo Milić

Fizički obim industrijske proizvodnje u Republici Srbiji, povećan je u 2008. u odnosu na prethodnu godinu, za svega 1,1%, što bi se, sobzirom na globalnu krizu i situaciju u nekim zemljama okruženja, moglo okarakterisati kao pozitivan rezultat. Industrijska proizvodnja je u prvih šest meseci 2008. godine, iskazivala relativno povoljne rezultate, da bi u drugom delu godine, iz meseca u mesec, beležila pad pod uticajem finansijske krize, što je posebno izraženo u prerađivačkoj industriji, koja je zabeležila pad u decembru 2008. godine u odnosu na isti mesec prethodne godine, za 9,4%, dok je u ukupnoj industriji taj pad 8,9%, a zalihe industrijskih proizvoda bile su više za 13% u odnosu na decembar 2007. godine.

Industrijska proizvodnja u Srbiji, nastavila je sa negativnim trendom iz drugog polugođa 2008. i u prva

četiri meseca 2009. godine, kad se beleži pad od 17,9% u odnosu na isti period 2008.

Ukupna spoljnotrgovinska robna razmena Republike Srbije u 2008. godini povećana je za 24,1% u odnosu na 2007. godinu i dostigla je vrednost od 34 milijarde USD. Izvezeno je robe u vrednosti od 11 milijardi USD, što čini povećanje od 24,3%, a uvoz je povećan za 24% u odnosu na 2007. godinu, dostigavši vrednost od oko 23 milijarde USD iz čega se može izvući zaključak da je ostvareni deficit od oko 12 milijardi dolara porastao za 23,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Karakteristika spoljnotrgovinske razmene u protekloj godini je vrlo visok deficit, kao i to da je i izvoz i uvoz neznatno veći u drugih šest meseci prošle godine poređeno sa

prvih šest meseci, a povoljna je činjenica da je izvoz imao nešto veći procenat rasta od uvoza.

Više od polovine ukupne spoljnotrgovinske razmene ostvarili smo sa članicama Evropske Unije, a 90% ukupnog izvoza bilo je usmereno ka tržištima Evrope, dok je 82% uvoza realizovano iz zemalja Evrope.

Najvažniji partneri u izvozu su bili: Bosna i Hercegovina (1,4 mlrd. USD), Crna Gora (1,3 mlrd.USD) i Nemačka (1,1 mlrd.USD), a najveći uvoz je iz: Rusije (3,5), Nemačke (2,7) i Italije (2,2 milijarde USD).

Suficit u razmeni smo ostvarili sa BiH, Crnom Gorom i Makedonijom, a najveći deficit je zabeležen sa Ruskom Federacijom, Kinom i Nemačkom.

Ukupna spoljnotrgovinska robna razmena Republike Srbije za

period januar-april 2009. godine iznosi 7314,9 miliona dolara - pad od 34,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

Izvezeno je robe u vrednosti od 2415,4 miliona dolara, što čini smanjenje od 33,0%, a uvezeno za 4899,5 miliona dolara, što je manje za 35,0% u odnosu na isti period prethodne godine.

Deficit iznosi 2483,9 miliona dolara, što je za 34,3 % manje u odnosu na isti period prethodne godine.

Na ovako visok pad proizvodnje i spoljnotrgovinske razmene, presudno je uticala svetska finansijska kriza.

Direktna posledica finansijske krize je smanjena ponuda ino-kredita, a na domaćem tržištu to se osetilo kroz: smanjenje stranih investicija, lošije uslove kreditiranja i

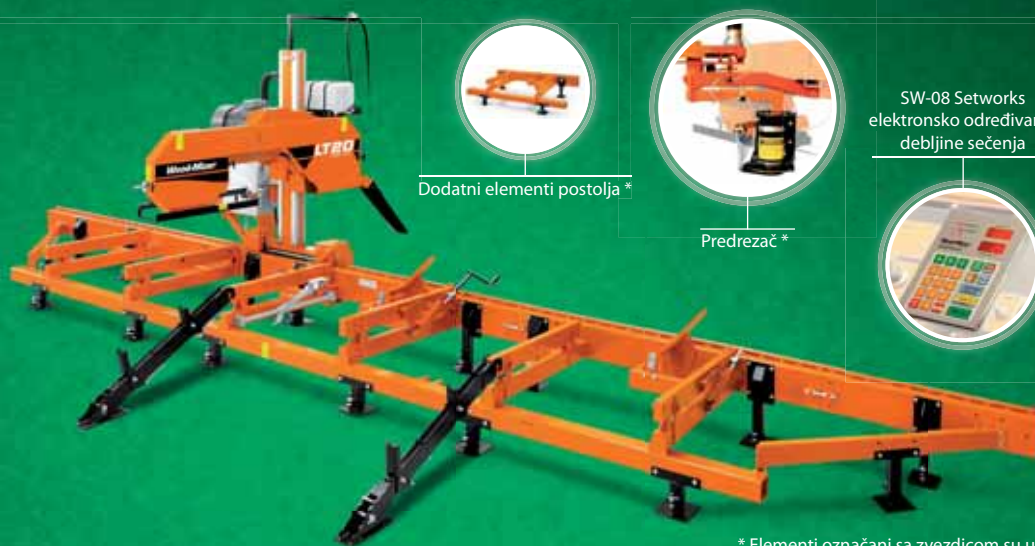
Wood-Mizer
from forest to final form

LT20B
Veoma praktična

NOVA KONSTRUKCIJA POSTOLJA

PROVERENA GLAVA LT20

SW NETWORKS – ELEKTRONSKO ODREĐIVANJE DEBLJINE SEČENJA

* Elementi označeni sa zvezdicom su u dodatnoj opremi

Wood-Mizer Balkan d.o.o.

Ul.Svetosavska GA 3/3, P. fah 25
23300 Kikinda

Tel: +381 (0) 230 25 754
Tel: +381 (0) 230 23 567

Tel: +381 (0) 230 402 051
Tel/Fax: +381 (0) 230 402 050

GSM: +381 (063) 568 658
GSM: +381 (063) 108 21 33

GSM: +381 (063) 513 005
office@woodmizer.co.rs

WWW.WOODMIZER.CO.RS

krize na tokove u preradi drveta

zaduživanja banaka u inostranstvu, otežanu naplatu ino-potraživanja i drugo.

Kod realnog sektora dolazi do pada ino-tražnje, a posledica toga je smanjenje izvoza i pad proizvodnje.

Produženo trajanje finansijske krize dovelo je do opšte nelikvidnosti u privredi, problema u vraćanju kredita što direktno utiče na stabilnost finansijskog sektora, drastičnog smanjenja proizvodnje i izvoza, smanjenja zarada i probleme vraćanja kredita fizičkih lica, narušavanja stabilnosti finansijskog sektora, pada zaposlenosti i životnog standarda i privredne recesije.

Posebno pogođeni sektori ovom krizom su: crna i obojena metalurgija, automobilska industrija, građevinarstvo, ali i kompletna izvozna privreda.

Svetska finansijska kriza i recesija svetske privrede potenciraju neke probleme koji su već dugi niz godina prisutni u našoj privredi.

Privreda Srbije u spoljno-trgovinskoj razmeni ostvaruje ogroman deficit, koji se iz godine u godinu povećava, a sada će zbog ozbiljnog smanjenja stranih investicija i kredita, neminovno dovesti do značajne depresijacije dinara, smanjenja deviznih rezervi i teškoća u spoljnoj likvidnosti.

Nelikvidnost je izražena u svim oblastima privredivanja (čemu posebno doprinosi neefikasan rad sudskih organa u postupcima dužničko-poverilačkih odnosa između privrednih subjekata), a pogoršani uslovi finansiranja i finansijska nedisciplina u međusobnom izmirenju obaveza u privredi, učiniće ovaj problem još više izraženim.

U svim sektorima privrede izraženo je visoko prisustvo sive ekonomije, a država i njeni nadležni organi ne čine ništa na otklanjanju rada na crno kod neprijavljenih preduzeća i radnji, pa uvođenje novih

opterećenja privrednim društvima, pored postojećih visokih poreza i administrativnih troškova, direktno će se odraziti na povećanje poslovanja u zoni sive ekonomije.

Posebno treba istaći da je javna potrošnja neprimerena postojećem stepenu privrednog razvoja pa istu treba svesti u normalne okvire, kako bi se stvorili uslovi za poresko rasterećenje privrede. Država u tom pravci reaguje sporo.

Kako je *drvena industrija oslobođena na šumarstvo*, neophodno je reći da je ukupna površina pod šumama Republike Srbije po novoj inventuri, koja je završena u 2007. godini, oko 2.250.000 hektara, od čega je u državnom vlasništvu 47% a u privatnom 53%.

Srbija se smatra srednje šumovitom zemljom i od ukupne površine teritorije (Vojvodine i Srednje Srbije) pod šumom je 29,1%, a ako se u to uključe šikare i šibljaci, onda bi ukupna šumovitost bila 34%.

Udeo različitih vrsta drveća u ukupnoj dubećoj zapremini je: bukva 40,5%, hrast 27,2% (cer 13%, kitnjak 5,9%, sladun 5,8%, lužnjak 2,5%), grab 4,2%, bagrem 3,1%, smrča i jela 7,5%, bor 4,5%, klonovi topola 1,7%, i ostalo 11,3%.

U ukupno obrasloj površini, visoke šume čine 27,6%, izdanačke 64,6%, veštački podignute 6,1% i plantaže 1,7%.

Prosečna visina zapremine po hektaru je 161 m³ (bila je 107 m³), a zapreminski prirast po hektaru je sa 2,6 m³ povećan na 4 m³.

Ukupna zapreminska masa šuma je oko 363.000.000 m³, a godišnji prirast je povećan sa 6 na 9 miliona m³.

Po ovim pokazateljima iz nove inventure šuma, može se izvući zaključak da je stanje šuma u Srbiji bez AP Kosovo i Metohija, znatno bolje nego što je to pokazivala inventura iz 1979. godine, pa je za

očekivati da će biti i više sirovina za preradu u drvnoj industriji Srbije.

I pored ovih podataka u šumama Srbije godišnje se seče mala količina u odnosu na godišnji prirast, koji je po novoj inventuri, preko 9.000.000 m³, tako da je proizvodnja u 2008. nešto niža nego ostvarena u 2007. godini.

Za *drvnu industriju Srbije* se kaže da predstavlja granu sa nizom komparativnih prednosti od kojih se posebno ističu: sirovinna baza, kadrovi, relativno očuvani kapaciteti i dr.

Proizvodnja drvne industrije je upravo uslovljena sirovinском bazom, posebno primarna prerada drveta, tako da je ista limitirana, jer na raspolaganju ima oko 1 milion m³ trupaca godišnje i ta količina se, iz godine u godinu, smanjuje po količini i posebno po kvalitetu. Što se tiče druge prednosti i ona se polako eliminiše, jer nam sistem školstva ne obezbeđuje adekvatne kadrove, počev od zanatlija do fakultetski obrazovanih kadrova, sa nedovoljno praktičnih znanja.

Sa aspekta kapaciteta i tehnološke opremljenosti, najgora situacija je i dalje u proizvodnji ploča i furnira (furnir se još seče na mašinama proizvedenim 1936. i 1954. godine). Kapaciteti pilanske prerade su višestruko veći od raspoloživih sirovina, ali su isti usitnjeni i sa zastarelom opremom. Kod proizvodnje nameštaja od masiva opremljenost nam je ograničavajući faktor razvoja, posebno u površinskoj obradi drveta, tako da jedino možemo biti delimično zadovoljni tehnologijom u proizvodnji pločastog nameštaja.

I pored ovakvog stanja tehnološke opremljenosti i forsiranja razvoja malih preduzeća od strane države, ograničavamo ih uredbama od strane Vlade, da se oprema koja se ne proizvodi u zemlji, ne može osloboditi carine ako joj vrednost ne prelazi 200.000 €.

Ako posmatramo *fizički obim proizvodnje u drvnoj industriji 2008. godine, možemo konstatovati da je*

kod proizvodnje proizvoda od drveta došlo do pada od 17,6% u odnosu na 2007. godinu, dok je u proizvodnji nameštaja zabeležen rast od 10,1%. U prva četiri meseca 2009. godine, rezultati su katastrofalni, jer je zabeležen pad proizvodnje proizvoda od drveta za 49,8%, a u proizvodnji nameštaja za 47,1% u odnosu na isti period 2008. godine.

Posmatrajući spoljnotrgovinsku razmenu drvne industrije Srbije za duži niz godina, počev od 1988. godin (tabela 1), uočavamo da ista prvi put beleži deficit 2002. godine, koji je iz godine u godinu rastao do 2005. godine, kada počinje blago padati, a razlog ovog deficita je ogromna apresijacija dinara, koja je išla u prilog uvozničkom lobiju, kao i nedostatak četinarske građe i ploča u Srbiji.

U 2008. godini izvoz proizvoda od drveta je iznosio 387 miliona USD i veći je za svega 8,9% od izvoza u 2007. godini, a znatno je ispod prosečnog rasta izvoza proizvoda iz Republike Srbije, što je poražavajuće za ovu granu ako imamo u vidu da je prethodnih 5-6 godina taj rast bio znatno iznad proseka, a kako se kretao izvoz i uvoz proizvoda od drveta po grupama, ilustruje tabela 2.

U 2008. godini je zabeležen pad izvoza kod rezane građe za 9,5% i kod ostalih proizvoda od drveta za 13,6%, kod ploča je na nivou 2007. godini, dok je kod građevinske stolarije i elemenata, izvoz veći za 18%, ambalaže od drveta za 29,6% i nameštaja za 14,8%, pri čemu je kod uvoza kod svih grupa proizvoda od drveta zabeležen rast i to: kod rezane građe 37,3%, ploča i tabli od drveta za 12,9%, stolarije i građevinskih elemenata 40,8%, ambalaže od drveta za 56,7%, drvne galanterije i ostalih proizvoda od drveta za 25,7%, nameštaja 36%, a ukupno proizvoda od drveta za 25,4%, što je iznad proseka izvoza ukupno.

Iz *tabele 2* se može videti da je u proizvodnji rezane građe i ploča zabeležen deficit od 210 miliona

Autor ovog teksta je sekretar za šumarstvo, drvnu industriju, celulozu i papir u PRIVREDNOJ KOMORI SRBIJE

Tabela 1. – IZVOZ – UVOZ DRVNE INDUSTRIJE 1988. do 2008. GODINE u mil. dolara

Godina	1988.	1989.	1990.	1991.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
IZVOZ	4830	5061	5453	4506	1744	2531	2723	1369	1558	1725	2080	2755	3701	4553	6400	9030	10972
Primarna	50	51	79	59	45	63	67	49	57	37	38	42	64	53	61	91	87
Finalna	75	104	100	74	46	51	41	36	39	40	46	71	101	108	167	271	304
Papir	65	59	53	28	11	15	15	12	41	38	50	51	80	98	135	190	221
Šumarstvo	12	10	10	10	6	9	8	4	4	5	8	10	11	12	15	18	18
UVOZ	4910	5715	7044	5212	3811	4503	4475	2881	3330	4307	5638	7473	11139	10576	13200	18200	22999
Primarna	9	11	9	11	62	89	72	50	54	51	74	103	147	155	186	245	295
Finalna	4	5	16	17	29	23	17	13	12	19	29	46	100	93	116	180	227
Papir	68	82	103	106	147	152	148	101	100	117	155	222	317	341	402	548	620
Šumarstvo	34	34	40	27	21	14	14	11	16	8	13	15	23	12	29	36	36

Tabela 2. – PROIZVODI OD DRVETA – SPOLJNO TRGOVINSKA RAZMENA ZA 2008. GODINU USD

	IZVOZ	UVOZ	SALDO
Proizvodnja rezane građe	56.005.517	112.211.156	– 56.205.639
Proizvodnja ploča i tabli od drveta	29.193.262	182.094.582	– 152.901.320
Proizvodnja građevinskih elemenata	84.654.760	42.850.297	41.804.463
Proizvodnja ambalaže od drveta	17.482.318	5.676.410	11.805.908
Proizvodnja ostalih proizvoda od drveta	14.090.066	8.234.975	5.855.091
NAMEŠTAJ	155.613.873	87.632.669	67.981.204
UKUPNO DRVNA INDUSTRIJA:	357.039.796	438.700.089	– 81.660.293

USD, dok je kod proizvoda finalne prerade ostvaren suficit u iznosu od 127 miliona USD.

Ukupno, drvna industrija u Srbiji 2008. godine beleži deficit u spoljnotrgovinskoj razmeni od oko 82 miliona USD što je za skoro četiri puta više nego u 2007. godini, a iz ovog podatka se može zaključiti da je svetska finansijska kriza počela ozbiljno da se oseća od polovine 2008. godine.

Ovo ilustrujemo i podacima da je deficit ove grane, za prvih šest meseci, bio oko 17 miliona USD, a da je isti za dvanaest meseci 2008. godine, dostigao cifru od skoro 82 miliona dolara, tako da je jedino pozitivno za ovu proizvodnju, to što i dalje imamo suficit u finalnoj preradi drveta, odnosno u višem stepenu obrade, a deficit u primarnoj preradi drveta, odnosno reprod materijalima.

Ako posmatramo kretanje spoljnotrgovinske razmene za prva četiri meseca 2009. godine, može se zaključiti da je trend iz poslednjeg kvartala 2008. godine, nastav-

ljen i da je došlo do ozbiljnog pada izvoza i uvoza proizvoda od drveta i nameštaja. Izvezeno je ovih proizvoda u vrednosti od 80,1 miliona USD, a uvezeno za 80,2 miliona USD, tako da je u ovom periodu, izvoz i uvoz proizvoda drvne industrije, izbalansiran.

Pad izvoza proizvoda od drveta u odnosu na isti period 2008. godine je 30% (izvoz manji za 20,3 miliona USD), a nameštaja od drveta 32% (manje za 15,5 mil. USD); uvoz proizvoda od drveta je znatno niži, za 42% (manje za 41,5 mil. USD), dok je kod nameštaja od drveta taj pad 15% (manje za 4 mil. USD).

Uticao svetske finansijske krize u ovoj grani se ozbiljno počeo reflektovati već od polovine godine, tako da se pogoršala i onako teška situaciju u našoj privredi poput ogromnog deficita u spoljnotrgovinskoj razmeni, nelikvidnosti u našoj državi, sivoj ekonomiji i radu na crno, preskupoj državi - u odnosu na postojeći stepen razvoja privrede, kao i na ogromne administrativne prepreke, počev od lokalnih samo-

uprava do državnih organa, koji povećavaju i onako visoke troškove privrede.

Zbog uticaja finansijske krize dolazi do značajnog smanjenja zahteva inokupaca za proizvodima prerade drveta, kao i čestih slučajeva zahteva za smanjenjem cena i isporuka strogo po specifikaciji, što takođe, otežava rad naših privrednih društava.

Posebno naglašavamo uslove prodaje sirovina od strane preduzeća za gazdovanje šumama, kod kojih su cene za oko 20% više nego u okruženju, a rokovi plaćanja 30 dana, dok su u okruženju i do 120 dana.

Ističemo problem zaustavljanja proizvodnje u određenom broju privrednih društava za preradu drveta, a u velikom broju smanjenje proizvodnje i izvoza, kao i otpuštanja zaposlenih.

Finansijska kriza će dovesti i do depresijacije dinara, što neće ići u prilog uvozničkom lobiju, pa će vremenom doći i do realnog kursa,

a to će uticati na povećanje izvoza, čemu bi doprinela i neka vrsta stimulacije suficita koji ostvire privredna društva u spoljnotrgovinskoj razmeni. *Kako je u drvnoj industriji preko 93% malih preduzeća, nema mo veliki broj fabrika nameštaja koje su u mogućnosti da proizvedu velike serije, ali ima i u tome određenih prednosti, jer su mali proizvođači nameštaja vrlo fleksibilni i brzo mogu da reaguju na zahteve potrošača, koji u vreme ove krize, neće zahtevati velike količine proizvoda.*

Podsećamo, na više sastanaka Odbora i grupacija Udruženja za šumarstvo, industriju za preradu drveta, celuloze i papira Privredne komore Srbije, razmatrani su aktuelni problemi u poslovanju privrednih društava drvne industrije i donošeni određeni zaključci, koji su upućivani odgovarajućim ministarstvima i javnim preduzećima za gazdovanje šumama, ali su završavali bez odgovora, ili sa vrlo malim efektima.

Na kraju, ako bude više razumevanja za drvnu industriju Srbije od strane državnih organa i javnih preduzeća za gazdovanje šumama (sirovine su nam i dalje, najskuplje u regionu i sa najkraćim rokovima plaćanja), ova grana ima potencijale i uz kooperaciju, dobru razvojnu strategiju baziranu na znanju, istraživanju, inovacijama i dizajnu, kao i uz primenu evropskih standarda i sertifikaciju proizvoda, obezbediće i izvoznu orijentaciju, što podrazumeva i razvoj. ■

Uvoz lišćara u Evropu iz SAD

u 2008. godini zabeležio najniže vrednosti u proteklih 20 godina

Izvoz lišćara iz SAD 2008. godine, sa ostvarenih 2,2 milijarde USD je, u odnosu na 2007. godinu zabeležio pad od 16%. Negativne vrednosti su raspoređene na sva tri sortimenta: obločina -9%, rezana građa -20% i furnir -16%. Naročito poražavajući rezultat statistika je zabeležila kod isporuka rezane građe na tržištu EU.

Polovinu vrednosti američkog izvoza lišćara u 2008. godine je pokrivala rezana građa. Trećinu su zauzimali trupci, a preostalih 17% furniri. Učešće sortimenata u izvozu je zadnjih godina promenjeno, više se izvoze trupci (+8%) a učešće rezane građe je sa skoro 60% smanjeno na 50%. Furniri su na istom nivou (-1%).

Učešće zemalja EU u odnosu na vrednost izvoza lišćara iz SAD, i pored pomeranja među članicama i sortimentima je sa 32% ostalo tokom zadnjih šest godina nepromenjeno. Ostvarena vrednost je pri tome oscilirala od 685 miliona USD (2003.) do 914 miliona USD (2007.).

Posle vrhunca 2007. godine, prošla 2008. godina je donela apsolutno nazadovanje u izvoznim poslovima sa lišćarima na svetskom planu sa svim zastupljenim sortimentima. Statistika SAD navodi FAS vrednosti: trupci -9,3% na 743 mil. USD, rezana građa -20,5% na 1,1 milijardu USD i furniri -16,2% na 375 miliona USD.

Iako je zabeležen nagli pad tokom prošle godine ukupni izvoz trupaca lišćara iz SAD 2008. godine je 30% iznad proseka u periodu 2003-2006. godine. Nagli skok u učešću trupaca se desio 2007. godine (+43%).

Kod rezane građe lišćara posle blagog porasta vrednosti u periodu 2003-2006. godine do 1,6 milijardi USD u 2007. godini dolazi do pada od 12%, a 2008. godine izvoz opada za daljnjih 20%. To znači finansijski pad od 30% tokom zadnje dve godine. Vrednost izvoza furnira je 2008. godine zabeležio pad od 15% u odnosu na prethodni petogodišnji prosek.

Isporučene količine trupaca u 2008. godini (2 miliona m³) su neznatno smanjene (-2%) dok je vrednosni pad bio nešto jači (-9%). Prosečna cena trupaca je pri tome snižena za 7% na 372 USD/Fm.

Kod rezane građe lišćara stope su približno iste. Količinski, izvoz je sa 2,2 miliona m³ smanjen za 19% dok vrednosni pad iznosi 20%. U odnosu na zadnji petogodišnji prosek količina isporučene rezane građe leži 24% ispod proseka.

Američki izvoz rezane građe lišćara na evropskom tržištu doživeo slom

Nazadovanje izvoznih poslova SAD vezanih za rezanu građu lišćara u protekloj godini (-30% na 453.000 m³) zabeleženo je skoro kod svih zemalja uvoznica u oblasti regiona.

Pad uvoza se među zemljama koje su inače poznate kao najznačajniji korisnici američkih lišćara, kretao od -23% do -49%. Jedino Belgija i Grčka beleže rast uvoza od 8-16%.

U okviru zemalja EU Italija dugi niz godina važi za najznačajnijeg partnera američkih izvoznika. Španija je takođe ista po ostvarenim rezultatima u prethodnom periodu koji su 2001-2003. godine bili čak u vrhu rang-liste. Od 2006. godine je međutim pozicija Italije na prvom mestu rang-liste evropskih uvoznica neoboriva. SAD isporučuju na italijansko tržište 30% rezane građe lišćara u okviru svih isporuka za EU. 2008. godine količina uvoza rezane građe lišćara iz SAD je u Italiji iznosila 152.000 m³; u odnosu na 2007. godinu to je pad od -27%.

U izveznoj statistici za 2008. godinu sledi Velika Britanija sa 69.000 m³. Isporuke u ovu zemlju u odnosu na 2006. godine su smanjene za 34%. Španija na trećem mestu rang-liste je od 2004. godine, stalno redukovala količinu povučene rezane građe lišćara sa tržišta SAD-a. Američke isporuke za Nemačku (na 4 mestu rang-liste) koje su imale zadnju najveću vrednost 2006. godine sa 57.000 m³, su prvo sa 48.000 m³ (2007.godine) smanjene još jednom 2008. godine na 33.000 m³, što je ukupni pad od 41%.

Portugalija na petoj poziciji zemalja uvoznica EU je uspeła u periodu 2003-2007. godine da zadrži približno konstantne vrednosti povučenih količina. Tako sa 27.000 m³ američki izvoz u ovu zemlju 2008. godine beleži pad od -33%. Ipak nije se uspeła odupreti prošlogodišnjem negativnom trendu.

Naročito redukovao uvoz američkog belog hrasta

Sa udelom od 44% u proteklih šest godina je beli hrast dominirajuća vrsta kod rezane građe lišćara koju uvoze zemlje EU iz SAD. 2008. godine SAD su na evropsko tržište isporučile 175.000 m³ rezane građe belog hrasta što predstavlja minus od 33% u odnosu na 2007. godinu. U odnosu na 2005. godinu kada je zabeležena zadnja najveća isporuka (318.000 m³) uvoz je smanjen skoro za polovinu (45%).

Najznačajnije vrste po količini isporuke rezane građe lišćara u zemlje EU su pored **belog hrasta** (175.000 m³), **YELOW POPLAR** (100.000 m³), **jasika** (38.000 m³), **jasen** (15.000 m³) i **crveni hrast** (22.000 m³). Potom sledi **orah** (15.000 m³), **javor** (35.000 m³), **trešnja** (10.000 m³) i **hicory** (4.000 m³). Još prema statistici tu spadaju i ostale manje značajne vrste sa ukupno 39.000 m³.

Čini se da su neki tokovi na tržištu drveta nagovestili krizu znatno pre nego što je ona obelodanjena.

Dipl. ing. Magdalena Franc

Buje-export d.o.o. Buje
Istarska 22, Buje, Hrvatska
www.buje-export.hr

Tel: +385 (0)52 725 130

Fax: +385 (0)52 772 452

Kontakt osoba: Dario Kozlović

Tel: +385 (0)52 725 132

Mob: +385 (0)98 254 193

dario.kozlovic@buje-export.hr

Poslovnica Zagreb

Tel: +385 (0)1 6117 171

Fax: +385 (0)1 6117 029

Kontakt osoba: Ratimir Paver

Mob: +385 (0)98 254-192

BUJE-EXPORT d.o.o.
IMA 40 GODINA
KONTINUIRANOG ISKUSTVA
U TRGOVINI DRVETOM:
REZANA GRAĐA, ELEMENTI,
PARKET, FURNIR
I UVOZ OPREME ZA
DRVNU INDUSTRIJU.
POSEDUJEMO FSC CERTIFIKAT
OD 2000. GODINE I PRUŽAMO
USLUGE KONSALTINGA
ZA FSC CERTIFIKOVANJE.

Standardizacija u drvoprerađivačkoj industriji

PIŠE: dr Igor Panin

Standardi su veoma dobar alat, koji u sebi nosi potencijal za uspeh preduzeća. Ukoliko se pravilno upotrebe, razvoj firme je zagantovan. No, za pravilnu upotrebu standarda, neophodno nam je njihovo razumevanje. Samo na taj način, firme će imati šansu na sve surovijem tržištu.

Od značaja za drvoprerađivačku industriju, pre svih moramo pomenuti standard **ISO 9001**, zatim **ISO 14001**, **OHSAS 18001** i na kraju **FSC CoC sertifikaciju**. U slučaju kada se proizvodi od drveta koriste u industriji hrane, onda od standarda koje tu možemo pomenuti su još i standard **ISO 22000** i **HACCP** sistem bezbednosti hrane.

Kada govorimo o implementaciji standarda u drvoprerađivačkoj industriji, onda je prvo pitanje koje svaka organizacija sebi mora postaviti: zašto nam je standardizacija potrebna i koje su to koristi koje možemo od standarda imati.

Postoji mnoštvo standarda, neki pripadaju porodici ISO, drugi mogu biti privatni standardi određenih zemalja ili grupe organizacija. Ono što svaka organizacija mora definisati pre nego što započne sa procesom implementacije standarda, jeste koji standard je baš njoj potreban i zbog čega.

Osnova svih standarda jesu oni iz grupe 9000ff i to ISO 9001:2008 (sistem upravljanja kvalitetom). On čini osnovu od koje su kasnije nastali i drugi standardi, poput recimo ISO 14001 (upravljanja životnom sredinom). Čak i oni standardi koji nisu direktno izvedeni od ISO 9001, tj. ne potiču od njega, baziraju se na postulatima koji su definisani u standardu grupe 9000.

Od značaja za drvoprerađivačku industriju, pre svih moramo pomenuti standard **ISO 9001**, zatim **ISO 14001**, **OHSAS 18001** i na kraju **FSC CoC sertifikaciju**. U slučaju kada se proizvodi od drveta koriste u industriji hrane, onda od standarda koje tu možemo pomenuti su još i standard **ISO 22000** i **HACCP** sistem bezbednosti hrane.

Da bi standard u jednoj organizaciji zaživeo, nezavisno o kom je standardu reč, potreban je timski duh pre svega. Bez opredeljenosti rukovodstva i tima koji su pred sebe postavili ciljeve kvaliteta, koje svi veoma dobro razumeju i prihvataju, veoma je teško očekivati uspeh. Sa kvalitetom se počinje živeti od onog dana kada se organizacija odlučila za implementaciju standarda.

Ukoliko se ne shvati na pravi način, sertifikacija postaje pre svega finansijski teret po organizaciju, koja ne uspeva da uvidi od nje koristi. Troškovi kvaliteta i ne-kvaliteta koje organizacije retko uzimaju u obzir, su ve-

oma dobri pokazatelji značaja koji standardizacija ima kada je reč o finansijskom poslovanju jedne firme. Nedostatkom kvaliteta u poslovanju, dolazi do gubitka ugleda koju firma ima kod svojih korisnika, što posledično dovodi i do njenog finansijskog urušavanja.

U vreme ekonomske krize koja je zahvatila čitav svet, imperativ je biti najbolji, voditi firmu na takav način, da se što je moguće više umanje greške tokom poslovanja, da se konstantno osluškuje glas korisnika i njihovi zahtevi, kako bi firma na njih mogla da odgovori na pravi način i time bila u mogućnosti da se svakim danom sve više unapređuje.

Standardi su veoma dobar alat, koji u sebi nosi potencijal za uspeh preduzeća. Ukoliko se pravilno upotrebe, razvoj firme je zagantovan. No, za pravilnu upotrebu standarda, neophodno nam je njihovo razumevanje. Samo na taj način, firme će imati šansu na sve surovijem tržištu. Šansu za razumevanje treba tražiti kroz stalne edukacije kadra koji se bavi upravljanjem kvalitetom u okviru organizacije. Znanje koje organizacija dobija od konsultanta tokom implementacije standarda je često nedovoljno i bez pravog koncepta, tako da nakon završene prve sertifikacije, organizacija, tj. njen menadžer kvaliteta ostaju „sami i zbunjeni“ i sa pitanjem kuda i kako dalje. Rezultat toga je da se kvalitetom organizacija bave samo u svrhu narednog ocenjivanja i to obično neposredno pred samo ocenjivanje.

A to je upravo ona greška, koja je presudna kada je reč o opredeljenosti firme za kvalitet. Entuzijizam nestaje nakon dve ili tri godine, jer se koristi od standarda ne vide, već korist jedino imaju konsultanti i sertifikacione kuće.

Zato, savet koji *Quality Austria Center* daje svim zainteresovanim firmama, jeste permanentna edukacija kadra koji će ostati u Vašim firmama i postati njihov stub kvaliteta i uspeha. ■

D.O.O. ZA PROIZVODNJU,
PROMET I USLUGE

**PRISTUPAČNA CNC
TEHNOLOGIJA ZA
PROIZVODNJU I USLUGE**

21208 Sremska Kamenica, Dr Ketrin Makfel 54, Tel/Fax: 00381 21/461-079

WWW.EuroTechno.co.yu

E-mail:EUROTECH@nadlanu.com

**Osavremenite svoju proizvodnju
pristupačnim CNC mašinama iz naše
proizvodnje. Iza nas stoji 19 godina
iskustva rada na CNC mašinama.**

**PROIZVEDENO
U SRBIJI!**

**OBRADA ČELA NAMEŠTAJA, ISECANJE,
PROSECANJE, BUŠENJE, IZRADA MODELA ...**

KARIŠIĆ
ENGINEERING

tel/fax 011/386 18 38

fax: 011/244 29 04

mob. 063/ 664 246

karishic@eunet.rs

www.karisic.com

Opremanje, puštanje u pogon, obuka, održavanje opreme, rezervni delovi

Linije za brušenje i lakiranje

Linije za lakiranje i sušenje

Kanterice - sa predfrezerima

CNC obradni centri

CNC krojači ploča

Prese - za furiranje

Vakuumske sušare

Mehaničke briketirke

Linije za
optimiranje i uzdužni
spajanje

Četvorostране rendisalijske

CNC obradni centri - sa 6 osa

Roboti za
manipulaciju
i lakiranje

Parket linije

Korišćenje kreditne linije Vlade Republike Italije

www.metal-flex.com · e-mail: metalflex@sezampro.yu

METAL-FLEX

NOVA PAZOVA
INDUSTRIJSKA ZONA BB
022/323-720
022/323-155
022/323-283
Maloprodaja
022/323-348

PROIZVODNI PROGRAM:

- mašinski vijci
- vijci za drvo
- torban vijci
- vijci za lim
- zakovice
- hladno kovani delovi po posebnom zahtevu

NOVO U NAŠEM PROGRAMU!

KIMEL-FILTRI d.o.o.

SUSTAVI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA
Siget 18b · 10 020 Zagreb, T. +385 1 6554 023, F. +385 1 6523 275

projektiranje, izrada i aerodinamička mjerenja

sustavi otprašivanja i prateća oprema

sustavi lakiranja i prateća oprema

NOVO! Projektiranje PLC-om

za zaštitu čovjeka, tehnologije i okoliša te uštedu energije
www.kimel-filtri.hr

osigurana montaža, održavanje i servis

Weinig **WEINIG GRUPA**

Tražite pravu mašinu za Vašu proizvodnju?

Nemojte pre naglići.

Samo je jedan način da budete potpuno sigurni u svoju odluku, jer:

- o kvalitetu ne treba samo razgovarati
- u kvalitet Vas ne treba niko ubjeđivati
- u kvalitet se morate Vi lično uveriti!

Posetite nas, obidite naše proizvodne pogone, u našem expo-centru osetite komad obrađenog drveta u svojim rukama.

Dozvolite nam da Vam u našoj kući predstavimo kvalitet

Made in Germany

Posetite naš seminar Visokokapacitetno blanjanje i profilisanje 1. i 2. oktobra 2009. godine. Posetite naše Dane prozora 22. i 23. oktobra 2009.

Rezervišite u kalendaru Vaš termin posete firmi Weinig, da iz prve ruke saznate koje su to nove tendencije u obradi masivnog drveta. Dobro došli!

Zastupnik za Srbiju i za Crnu Goru MW-GROUP · Vesna Spahn · Čupićeva 1/1, 37000 Kruševac
tel. 037 445 077 · fax. 037 445 070 · mob. 063 622 906 · e-mail: mwgroup@nadlanu.com

Agencija za drvo

Viline vode 6

11000 Beograd

tel: +381 11 3392 473

fax: +381 11 3217 494

office@agencijazadrvo.rs

www.agencijazadrvo.rs

Pomažući drugima pomažemo sebi

PIŠE: dipl. ing. Rajko Sredanović

Klaster je grupa srodnih preduzeća ili udruženja proizvođača iz jedne grane, uključujući i proizvođače sirovina, kao i vladinih i nevladinih organizacija i naučnih i obrazovnih institucija koje udružene rešavaju zajedničke probleme, unapređuju poslovanje, postižu uspeh u određenom segmentu delatnosti i natprosečnu konkurentnost i promociju u zemlji i inostranstvu.

U nizu uobičajenih aktivnosti Agencije za drvo tokom drugog kvartala ove godine izdajamo poslove vezane za organizaciju i održavanje 5. SABORA DRVOPRERAĐIVAČA Srbije. Kao i na prethodno održanim saborima drvoprerađivača, Agencija za drvo je aktivno učestvovala u pripremi programa i organizaciji ovogodišnjeg 5. SABORA zajedno sa izdavačkim preduzećem *Eko press Blagojević* i Privrednom komorom Srbije.

Većina članova Organizacionog odbora Sabora je imala izlaganja i aktivno učestvovala u radu i diskusijama vođenim tokom dvodnevno rada, kao i u definisanju predloga, stavova i zaključaka ovog skupa.

U poslepodnevnoj raspravi, prvog dana rada SABORA, govorilo se o radu Agencije za drvo i aktivnostima KLASTERA DRVOPRERAĐIVAČA za 2009. godinu, a nakon uvodnog izlaganja, gospodin **Miloš Tica** je napravio detaljnu prezentaciju informacionog sistema Agencije za drvo. Objasnjeno je značaj formiranja jedinstvene baze podataka Klastera drvoprerađivača Srbije i pokazane su brojne mogućnosti programa za pretraživanje podataka. Izneta su očekivanja da će svi članovi klastera biti kooperativni i da će dostaviti tražene podatke koje zahteva upitnik, dizajniran po određenoj metodologiji. Tek tada će i program, koji je vrlo složen, doći do punog izražaja – naglasio je gospodin Tica.

Predsednik Skupštine Agencije za drvo, dipl.ing. **Petar Bajić** je istakao značaj razvoja kooperacije među članicama klastera. Kooperacija omogućava povećanje količine istovetnih proizvoda ili operacija, odnosno prelazak iz komadne ili maloserijske proizvodnje u velikoserijsku. To automatski dovodi do specijalizacije, poboljšanja kvaliteta, smanjenja osnovnih i obrtnih sredstava kao i proizvodnog prostora. Na taj način bi se

smanjile zalihe, a bolje koristili svi raspoloživi kapaciteti, povećale se rabati odnosno smanjiti ulazne cene, a zbog manjeg broja informacija daleko lakše je organizovati takvu proizvodnju. Svim ovim merama povećale se kvalitete proizvoda, a smanjiti troškovi što generalno dovodi do uspešnog poslovanja i većeg profita koji omogućuje bolji standard i razvoj firme.

Neki od razloga nedovoljne kooperacije kod nas su, uz trenutni nedostatak posla, bitno različiti kriteriji o kvalitetu, roku, ceni i itd. Zatečeni kapaciteti za razne proizvode su takođe faktor koji ograničava kooperaciju, ali je vrlo važan naš mentalitet i nedovoljno razvijen osećaj da pomažući drugima, pomažemo sebi. Zato je međusobna saradnja i kooperacija neophodna, a pogotovo je pogrešno shvatanje da smeta konkurencija u komšiluku – rekao je gospodin Petar Bajić.

Na plenarnoj sednici narednog dana vođena je rasprava na temu *Šumarstvo, prerada drveta i proizvodnja nameštaja u svetlu evropskih integracija i standarda*. Ni na ovoj za drvoprerađivače vrlo važnoj raspravi nisu učestvovali predstavnici vlasti, kao ni dan pre na raspravi o *značaju i efektivnosti mera Vlade RS na drvoprerađivački sektor* mada je to bilo dogovoreno. Ta činjenica ipak nije umanjilo značaj ovog skupao, a ni pripremljene predavače. Posebno ističemo iscrpne informacije o značaju sertifikacije šuma koje su izložili dr **Zorana Tomović**, JP Vojvodinašume i dipl. ing. **Tihomira Murić**, JP Srbijašume. Učesnicima skupa su prenete najnovije informacije vezane za sertifikaciju šuma, kao i ostale aktivnosti u oba javna preduzeća, pre svega one koje se tiču prerade drveta.

JP Vojvodinašume su, nakon prošlogodišnje sertifikacije, imale prvi nadzor od strane firme SGS, i taj nadzor je uspešno završen. U JP Srbijašume, prema izveštaju izvršnog direktora Murića, se u pet gazdinstava sprovede završne pripreme za ocenjivanje koje je objavljeno za kraj juna meseca. To se odnosi

na ŠG Beograd, ŠG Stolovi Kraljevo, ŠG Uziće, ŠG Rasina Kruševac i ŠG Južni Kučaj Despotovac.

Kada je u pitanju sertifikacija preduzeća za preradu drveta treba reći da su i tu napravljeni pomaci, ali smatramo da se još uvek nije dovoljno uradilo.

Treba istaći da je u okviru ove teme dr **Igor Panin** preneo iskustva Quoliti Austrija vezana za uvođenje ISO standarda u Austriji i u regionu. Predložena je i saradnja sa Austrijskom Razvojnou Agencijom koja sufinansira projekte implementacije ISO i FSC standarda u preduzećima za preradu drveta.

Predstavnik firme SGS, dipl. ing **Stevan Sekulić**, koji je ujedno i najkompetentniji za problematiku sertifikacije šuma i preduzeća za preradu drveta, je nagovestio da drvoprerađivačka i šumarska preduzeća očekuje još mnogo posla, s obzirom na to da se standardi neprestano dopunjuju novim procedurama i zahtevima.

Sekulić je, takođe, prisutne izvestio da je u sklopu projekta Agencije za drvo koji je sufinansiralo MERRS, već uspešno ocenjeno jedno preduzeće, a za ocenjivanje su se prijavila još dva preduzeća, a preostala dva bi trebalo da budu ocenjena do kraja juna. Time bi u Srbiji bilo sertifikovano ukupno deset preduzeća, što je u odnosu na naše okruženje, naprimer Hrvatska ili BiH, znatno manje. Stoga je Agencija za drvo – klaster drvoprerađivača okupila veoma stručan konsultantski tim koji pruža usluge konsaltinga za FSC sertifikovanje. Već se prijavilo nekoliko velikih proizvođača nameštaja i polufinalnih proizvoda od drveta da otpočnu proces implementacije FSC COC standarda u svoja preduzeća. Agencija za drvo klaster drvoprerađivača Srbije će i ove godine konkurisati za dodelu sredstava za uvođenje FSC standarda, pa pozivamo preduzeća da se obrate Agenciji za drvo i aktivno učestvuju u tom procesu. ■

Autor ovog teksta
je potpredsednik UO Agencije za drvo

Deset godina

Već tri godine zaredom preduzeće JAVOR iz Prijedora na međunarodnom sajmu namještaja u Banja Luci osvaja ZLATNI DUB. Tako je bilo i proteklog, XIII međunarodnog sajma namještaja, koji je održan na Banjalučkom velesajmu od 3. do 7. juna ove godine. Druge odluka bi bila sajamsko iznenađenje, zato što je sve ono što je bilo izloženo na sajamskom štandu preduzeća JAVOR (kuhinje, trpezarije, spavaće sobe, frontovi, podovi) ubedljivo odskakalo ne samo po dizajnu, kvalitetu izrade i površinske obrade, nego i po ukusno kreiranom štandu koji je plenio lepotom i ozbiljnošću, pa je lo-

gično što je ovoj firmi po treći put zaredom pripalo najveće, zlatno odličje.

Tim povodom je naš sagovornik bio Radovan Šalabalija, vlasnik i direktor preduzeća JAVOR iz Prijedora. Uz čestitke za osvojeno najveće sajamsko priznanje, zamolili smo gospodina Šalabaliju za razgovor, a zanimao nas je kratak istorijski razvoj i status preduzeća JAVOR, proizvodni program ove firme, njena poslovna orijentacija i perspektiva...

Kriza usporila razvoj

– Preduzeće JAVOR je osnovano daleke 1946. godine kao

stolarsko preduzeće za proizvodnju građevinske stolarije, sobnog, kuhinjskog i kancelarijskog nameštaja. Kao takvo preduzeće je poslovalo sve do 1968. godine, a tada je postalo sastavni deo složenog sistema ŠIPAD Sarajevo... Ja sam JAVOR, kao jedini vlasnik, kupio 1999. godine i registrovao kao akcionarsko društvo. Bilo je to prvo privatizovano preduzeće u Republici Srpskoj. Ove godine preduzeće je ponovo promenilo svoj status i postalo JAVOR doo, ali je zanimljivo da ova firma od osnivanja nije menjala proizvodni program, samo ga je usavršavala i proširivala – objašnjava gospodin Radovan Šalabalija. – Treba posebno istaći da smo mi u proteklih deset godina imali izuzetno dinamičan razvoj i da smo, pored fabrike koja se bavi proizvodnjom tapaciranog i pločastog nameštaja, sagradili i potpuno opremili još jednu fabriku i re-

gistrovali je kao novo pravno lice koja se zove JAVOR MASIV. Sve to ukupno, oba ta pravna lica, njihova imovina i program rada praktično čine jednu celinu, u jednom su krugu sa više ulaza. Naš cilj je bio da JAVOR MASIV bude pretežno izvoznik, da izvozi oko 80% proizvodnje, što znači da bi u tom pravcu mogao imati i neke državne stimulacije koje se već polako daju izvoznici...

Saznali smo da je izvoz iz prijedorskog JAVORA taman bio u zamahu, da su imali jednu smenu pripremljenu i planiranu da radi samo za izvoz, a onda je nemačka firma BROCKER otišla u stečaj i narudžbe su otkazane.

Iskustvo u izradi masivnih frontova

I dok ovde očekuju da će neki novi pregovori, koji su u toku, uskoro uroditi plodom, naš sagovornik kaže:

JAVOR

Rudi Čajevec 3, PRIJEDOR

tel. + 387 52 238 081, fax. + 387 52 238 082

e-mail: javor@spinter.net, www.javor-prijedor.com

dinamičnog razvoja

– Moram istaći da u našem okruženju imamo sasvim dovoljne količine kvalitetnog re-prometerijela koji je potreban za naš masiv. Takođe imamo i termotretirano drvo koje sve više ulazi u upotrebu, a uz estetske zanimljivosti, karakteriše ga velika čvrstoća i otpornost. To je naša prednost, jer sada od elemenata hrasta, bukve, javora proizvodimo kvalitetne masivne frontove, kuhinjske i druge radne ploče, korpuse i ostale elemente, a sve prema želji i merama kupca. Ova grupa naših proizvoda je prvenstveno namenjena stolarima, dizajnerima nameštaja i enterijera i svim proizvođačima nameštaja. Imamo savremenu tehnologiju i dugogodišnje iskustvo u izradi masivnih frontova, a kupce tretiramo kao svoje saradnike, jer oni rešavaju jednu grupu problema (merenje, izrada nacrti i sklapanje nameštaja), a mi se brinemo da oni u kratkom roku dobiju finalni proizvod, kvalitetna vrata od masiva. Na taj način mi ćemo biti zapaženi u okruženju, a ta podela rada će uticati na produktivnost, tako da se uvoz nameštaja u ovu regiju, ako budemo zajedno radili, može znatno smanjiti – kaže gospodin Šalabalija.

U izgledu dokapitalizacija

– U ovom momentu mi uglavnom radimo za lokalno tržište, računajući tu nešto robe što ide za Srbiju i za Hrvatsku. Serijska proizvodnja i izvoz su praktično stali, a prodaja ide preko naših četiri salona i naših menadžera. Objektivno, sa prekidom izvoza došli smo u težu situaciju i pokušavamo da

sa nekom firmom, kompanijom ili fizičkim licem, a zainteresovanih ima, napravimo dokapitalizaciju fabrika JAVOR doo i JAVOR MASIV doo. Dakle, zainteresovani bi mogao ući u proces dokapitalizacije koji može trajati do 36 meseci, a time bi mogao da postane vlasnik od 40% do 51% vrednosti ova dva preduzeća. Sve bismo jasno definisali. Mi bi dokapitalizacijom

sanirali obaveze, dakle novac bi isključivo išao u dva preduzeća, a onda bi obe fabrike stajale na čvrstim nogama, a partneri bi se zatim mogli okrenuti radu, tržištu, razvoju i čistoj zaradi – kaže gospodin Radovan Šalabalija, od koga smo saznali još niz informacija i zanimljivosti ne samo iz oblasti prerade drveta, proizvodnje nameštaja i tržišnih tokova, nego i iz drugih

čoveku važnih segmenata života. Shvatili smo da od načina na koji čovek misli, oseća i veruje zavisi snaga njegovog duha, tela i prilike u kojima živi.

Shvatili smo, takođe, da se u prijedorskom JAVORU sve radi postupno, planski i studiozno, pa se može očekivati da će i plan o dokapitalizacija ova dva preduzeća biti uspešno realizovan. ■

Drvena industrija BiH

Grca posrnuli gigant

PIŠE: Matej Kobaš

Za drvenu industriju BiH mnogi kažu da je od giganta stigla do prosjačkog štapa i da su male šanse da se nekada drugi izvoznik nameštaja u SAD vrati na staze stare slave. Šta o tome misle naša četiri sagovornika?

Drvena industrija BiH je pre rata bila izuzetno respektabilna i svetski poznata. Pred raspad Jugoslavije KONJUH iz Živinica je imao jednu od najvećih fabrika za proizvodnju stolova u Evropi, KRIVAJA iz Zavidovića je imala verovatno najveću fabriku za proizvodnju tokarenih stolica sa masivnim sedištem, a sarajevski ŠIPAD je posedovao neverovatnih 220 proizvodnih pogona... Čuli smo podatak da je BiH bila drugi najveći izvoznik nameštaja u SAD. Međutim, rat je sve to promenio. Nekad veliki drvoprerađivači su ili ugašeni ili su nastavili poslovanje sa znatno smanjenim proizvodnim kapacitetima. U međuvremenu se pojavio veći broj malih pilana koje su proizvode niske dodate vrednosti plasirale na inostrano tržište. Malo je verovatno da će se drvena industrija BiH vratiti na staze stare slave, mada su pomaci vidljivi, a potencijali veliki. Najveća prednost je bogatstvo sirovinom jer je čak 53% BiH prekriveno šumom. Tu je i bogata tradicija obrade drveta, zatim veliki broj malih i srednjih preduzeća, adekvatno tehnološki opremljenih, sa ozbiljnim proizvodnim kapacitetima, kao i povoljan geografski položaj. Pre finansijske krize koja je znatno pogodila izvozno orijentisanu bosanskohercegovačku drvenu industriju, ona je bila jedna od retkih privrednih grana koja je u robnoj razmeni ostvarivala suficit.

Koje su prednosti i mane drvne industrije BiH, u kojoj meri je zastupljena finalna proizvodnja, kakve su posledice finansijske krize na drvenu industriju FBiH i koji su problemi šumarstva u oba entiteta, pitali smo gospodu **Šemsa Alimanović**, sekretara Grupacije šumarstvo i drvena industrija BiH.

– Drvena industrija u BiH ima prednosti jer je trajno oslonjena na vlastitu sirovinu. Kao najveće mane istakla bih odsustvo sistemskih rešenja, strategije razvoja i podrške države, te veliku prisutnost *sive ekonomije*, dok kapaciteti primarne prerade prevazilaze mogućnosti nabavke sirovine. I pored toga sve više je zastupljena finalna proizvodnja, mada još uvek prednjače sirovina i rezana građa. U 2008. godini zabeležen je osetan pad proizvodnje u pilanskoj preradi, dok se proizvodnja nameštaja zadržala na istom nivou kao i 2007. godine, s tim da je izvoz finalnih proizvoda porastao. Imali smo smanjene investicije u građevinarstvu što se direktno odrazilo na proizvodnju građevinske stolarije, parketa i drugih vrsta podova kao i na proizvodnju nameštaja. Smanjena je znatno potražnja iz inostranstva pa su već primetna otpuštanja radnika... U šumarstvu su najveći problem snabdevanje sirovinom i cene. U Republici Srpskoj postoji jedno šumarsko preduzeće, što je velika prednost. U FBiH postoji osam kantonskih preduzeća šumarstva pa je ta silna administracija veliki namet. Problem je takođe što FBiH nije primenila jedinstvene šumarske norme na celoj teritoriji, a trenutno se radi predlog Zakona o šumama – kaže gospoda Šemsa Alimanović.

Ovaj tekst je uz saglasnost redakcije i uz neznatne korekcije preuzet iz časopisa DRVO&NAMEŠTAJ I-II, Zagreb, proleće 2009.

Naslov originala glasi: *Drvena industrija BiH od giganta do prosjačkog štapa*

**Bulevar vojvode Stepe 20
21000 Novi Sad
www.ciklovent.co.rs
e-mail: office@ciklovent.co.rs
tel/fax: 021/6400-808, 6790-545**

Specijalizovani smo za izradu instalacija i opreme za pneumatski transport specifičnih materijala kao što su piljevina, praškasti materijali, kreč, hemijske supstance, gasovi i isparenja. Proizvedena oprema se ispituje preciznim instrumentima. Široka referenca projektovanih, proizvedenih i ugrađenih ventilatora, ciklona, filterskih postrojenja, mobilnih otprašivača, lakirnica i kompletnih instalacija dokaz su kvaliteta naših proizvoda.

Neke od naših referenci:
Projektovanje, izrada, montaža KLJUČ U RUKE:

- TARKETT, Švedska - Srbija, Bačka Palanka
- SIMPO, Vranje
- ENTERIJER JANKOVIĆ, Novi Sad
- JAVOR, Prijedor, BiH
- MASTER WOOD, Brčko, BiH
- SUNOKO, Nemačka - Srbija
- LA FARGE, Francuska - Srbija
- SOUFFLET GROUP - MALTINEX, Francuska - Srbija, Bačka Palanka

i za danas i za sutra

UNIVERZALNA DRVO-ALUMINIJUMSKA STOLARIJA

Montramo aluminijum na drvenu stolariju

UNIDAS

Beograd, Đuje i Dragoljubu - 11
tel/fax: 011/ 233-46-99, 232-28-88
www.unidas.co.yu, e-mail: unidas@eunet.yu

Naš drugi sagovornik **Goran Rodić**, koordinator Klastera *DRVO* iz Prijedora je govorio o stanju u drvnj industriji Republike Srpske, o pomoći države i situaciji u nabavkama sirovine u RS.

– Kriza se počela osećati polovinom prošle godine. Cene nafte su uslovile rast cena transporta i drugih energenata, sortimenata, plata... Porasle su i kamate na kredite pošto su banke vrednost novca usklađivale prema *Euriboru*. Zato su troškovi za jednu fabriku nameštaja porasli preko deset procenata. Kasnije, pad cena nafte nije vratio cene, dok je pad *Euribora* opet poslužio većini banaka za nova kamaćenja, pošto navodno *Euribor nije realan*. Novih kredita nema, dok zahteva za finansijska premošćenja uobičajena van sezone banke dugo obrađuju. Niko neće da kaže da je novac povučen i da ga banke nemaju, ali mi sve na to *miriše*. U RS već nekoliko godina egzistira Investiciono Razvojna Banka, no pošto svi plasmani idu preko komercijalnih banaka, drvoprerađivači teško dolaze do te podrške, pogotovo kada su u piranju veća sredstva. Domaće proizvodne firme se teško nose sa obavezama, a neke već ulaze u stečaj – kaže Rodić. – Država BiH ništa ne pomaže, ili meni nije poznato da to čini. Na drugoj strani Vlada RS je izašla sa merama kao odgovor na ekonomsku krizu, što je izgledalo kao dobar osnova i okvir za razradu. Mi drvoprerađivači očekujemo konkretizaciju mera kroz smanjenje cena sirovine, električne energije ili subvenciju za vršno opterećenje, reprogramiranje porezskih obaveza nastalih u vreme zahvaćeno krizom, lakši pristup sredstvima Investicione Razvojne Banke, značajniju stimulaciju izvoza itd. Za sada nema nagoveštaja da će neka od ovih očekivanja biti ispunjena, a o bespovratnim sredstvima kao vidu pomoći perspektivnoj grani ovde niko ne razmišlja... Što se tiče sirovine, treba reći da su cene trenutno povoljnije u Hrvatskoj, pogotovo cene trupaca bukve, pa neki proizvođači nabavljaju sirovinu u Hrvatskoj, Sloveniji i Austriji. Ovi neprirodni tokovi sirovine neće dugo trajati. Država BiH i entiteti svojim odnosom prema drvoprerađivačkim kapacitetima i javnim preduzećima šumarstva nisu našli pravi meru, niti imaju strategije razvoja koje bi održale drvoprerađu – kaže gospodin Goran Rodić.

Naš sledeći sagovornik bio je **Marijan Mišić**, direktor preduzeća *NOVA FORMA* iz Bosanskog Šamca. Pitali smo ga da li u BiH postoji potencijal u drvnj industriji i šta treba učiniti da se on ostvari?

– Svakako da postoji: drvna industrija je grana koja ima veliki strateški značaj u privredi BiH. Najveći problem drvne industrije je ratno razaranje. Problem je što se novi sistem gradi na ruševinama starog od koga su ostali giganti čiji su proizvodni kapaciteti tri puta premašivali mogućnosti sirovinke zalihe. Mislim da država ne čini dovoljno u tom pravcu, a hitno je potreban drugačiji pristup države, prvenstveno ulaganje u obrazovanje stručnih kadrova. Takođe smatram da bi bilo potrebno što više raditi na kooperaciji, jer je to dobar način da preduzeća povećaju svoju konkurentnost – kaže gospodin Mišić.

Kako ceni stanje u drvnj industriji FBiH, na koji način bi država mogla pomoći drvoprerađivačima i kakva je situacija u nabavci sirovine, pitali smo **Edina Brčanovića**, direktora firme *KONJUH doo* iz Živinica.

– Drvna industrija je pre krize bila jedna od retkih privrenih grana gde se ostvarivao suficit. Danas postoji veliki broj malih preduzeća koja sirovinu ili nisko prerađeno drvo izvoze u druge zemlje, a nakon višeg nivoa prerade mi ovde kupujemo skupe proizvode od našeg drveta... Pomoć države drvoprerađivačkoj industriji se vidi u davanju povoljnih kreditnih linija banaka, pre svega Razvojne banke Federacije BiH za pripremu izvoza. Takođe tražimo vraćanje cena trupaca na nivo iz 2007. godine, a moram naglasiti da su cene trupaca u proseku, zavisno od klasa, povećane za 22%. Treći način pomoći vidim u tome da se doprinosi na plate izjednače sa doprinosima u RS. Inače, nabavka sirovine je veliki problem. Već sam naglasio da su cene sirovine znatno porasle i to se posebno oseća u izveznoj orijentisanj finalnoj preradi drveta – kaže gospodin Edin Brčanović. ■

Drvene konstrukcije u arhitekturi i građevinarstvu

LKV Laki Krovni Vezači

LLD Lepljeno Lamelirano Drvo

**Mansardni i
lučni krovovi**
javni objekti,
stambene
zgrade, kuće...

**Sportski
LKV objekti**
montažne
"balon" hale i
nadstrešnice

**Industrijski i
poljoprivredni
objekti**
magacini,
proizvodne hale,
paletna skladišta,
štale, senici...

LKV CENTAR

Ugrinovačka 270p, Dobanovci, Beograd
tel./fax: 011/ 8468 090, 8468 096
e-mail: office@lkvcentar.com

www.lkvcentar.com www.limovi.com www.sport-hala.com

**Naš sagovornik Zoran Subotić, osnivač i vlasnik
preduzeća AGROFLORA iz Kozarske Dubice**

Permanentan razvoj od rezane građe do

Među preduzećima koja se bave preradom drveta na području Kozarske Dubice i šire, primat sigurno pripada preduzeću AGROFLORA čiji je osnivač i vlasnik Zoran Subotić. Privatnim biznisom Subotić se bavi još od 1987. godine. U početku to je bila poljoprivredna delatnost gde je dominirala trgovina repromaterijalima i komisiona prodaja. Primarna prerada drveta je u program rada firme AGROFLORA ušla 1996. godine i od tada počinje intenzivan razvoj i permanentno investiranje u ovom preduzeću. Zato se danas ovo preduzeće s razlogom može svrstati u red najuspješnijih preduzeća iz oblasti prerade drveta u ovom kraju. Za firmu AGROFLORA se veže i epitet inovativnog preduzeća, jer po mnogo čemu prednjači na ovim prostorima.

– Preduzeće AGROFLORA ima prirodan sled razvoja. Počeli smo sa primarnom preradom drveta, zatim smo instalirali sušare i u program rada uveli proizvodnju suve rezane građe i blanžane elemente. Najnovije i slobodno možemo reći inovativno, što se desilo u ovom kolektivu je instalacija opreme za sušenje i termotretiranje drveta. Ova oprema je izrađena i instalirana u saradnji sa institutom za razvoj drvene industrije iz Kine – objašnjava Subotić. – Nakon termotretiranja drvo ima vrlo širok spektar primene, od podova, nameštaja, enterijera, vanjskih fasada i podnih obloga, do pokrivanja drvenih kuća, pa

čak i oblaganja bazena, tako da je veliki broj drvopreradačkih firmi sa kojima se može sarađivati. Nakon termotretiranja drvo je otporno na truljenje i na vremenske uslove, tvrđe je, a ima izražene estetske vrednosti – kaže naš sagovornik.

Saznajemo da je, pored dela kineske opreme u kapacitete za termotretiranje drveta, kroz softverska rešenja, ugrađena i domaća *know-how* oprema.

– Nakon termo tretiranja drveta koje nema visoku tehničku vrednost (jasen, grab ili bukva) dobije se proizvod koji je po kvalitetu u rangu hrasta. Ovim procesom drvetu se ujednačava boja, umanjuju greške i daje novi kvalitet i mogućnosti kombinovanja što je izazov za projektante i dizajnere – kaže gospodin Zoran Subotić.

Termotretirano drvo je, bez sumnje, izazov, a danas AGROFLORA, uz ovaj proizvod, može da ponudi tržištu niz drugih proizvoda:

- suvu rezanu građu hrasta, bukve, jasena, bagrema i drugih vrsta drveta,
- obrađene elemente za stolice i druge elemente od drveta - suvog ili termotretiranog,
- podne obloge (brodski pod, seljački pod, parket, decking)
- zidne obloge (lamperija i drugo),
- elemente termotretiranog drveta za podove, građevinsku stolariju, baštenski namještaj i druge namene,
- usluge sušenja i termotretiranja drveta,
- u saradnji sa partnerima kompletna tehnološka rešenja sušenja i termotretiranja drveta.

Posebno je interesantno iz ponude firme AGROFLORA izdvojiti opremu za sušenje i termotretiranje drveta u kompletu sa kotlovima, koji koriste sirovu piljevinu kao gorivo, što je jedinstven slučaj u svetu kada je u pitanju obezbeđenje toplote za termotretiranje drveta, gde temperature dostižu vrednost i do 250 °C. Treba istaći da je ova oprema za sušenje i termotretiranje drveta, koja je slobodno možemo reći inovativna, prva ovih osobina instalirana na ovim prostorima. Zamo-

termotretiranog drveta

lili smo gospodina Subotića, da nam kaže nekoliko reči o novoinstaliranoj opremi i da nam eventualno da neke uporedne pokazatelje sa drugim proizvođačima, na šta smo dobili sledeći odgovor:

– Sticajem okolnosti, već sam imao instalirane italijanske sušare, pa na osnovu iskustva, mogu dati neke uporedbe sa našim sušarama. Navešću samo nekoliko prednosti, jer nedostataka u odnosu na italijanske sušare zaista nema. Ove su mnogo jača konstrukcija, nismo štedeli na materijalu, deblji limovi, recimo. Zato je rezultat sušenja mnogo bolji jer apsolutno dobijamo drvo kvalitetno osušeno, bez promene boje, bez zaostalih naprezanja, ujednačene vrednosti i željene vlažnosti. Vremena sušenja je kraća uz bolji kvalitet osušenog drveta, a kotlovska oprema je takođe jako funkcionalna i ekonomična po osnovu iskorišćenja goriva (sirove piljevine), pa smo sa cenama konkurentni na tržištu – kaže Subotić. – Što se tiče termotretirница i one zaista besprekorno funkcionišu što potvrđuje kvalitet termotretiranih elemenata, sa kojim smo i mi i naši kupci zadovoljni.

Još jednom da spomenemo da drvo procesom termotretiranja postaje otpornije na vlagu i štetočine, a njegova boja poprima tamnije nijanse. Termička obrada drveta je finska tehnologija koja daje proizvodu od drveta veći kvalitet, a okruženju novi nivo elegancije.

AGROFLORA doo Kozarska Dubica
Prvomajska 25
tel. +387 52 421 930, fax: +387 52 410 034
e-mail: agroflorakd@yahoo.com

jul 2009.

LKV PRIME®
Proizvodnja čeličnog
pocinkovanog bojenog
trapeznog lima

Horizontalni i
vertikalni
OLUCI sa
svim pratećim
priborom

Krovni i
fasadni
PANELI

Antikondenz
FOLIJA

VIJCI i
ostala prateća
oprema

LKV CENTAR

Ugrinovačka 270p, Dobanovci, Beograd
tel./fax: 011/ 8468 090, 8468 096
e-mail: office@lkvcentar.com

www.lkvcentar.com www.limovi.com www.sport-hala.com

Razvoj na osnovama japanskog i

Za jedanaest godina rada i permanentnog razvoja preduzeće PERTOPROJEKT iz Bratunca je u severno istočnom delu RS i BiH postalo jedna od najznačajnijih firmi u oblasti prerade drveta kako po količini i obimu, tako i po broju zaposlenih radnika. Ovoj firmi pripada visoko mesti i na nivou BiH pa je u tom pravcu pre dve godine PETROPROJEKT proglašen za najuspešnijiu firmu u branši, a isti epitet je ovo preduzeće ponelo godinu dana ranije na nivou Republike Srbije. U Bratuncu smo polovinom juna obišli pogone ovog preduzeća, a naši sagovornici su bili Janko Petrović, osnivač i direktor preduzeća PETROPROJEKT i njegov sin Dalibor Petrović, diplomirani ekonomista koji obalja ulogu direktora prodaje.

– Preduzeće PETROPROJEKT egzistira na dve lokacije jer sam ja, kao fizičko lice,

akcionar u firmi ZELENI JADAR u Srebrenici gde se vrši primarna prerada, parenje i sušenje drveta. Godišnje se tamo preradi oko 25.000 metara kubnih trupaca. Do nedavno smo radili isključivo bukavu, a u proteklih godinu dana smo proširili asortiman i na neke druge proizvode i vrste drveta: hrast, orah, bagrem... Danas se prilagođavamo tržištu i lider smo u regionu, a počeli smo praktično ni od čega. Na naš današnji položaj presudno je, od samog starta, uticala ozbiljnost u pristupu poslu i podređenost interesu kupca. Zato su nam se kupci uvek vraćali, a naš uspeh uvećava činjenica da smo uvek investirali. Samo za proteklu godinu dana u opremu i objekte investirali smo preko dva miliona eura. Tehničkotehnološka opremljenost nam je znatno olakšala proizvodnju, podigla produktivnost i kvalitet proizvoda. Naš najveći problem je nedostatak kvalitet-

ne, školovane i obučene radne snage. Današnje vreme zahteva mnogo brže odlučivanje i uopšte drugačiji pristup poslu, a naši ljudi nisu naviknuti na takav odnos. Mi se oslanjamo na mlade koje uglavnom obučavamo u firmi, a prosek nam je ispod trideset godina starosti – objašnjava gospodin Janko Petrović.

– Ovde u Bratuncu vršimo veći stepen obrade. To su uglavnom ploče, delovi nameštaja i priprema za masiv. Mi radimo sve delove za nameštaj bilo kog oblika i nismo odbili ni jedan nalog, ni jednu narudžbu. Tehnološki smo osposobljeni i planiramo u najskorije vreme pokrenuti serijsku proizvodnju nameštaja od masiva. Zajednička saradnja na ovom projektu će se ostvariti sa firmom PETRO-FURNITURE iz Beograda koja se već duži niz godina uspešno bavi opremanjem luksuznih enterijera – kaže Janko Petrović.

Od naših sagovornika saznajemo niz zanimljivih detalja o preduzeću PETROPROJEKT koje je, između ostalog, ušlo u razvoj novog proizvodnog programa. Radi se o proizvodnji sečenog furnira iz daske, po japanskoj tehnologiji. Oprema je već stigla, a ovde tvrde da će do kraja godine početi probna proizvodnja.

Takođe valja istaći da ova firma na oko trideset hiljada kvadrata ekonomskog prostora ima preko dvanaest hiljada kvadrata uređenog proizvodnog prostora, da ima sušare mesečnog kapaciteta 1300 metara kubnih, da ima sopstveni prevoz i oko dve stotine zaposlenih. Posebno valja istaći da ovde nema otpada jer se od drvnog ostatka, po posebnoj tehnologiji, dnevno proizvede dvadeset tona prve kategorije briketi koji

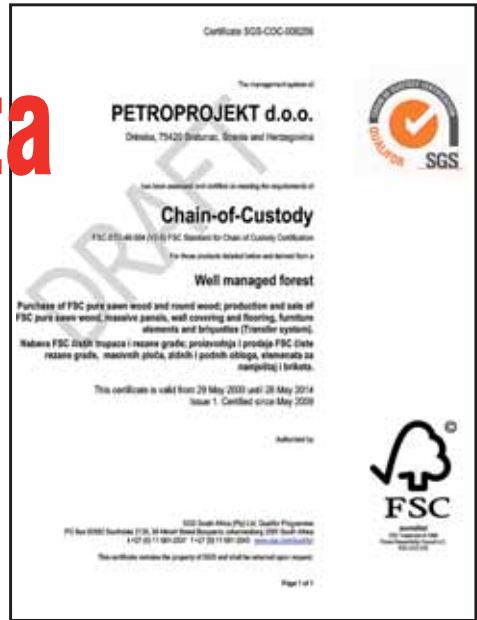
nemačkog menadžmenta

se distribuiraju na tržištu Austrije, Nemačke i Belgije.

Saznajemo takođe da se neki komadi masivnog nameštaja čiji su proizvođači PETROPROJEKT iz Bratunca i PETROFURNITURE iz Beograda već mogu naći u njihovom salonu u Zagrebačkoj ulici, u Beogradu. O programu proizvodnje masivnog nameštaja više ćemo pisati u narednom broju časopisa *DRVOTEHNIKA*, rekao nam je Dalibor Petrović, a zabeležili smo još nekoliko njegovih rečenica:

– Naši kupci su uglavnom velike i najznačajnije firme u oblasti prerade drveta i

proizvodnje nameštaja u Nemačkoj, Švedskoj, Japanu... Na osnovu njihovih zahteva mi smo se postepeno opremali i razvijali naš tehnološki proces, pratili kvalitet naših proizvoda i uveli odgovarajuće standarde u proces proizvodnje. Među retkim smo proizvođačima masivnih ploča i elemenata za nameštaj koji imaju uveden FSC standard. Mi smo praktično rasli i razvijali se na osnovama japanskog i nemačkog menadžmenta... Inače, primena masivnih ploča u razvijanom svetu raste. Drvo je u trendu, pogotovo zbog ekoloških standarda koji podržavaju prirodne materijale. Značajno je takođe da upotrebu drveta, kao prirodnog i obnovljivog materijala u svetu sve više forsiraju stručnjaci i arhitekta koji u znatnoj meri diktiraju tržište. Spomenimo, takođe, da je naša firma aktivna u oblasti prezentacije i marketinga. Nastupamo na većim evropskim sajmovima, a početkom maja smo izlagali na sajmu komponenata za nameštaj *Interzum* u Kelnu... Mi imamo jasan cilj i znamo put u tom pravcu. Naš cilj je da kvalitetom proizvoda i poslovnošću zadržimo stare i osvojimo nove kupce. To je naša tradicija, naša orijentacija i perspektiva. To je garancija uspeha i zato nastavljamo u tom pravcu – kaže Dalibor Petrović. ■

PETROPROJEKT doo
Drinska bb, 75420 Bratunac
tel: + 387 56 410 325, 410 403
fax: + 387 56 410 275
e-mail: petro@teol.net
www.petroprojekt.net

Proizvodimo i montiramo

- nameštaj za opremanje stambenih objekata: kuhinje, spavaće sobe, dečije sobe, kupatila, sobna vrata
- sve vrste kancelarijskog nameštaja
- opremanje apoteka i laboratorija
- opremanje svih drugih poslovnih i javnih objekata
- izrada frontova za nameštaj i uslužno lakiranje drveta
- projektovanje svih vrsta nameštaja, kao i konsultacije u realizaciji željenih formi i izgleda

11080 Zemun, Batajnički drum 6n, tel/fax: 011/316 42 51, 197 632, 198 625, estia@eunet.yu, www.estia.co.yu

**Naš sagovornik dipl. ing. Dragan Savić,
vlasnik i direktor firme DRVO MEHANIKA doo iz Banja Luke**

Mašine, alati i tehnologija za obradu drveta

Na sajmu nameštaja u Banja Luci, početkom proteklog meseca, sreli smo Dragana Savića, diplomiranog inženjera mašinstva koji ima dve decenije radnog iskustva u svim fazama prerade drveta, a već nekoliko godina se bavi inženjeringom i konsaltingom u oblasti drvoprerade, ili kako bi neki rekli, u oblasti drvo nameštaja. U razgovoru za časopis DRVOtehnika, Savić je predstavio svoju delatnost i nameru da sarađuje sa što većim brojem privrednika iz šire regije koji se bave preradom drveta i proizvodnjom nameštaja.

– DRVO MEHANIKA je preduzeće koje se bavi konsaltingom i inženjeringom drvne industrije, tačnije radimo sve što se tiče mašina, alata i tehnologije za obradu drveta i proizvodnju nameštaja. Kada se kaže konsalting, misli se na tehnološka savetovanja, gde radim lično ili po potrebi angažujem druge konsultante, specijaliste iz različitih oblasti – objašnjava gospodin Dragan Savić.

– Ovo je malo preduzeće u kome sam ja, praktično, sve. Važno je, međutim, istaći da posedujem odgovarajuće sertifikate, da sam zvanično sertifikovani konsultant. Sertifikat je na lično ime dobijen od strane GTZ/DEZA, a to je nemačka or-

ganizacija za tehničku podršku; a akreditacija glasi na preduzeće i dodeljena je od strane Regionalne razvojne agencije za Hercegovinu REDAH, koja ima tendenciju da širi regionalnu saradnju – kaže inženjer Savić. – Preduzeće DRVO MEHANIKA radi i projektovanje iz oblasti mašinskih i tehnoloških projekata, kao i nadzor nad izvođenjem tih radova. Generalno, moj cilj je drvoprerađa u svim segmentima rada, od primarne do finalne proizvodnje.

Dakle, osnovna delatnost preduzeća DRVO MEHANIKA doo je konsalting i inženjering u drvenoj industriji, u okviru koje izdajamo:

- projektovanje proizvodnih sistema (tehnološko-mašinska faza),

- proizvodno-tehnološko savetovanje (konsalting) u svim fazama drvoprerade,

- razvoj, unapređenje i stvaranje novih poslovnih veza,

- izbor i nabavka mašina i alata za obradu drveta,

- posredovanje u nabavci i prodaji mašina i tehnologije za obradu drveta,

- procena vrednosti mašina, alata i proizvoda od drveta.

– Često je moja aktivnost usmerena u pravcu razvoja, unapređenja i stvaranja novih poslovnih veza među preduzećima. Cilj je međusobna saradnja i bolja proizvodnja. Dešava se da i na zahtev klijenata organizujem proizvodnju nekog proizvoda u kome učestvuju dve ili više firmi. Tu dolazi do izražaja moje poznavanje firmi u širem regionu koje povezujem radi realizacije nekog po-

sla. Razvoj tih poslovnih odnosa se dešava i sa nekim firmama van BiH gde se uz lične kontakte koristi iskustvo i nekih drugih GTZ konsultanata – kaže naš sagovornik.

– Nakon jednog uspešno obavljenog posla, moji klijenti, najčešće, imaju zahteve i za nekim drugim poslovima. Moja delatnost se širila od mašina za obradu drveta i postavljanja tehnološkog procesa proizvodnje, preko alata gde bi istraživao tržište i ponude, kako bi došao do najadekvatnijeg proizvođača. Uvek biram optimalno rešenje, a često uz konsultacije vršim nabavku. Ne radim zastupništvo neke određene firme, ali imam dobru saradnju sa više proizvođača opreme, mašina i alata, a s obzirom na vreme u kome se nalazimo, često rešenje tražim i kroz polovnu opremu. U takvim slučajevima ja biram opremu, projektujem tehnološki proces, postavljam mašine i pratim kompletan rad. Treba još reći da u saradnji nisam omeđen nekim prostorom, da imam veliki broj kontakata i van BiH, pa i u Srbiji, i da shodno zahtevima klijenata, uglavnom rešavam veći broj problema u oblasti prerade drveta i proizvodnje nameštaja – kaže na kraju našeg razgovora Dragan Savić. ■

DRVO MEHANIKA doo
konsalting i inženjering

Banja Luka, Veljka Mladenovića bb

tel. + 387 (0)51 384 290
fax. + 387 (0)51 384 291
mob. + 387 (0)65 923 635
e-mail: drvomehanika@teol.net

spin valis d.d.
POŽEGA

Industrijska 24
34 000 Požega, Hrvatska
tel: 00 385 / 34 311 175
fax: 00 385 / 34 274 704

e-mail: spinvalis@spinvalis.hr
prodaja@spinvalis.hr

www.spinvalis.hr

SPIN VALIS:

kvalitetan,
udoban
i trajan nameštaj!

Nameštaj za toplinu doma
u kome će uživati
više generacija.

Kreiramo Vaš životni prostor

STEFANI mobili
Mostarska 19, 11300 SMEDEREVO
tel. 026-224 742, 617 072, 617 235
www.stefani.rs

STEFANI
mobili

NEW

HOME COLLECTION

U Opatiji je 2. i 3. juna ove godine održana 6. drvnotehno-
loška konferencija, privredna
manifestacija koja već tradicio-
nalno okupi sve zainteresovane
poslovne subjekte iz proizvod-
nog, trgovačkog, akademskog i
institucionalnog okruženje šu-
marstva, prerade drveta i pro-
izvodnje nameštaja iz Hrvatske,
ali i susednih zemalja.

Ovogodišnja konferencija
pod nazivom *Prerada drveta u
krizi: rizici i izazovi*, najvećim de-
lom je bila posvećena trenutnoj
ekonomskoj situaciji i negativ-
nim efektima svetske ekonom-
ske krize, sa posebnim nagla-
skom na drvoprerađivački sektor.

– Situacija u drvnoj industriji
je teška, ali se od aprila ove go-
dine stabilizuje, rekao je ministar
regionalnog razvoja, šumarstva i
vodnog gospodarstva **Petar Čo-
banković**, govoreći o podsticaj-
nim merama Vlade RH koja je dr-
voprerađivačima povećala iznos
nepovratnih sredstava za 13 pro-
centa.

Ministarstvo predviđa veće
korišćenje peleta, pa će u tom
pravcu ustanovama darovati 300
peći za pelete, a podržaće uče-
šće drvoprerađivača i nameštaja-
ca na oko 30 sajmov.

Čobanković je rekao da je
u prva tri meseca ove godine

izvoz, u odnosu na isto razdoblje
prošle godine, manji za 66%. I
pored toga očekuje se da će dr-
voprerađivačka industrija Hrvat-
ske ove godine ostvariti izvoz
800 do 900 miliona dolara, što bi
bilo oko 13% manje nego lani.

Predsednik Udruženja drvo-
prerađivačke indistrije pri HGK,
gospodin **Zdravko Jelčić** je ista-
kao da je drvna industrija pala
ispod 20% udela u BDP. Upozo-
rio je da je u godini dana izgu-
bljeno blizu pet hiljada radnih
mesta u drvnoj industriji te upu-
tio poruku Vladi RH da zajedno
sa drvoprerađivačima razmotri
predlog mera za ublažavanje kri-
ze u drvoprerađivačkom sektoru.
Mere koje Udruženje predlaže
su osnivanje interventnog fon-
da za namirenje štete od mone-
tarnih gubitaka, reprogramiranje

kredita pri HBOR-u i veća podrš-
ka izvozniciima putem HBOR-a.
Drvoprerađivači smatraju da tre-
ba pojačati nastupe na stranim
tržištima i sajmovima i osigurati
status velikog kupca kod HEP-a,
podstaci veće korišćenje bioma-
se u proizvodnji energije i kroz
sistem javnih nabavki povećati
udeo domaćih proizvoda.

Osim toga konferencija
predlaže JP Hrvatske šume da
uvede rabat do 30% na sirovinu
za finalne proizvode; da pomeri
rokove plaćanja, zavisno o vrsti
sirovine, na 120 i 180 dana; da
reprogramira postojeće obaveza
za strateški važne firme i smanji
zatezne kamate.

I ove godine je na opatijskoj
konferenciji prezentovan projekt
Drvo je prvo. Radi se o promo-
tivno-edukativnoj kampanji čiji
je cilj veća upotreba drveta, kao
prirodnog, ekološkog, zdravog i
obnovljivog materijala.

Treba istaći da se već neko-
liko godina zaredom, na drvn-
notehnoškoj konferenciji identi-
fikuju glavni problemi, trasiraju
pravci rasta i razvoja drvne indu-
strije i industrije nameštaja i de-
finišu mere koje je potrebno pre-
duzeti da bi se situacija pobolj-
šala u korist hrvatskih drvoprera-
đivačkih firmi i Hrvatske u celini.
Samo pre godinu dana je kon-

statovano da je stanje u šumar-
stvu, preradi drveta i proizvodnji
nameštaja, razlog za optimizam.
Rečeno je da zalihe drveta u Hr-
vatskoj permanentno rasu, da je
zaposlenost u sektoru stabilna,
industrijska proizvodnja i izvoz u
porastu. Prošle godine je rečeno
da je nizom koordiniranih mera
državnih institucija i Udruženja
drvoprerađivača za poslednje
četiri godine izvoz udvostručen.
Izvoz je skoro dosegao cifru od
miliardu dolara gde su name-
štaj i drugi finalni proizvodi imali
učešće od 70 procenata... Kriza
je očigledno ozbiljno uzdrmala
hrvatsku drvnu industriju koja je
bila u snažnom zamahu i razvo-
ju. Stiće se, međutim, utisak da
se radi o vitalnoj grani privrede
koja je zasnovana na domaćoj si-
rovini, isto kao što se mora ista-
ći činjenica da su sve institucije i
firme ovog sektora uvek *na istoj
strani*, da imaju strategiju, jasnu
viziju i cilj. Usmerena u tom prav-
cu hrvatska drvna industrija ima
šansu da lakše prebrodi krizu i
da nakon nje ponovo krene u in-
tenzivan razvoj.

U odnosu na prošlu godinu,
6. drvnotehnoška konferen-
cija je okupila nešto manji broj
učesnika. Primetan je, takođe,
bio i manji broj stranih gostiju,
a ove godine, za razliku od pret-
hodnih, iz Srbije niko nije bio
na opatijskom skupu drvopre-
rađivača.

Bez obzira na slabiju pose-
tu, drvnotehnoška konferen-
cija je zadržala poziciju najzna-
čajnije i najbolje organizovane
manifestacije namenjene prera-
di drveta i proizvodnji nameštaja
na području zemalja bivše Ju-
goslavije. ■

FOREST

WWW.FOREST.CO.RS

BRVNARE

Drveni objekti imaju višestruku primenu: kuće za stanovanje, vikendice, kafići, restorani, prodavnice...

DRVENA KUĆA, ZAŠTO?

- Brza izgradnja, štedi vreme i novac, kuća se odmah može koristiti, gradnja moguća tokom cele godine
- Najstariji model gradnje (postoje drvene crkve izgrađene još u XVI veku) sa brojnim prednostima:
  - * Drvena kuća predstavlja ugodnu i zdravu životnu sredinu
  - * Drvo propušta vazduh u oba smera tako da prostorije nije neophodno stalno provetravati
  - * Drvo neutrališe štetna zračenja: elektro-elektricitet, radio-aktivna zračenja, alergijsku prašinu
- drvo je pet puta bolji izolator od cigle, a čak 12 puta bolji od betona, tako da je drvena kuća energetski ekonomična

Prodavnica
u Vrnjačkoj Banji
AKCIJA

Kuća u Dučini

Kuća u Novom Sadu

Proizvodnja: Mladenovac, Put Lukića 4, Velika Krsna, tel: 011/8215331

Prodajni salon: Novi Sad, Hajduk Veljkova 11, ulaz 2 u Novosadski Sajam, tel/fax: 021/4830832

e-mail: forest@infosky.net

www.forest.co.rs

**tračne testere
i gateri**

UDDEHOLM

**kružne testere za:
drvo, PVC
aluminijum**

SERVIS
oštreње testera i alata za:
drvo, aluminijum, PVC

**oštreње grafičkih
noževa do 2 m**

BRATSTVO
mašine za obradu drveta i ostrilice

Kordun grupa doo
Beograd, Kneza Višeslava 1
(zgrada Šumarskog fakulteta)
011/35-46-219
kordun3@verat.net, www.kordun.co.yu

Poznati dobavljač lepkova za drvoprerađu, stolariju i proizvodnju nameštaja **DEPROM** doo Rača predstavlja standardnu i inovativnu ponudu lepkova i vezivnih sredstava vodećeg evropskog proizvođača **KLEIBERIT** iz Nemačke.

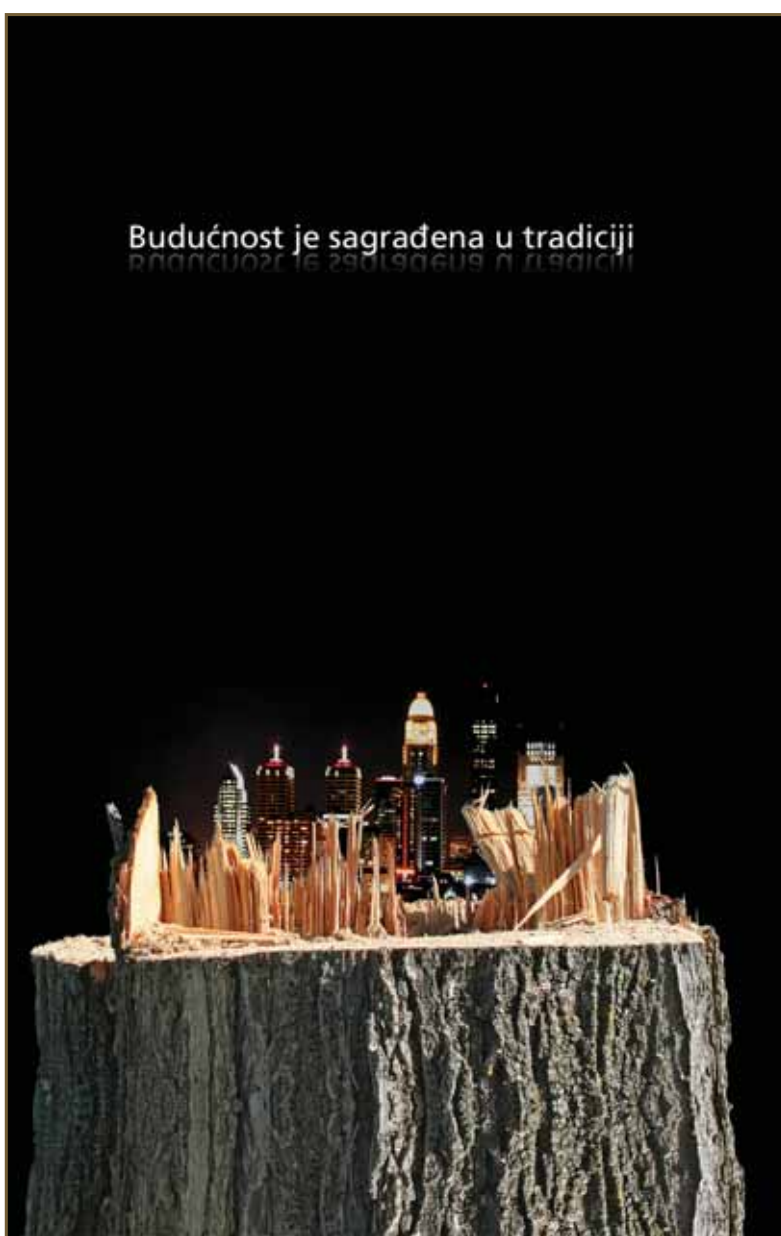
- lepkovi za drvo D2, D3, D4 i brzovezujući
- poliuretanski D4 i konstruktivni lepkovi
- kant - lepkovi u granulama i patronima za sve vrste mašina za kantovanje
- urea - lepkovi u prahu za fumiranje u vrućim presama
- lepkovi za oblaganje profila - toplivi kao i
- disperzioni termoreaktivni za 3D lepljenje u vakuum i membranskim presama
- tapetarski lepkovi za sunđer, meblo i drvo
- silikoni, PUR-pene, diht mase
- učvršćivači, razređivači, čistači, paste itd

Garantovani **KLEIBERIT** kvalitet, originalno pakovanje, brza i redovna dostava, stabilan lager i mogućnost kreditiranja kupaca, tehnička podrška uz optimalne preporuke, neke su od naših osobina koje nas izdvajaju kod odluke proizvođača za saradnju sa nama.

deprom@ptt.rs
t/f 034 752 202
063 88 53 453

Ovlašćeni zastupnik **KLEIBERIT-a**

DEPROM doo
Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210

Budućnost je sagrađena u tradiciji

KVALITET KAO TRADICIJA

Visok, sertifikovan kvalitet svih proizvoda je rođen iz naše višegodišnje tradicije i iskustva, zajedno sa primenom najnovijih tehnologija i visoko obučanim kadrovima.

TOPLICA DRVO

PROIZVODNJA GRAĐEVINSKE STOLARIJE
OD DRVETA, ALUMINIJUMA I PVC-a
INŽINJERING I IZRADA OBJEKATA

11000 Beograd
Visokog Stevana 43 A
Tel/fax: 011/32-82-192, 26-34-264, 21-86-488
Proizvodnja Trstenik:
Tel/fax: 037/716-209, 711-569

www.toplicadrvo.co.yu
e-mail: gradimir@toplicadrvo.com

NOVI DEKORI U DAREX KOLEKCIJI

Uređenje prostora u kome živimo, kao i radnog prostora, zaslužuje našu punu pažnju, kako zbog upotrebne tako i zbog ambientalne vrednosti. Upravo zbog toga, pažljivo odabiranje ultra modernih dekora oplemenjene iverice i ovog puta bio je prioritet DAREX-ovog kreativnog tima. 37 novih dekora, zajedno sa već postojećim dekorima DAREX kolekcije oplemenjene iverice čini veliki spektar boja koji pruža raznovrsne mogućnosti kreiranja i kombinovanja.

Predstavljamo vam nove dekore u DAREX kolekciji oplemenjene iverice!

DAREX HOBI CENTRI

NOVI BEOGRAD, Autoput Beograd–Zagreb bb, 11077 Beograd, tel. 011 2091 630 fax. 011 2091 699

ZVEZDARA, Živka Davidovića 81, 11050 Beograd, tel/fax. 011 3472 673, 011 3472 674

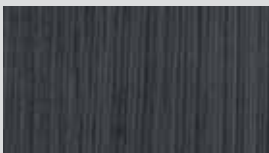
CENTAR, Oblakovska 61 A, 11000 Beograd, tel. 011 3692 610, fax. 011 2652 404

OPLEMENJENE IVERICE

H3031

ST9

H3081

ST22

H3030

ST9

H3082

ST22

H3090

ST22

H3078

ST22

H3070

ST22

F633

ST15

210

MZS

212

NZS

219

SF

570

PR

602

SF

571

PR

417

MS4

440

TM

521

SM

600

ME5

DAREX DISTRIBUTIVNI CENTRI

NOVI BEOGRAD

Autoput Beograd–Zagreb bb, 11077 Beograd, tel. 011 2091 620 fax. 011 2091 699

NIŠ

Bulevar Cara Konstantina 80-84, 18000 Niš, tel. 018 207 352, fax. 018 207 369

Kako posle

PIŠE: doc. dr Dragan Škopalj

Posle okončanja krize, najkonkurentnije privrede u svetu biće one u kojima će građevinska dozvola moći najbrže da se dobije, u kojima će procedura za registraciju moći da se najbrže završi i gde će svojinski odnosi biti jasni. Ukoliko to završimo sada, sigurno ćemo 2010. i 2011. godine biti vrlo interesantni stranim ulagačima.

Prošla godina bila je obeležena velikim ekonomskim slomom i baš zato bi glavna poruka stranim investitorima za 2009. godinu trebalo da glasi: "Srbija je spremna za ono što dolazi posle krize". Psihološki gledano, to može kod mnogih ulagača da bude odlučujući faktor kada posle smirivanja finansijskih nepogoda budu birali zemlju u kojoj će plasirati svoj kapital. Nadajmo se da će Srbija biti spremna za to. Zato, pravo pitanje nije samo šta uraditi sada u vreme krize, već šta uraditi kad se ona završi.

Mišljenja stranih uvaženih ekonomista su da je Srbija odlično mesto za biznis, ali je neophodno da naša vlada potencijalnim ulagačima ponudi sigurnost i stabilnost poslovanja.

Naša vlada trebalo bi da se okrene pravnim reformama, odnosno da poradi na onim zakonima koji će umnogome promeniti ovdašnju investicionu klimu. Naša zemlja definitivno spada u grupu zemalja koje imaju ogromne razvojne potencijale, ali je i činjenica da oni nisu dovoljno iskorišćeni. Problem možda leži u tome što je ovde doneto mnogo zakona, ali izgleda da se problem javlja kada oni treba da se primene. Vlada bi trebalo da se okrene pravnim reformama, odnosno da poradi na onim zakonima koji će umnogome promeniti ovdašnju investicionu klimu. Takav je, na primer, Zakon o restituciji. Ulagачu koji ovde želi da plasira svoj kapital moraju biti potpuno jasni svi detalji o pravu privatne svojine u Srbiji.

Šta naša vlada može da uradi da poboljša poziciju Srbije na investicionoj mapi?

Naše vlasti moraju da deluju na nekoliko nivoa. Treba da prilagode zakonsku regulativu evropskoj i da nastave sa pripremom zemlje za ulazak u Evropsku uniju. Institucionalne reforme dobre su za našu ekonomiju, ali i za ljude koji žive i rade u Srbiji. Takođe je važna i dobra implementacija svih tih zakona. Samo tako biznis sektor može dobro i neometano da funkcioniše. Sa druge strane, treba promovisati i one ljude koji su radili mnogo da sistem prilagode i učine vrlo fleksibilnim za strane ulagače i tako pomogli da se sa dolaskom stranih investicija otvore mnoga nova radna mesta.

Postavlja se krucijalno pitanje, da li je u periodu svetske finansijske krize moguće insistirati na novim investicijama?

Kriza nije baš najbolji period za ulaganje, ali je za nas važno da se sada još progresivnije okrenemo Evropskoj uniji, to mnogo može da pomogne. U poslednjih nekoliko godina naša zemlja je bila atraktivna američkim ulagačima. I na osnovu odgovora, iskustva ulagača iz SAD u različitim sektorima su dosad bila vrlo pozitivna. Pomenuću samo "Ball Packaging Europe", jednu od najvećih investicija u Srbiji. Oni su vrlo srećni i zadovoljni svojim poslovnim rezultatima koje su ovde postigli. Naročito su zadovoljni radnom snagom koju su ovde angažovali. Za investitora "US Steel" ovo je vrlo težak trenutak, jer su zbog krize ugasili obe visoke peći u Smederevu. Menadžeri u ovom preduzeću i dalje tvrde da je ovo odlično mesto za biznis. Predstavnicima "Philipa Morrisa" takođe tvrde da je ovo tržište fenomenalno. Mnoge firme iz Evrope i Amerike merkažu tržište i traže ekonomsku i političku stabilnost da bi mogle da dođu u Srbiju.

Da li je predvidljivost investiranja vrlo važna?

To je takođe, neophodan faktor prilikom izbora investicione destinacije. To predstavnici naše vlasti ne smeju da smetnu s uma. Veoma su unapređeni odnosi između Srbije i SAD, u čemu je značajnu ulogu odigrala i Američka privredna komora. Jedan od vodećih sektora koji oslikava odnose američkog i srpskog biznisa je oblast informaciono–telekomunikacione tehnologije.

Kompanije kao što su "Majkrosoft", "Hjulit Pakard", IBM vrlo dobro sarađuju sa našim lokalnim kompanijama, ne samo kada je reč o plasmanu njihovih proizvoda, već i o zajedničkom radu na unapređenju njihovog kvaliteta.

Koje su oblasti sa dobrim razvojnim potencijalima?

Jedna od njih je sigurno poljoprivreda. Naše voće i povrće je odlično, ali je činjenica da naši proizvođači ponekad imaju ozbiljne probleme sa marketingom. Takođe, jedan od sektora sa dobrim razvojnim potencijalima je i turizam.

Na šta se žale strani investitori?

Najčešće su to birokratske procedure. Često postavljaju pitanja o dobijanju dozvola, registracije, tenderskim procedurama. Oni žele da rade transparentno i brzo i ponekad ih takvi problemi usporavaju. Mislim da to nije samo srpska muka. Mnoge zemlje u regionu imaju ovakve i slične probleme. Ali je činjenica da će najkonkurentnije privrede u svetu, posle okončanja krize, biti one u kojima će građevinska dozvola moći najbrže da se dobije, u kojima će procedura za registraciju moći najbrže da se završi, u kojima će svojinski odnosi biti jasni. Ukoliko to sada završimo, sigurno ćemo 2010. i 2011. godine biti vrlo zanimljivi stranim ulagačima.

Koliko je finansijska kriza opasna po male zemlje kao što je Srbija?

Ovu krizu nismo mogli da izbegnemo jer ni mnoge veće i moćnije ekonomije nisu mogle da iskontrolišu i izbegnu krizu koja ih je zadesila. Pozicija naše vlade uopšte nije zavidna, niti im je posao na ublažavanju efekata svetske finansijske krize lak.

Kako oceniti mere koje je naša vlada donela da ublaži efekte finansijske nestabilnosti?

Sigurno da je naša vlada napravila veliki napor, naravno uz pomoć MMF-a.

Postavlja se pitanje, da li su ove mere bolne? Mislim da nismo imali izbora, i pitanje koje se postavlja, je da li je to dovoljno? Da li su uštede učinjene na pravi način? Evidentno da je postojala velika rupa u državnoj kasi koja ja morala da se na odgovarajući način zakrpi.

Puno je potrošeno vremena u pronalaženju načina za uvećanje prihodne strane budžeta, naročito kada je reč o načinu povećanja poreza. Nadam se da će paket za ekonomsku stabilnost imati pozitivne efekte na srpsku ekonomiju. Širom sveta mnogo ljudi je izgubilo posao, a otkazima je kumovala svetska finansijska kriza.

Da li je dobar metod čuvanja radnih mesta?

Nije lako samo čuvati postojeća radna mesta. Mnogo je bolje, kako uticati na kreiranje novih poslova, kako krizu, koja po definiciji

---

Autor ovog teksta je zaposlen u preduzeću VUJIĆ Valjevo

---

krize?

ji uništava ekonomiju, iskoristiti kao poslovnu šansu. Ne samo čuvati radna mesta, neka se ne mogu i ne smeju očuvati, već kreirati odgovarajuće poslove. Kako raširiti optimizam za otvaranje novih malih i srednjih preduzeća koja će da ponude nove usluge i proizvode. Kreiranje pravih radnih mesta je mnogo bolje od čuvanja bilo kakvog zaposlenja.

Kako napraviti atmosferu za otvaranje novih radnih mesta?

Moramo našu zemlju napraviti atraktivnom za razvoj malih i srednjih preduzeća, pospešiti dinamizam privatnog sektora.

Da li su u Srbiji biznis i politika veoma povezani?

U Srbiji postoje potencijali za dobru i ispravnu vezu biznisa i politike. Poslovi ne treba da se obavljaju iza zatvorenih vrata, već da to budu otvoreni i transparentni dogovori.

Koji su to omiljeni srpski brendovi?

Organska hrana u Srbiji je dobra. Naše maline već mogu da se kupe u američkim supermarketima. U toj oblasti smo jedan od najvećih proizvođača na svetu. Ali ne možemo očekivati da potrošač u svetu samo zbog te činjenice njih i kupi. Moramo biti sposobni da ih dobro reklamiramo i objasnimo potrošačima zašto su one tako posebne, kao što jesu. To su brendovi.

Menadžeri su na sadašnju krizu reagovali na različite načine. Po jednim kriza je šansa, po drugima kriza je razlog za brigu, a nemali broj je u panici. U kriznom periodu su ključne dve stvari – održati stabilnost dok kriza traje i adekvatno se pripremiti za period koji dolazi posle nje.

Prognoze za 2009. godinu su veoma pesimistične, jer se procenjuje da će i u najvećim svetskim privredama doći do pada bruto društvenog proizvoda. Negativni bilansi očekuju se u svim segmentima, od industrije i građevinarstva do trgovine, uz uvećanu nelikvidnost i rast nezaposlenosti.

Ne sme se zanemariti ni psihološki efekat krize, koji se ogleda u širenju straha od vremena koje dolazi i krajnje uzdržanosti ljudi prema svakoj vrsti potrošnje, koja nije egzistencijalnog karaktera. Međutim na krizu, pa ma kako ona bila teška i dugotrajna, sigurno ne treba reagovati panično, niti sa strahom. Pristup mora biti racionalan. Ovakva situacija zahteva prilagođavanje ciljeva i strategija, povećanu fleksibilnost u odlukama, povećani oprez prema identifikovanim rizicima i intenzivnu komunikaciju sa svim ciljnim grupama uključujući i zaposlene. U ovim uslovima posebna je odgovornost menadžmenta da pravilno prilagodi ciljeve i strategije, kao i da se priprema za period posle krize. Jedino racionalan i osmišljen pristup garantuje opstanak.

Poseban problem je u tome što se često ne razume koliko je u investiranju važan faktor vreme, jer odlaganja obično imaju dugoročne teške posledice kroz gubitak tržišne šanse i tržišnog udela. Kada su u pitanju strateške investicije ne treba se zaustavljati, nego eventualno finansiranje odraditi iz sopstvenog keša i kratkoročnih izvora, kada se realizuju investicioni finansijski aranžmani čije je ugovaranje u toku.

Potrebno je redefinisati prioritete, planove i smanjiti troškove.

Pažljivo razmatrati sva planska opredeljenja i još pažljivije adaptirati pojedine segmente. Trogodišnje, godišnje i operativne planove

razbiti na mesečne planove prilagođavajući se praktičnim uslovima i mogućnostima za realizaciju postavljenih ciljeva.

Analizirati potreban nivo zaliha, prodaju, kao i mere koje treba preduzeti u oblasti prodaje da bi se planovi proizvodnje odvijali sinhrono. Posebnu pažnju pokloniti naplati potraživanja.

Tradicionalni metodi upravljanja troškovima su nedovoljni. Troškovima treba istinski upravljati, a za to je važno smanjenje kompleksnosti proizvodnih procesa, rast produktivnosti, adekvatno praćenje troškova i stalno merenje performansi.

Nepotrebne troškove eliminisati, a izvore troškova jasno identifikovati. Finansijsku disciplinu i opreznost podignuti na najviši nivo, i imati stalan uvid u troškove i praćenje odgovornog korišćenja odobrenih budžeta.

Ova kriza manifestuje se kroz krizu poverenja, krizu likvidnosti i ugrožavanje realnih vrednosti. Evidentno je smanjenje platežne sposobnosti i privrede i građana. U vreme krize kupci se sve više okreću proizvodima koji imaju dobre performanse i konkurentnu cenu.

Problemi na planu likvidnosti su u ovom periodu posebno izraženi, kapital je značajno poskupeo, tako da su izuzetno značajne mere koje Vlada preduzima na planu omogućavanja povoljnijih kredita. Činjenica je da su vlade razvijenih zemalja donele čitave pakete mera da novac učine što jeftinijim, upravo da bi podstakle privrednu aktivnost, i prirodno je da i naša vlada donese takav set mera.

Srbija je jedna od zemalja u kojoj se zaposleni plaše da će izgubiti posao, a istovremeno prema statistikama, imaju nisku efikasnost i produktivnost.

Da li je kriza pravo vreme za promenu navika?

Kadrovi su ključni faktor uspeha, a dobri kadrovi se stvaraju kroz vreme. Domaća praksa pokazuje da je neophodno minimum pet godina za stvaranje dobrog stručnjaka. Ljude prvo treba dobro selektovati, onda im pružiti odgovarajuću šansu, prateći ih kroz vreme, ulagati u njih, dati im sigurnost, ali uz osećaj odgovornosti da će, ukoliko njihov rad ne zadovolji zahteve posla, izgubiti šansu za opstanak i napredovanje. Ono što ljudi ključno treba da shvate kod nas jeste da nije bitno šta oni misle sami o sebi, nego u kojoj meri realno doprinose kompaniji u kojoj rade.

Nažalost, period koji je za nama omogućavao je da se kroz nelegalne i poluilegalne poslove moglo dobro zarađivati. Teorija da se može dobro živeti bez mnogo rada, ako se snađete na pravi način, jedno je od najvećeg društvenog zla modernog vremena.

Veliki je problem i to što je retorika došla u prvi plan, vrlo često, kad ljudi govore, stiže se utisak da znaju sve, da mogu sve, a kada dođu u realnu poziciju da naprave konkretan rezultat, dešava se suprotno.

Oduvek sam verovao samo u znanje i težak rad kao faktore uspeha, što nije lako, ne deluje atraktivno, ali daje siguran rezultat. Svoje mlađe kolege uvek savetujem da im cilj bude dobro urađen posao jer je to najsigurniji način da se ostvari uspešna poslovna karijera. Jer koliko je važno zadovoljstvo zaposlenih, toliko je važan rezultat koji svojim radom stvaraju. ■

Podovi od masiva kroz vekove

Do pojave parketa, za oblaganje podova korišćene su daske hrasta ili bresta koje su nakon postavljanja, ručno brušene i premazivane voskom, a pod od dasaka, kao preteča broskog poda, postoji sve do današnjih dana. Zbog toga ne čudi što se u određenim evropskim zemljama za broski pod i danas koristi termin *pod od dasaka* ili ponekad čak i naziv *seljački pod*

Korišćenje podova od masivnog drveta počelo je kroz upotrebu parketa za oblaganje podova u 17. veku, kada je u Francuskoj za vreme vladavine kralja Luja XIV po prvi put „mozaik“ parket počeo da se koristi u ove svrhe. Prema generalnoj definiciji mozaik je slika koja se dobija sastavljanjem većeg broja delova od kamena, stakla, drveta ili sličnih materijala, a parketne ploče se mogu definisati kao „mozaik parket“. Zbog toga i reč parket potiče iz francuskog jezika, a nastala je od dve reči i to *petit parc*, što znači mali park jer je način slaganja parketnih dasčica podsećao na izgled parkova koji su okruživali Versaj i druge kraljevske palate tog vremena. Parketne dasčice slagane su u ram paralelno (*Chantilly model*) ili po dijagonali (*Versailles model*), u odnosu na gredice rama i ova dva načina slaganja dasčica u pločama

mozaik parketa predstavljaju dva najstarija modela slaganja.

Parket, koji je bio privilegija dostupna samo bogatom stanovništvu, veoma brzo je postao popularan širom Evrope, zbog čega se 17. vek smatra zlatnim periodom mozaik parketa. U početku su parketne dasčice pravljene ručno, uglavnom od hrasta, a vremenom je broj vrsta drveta postajao sve veći, kao i broj modela slaganja.

Do pojave parketa, za oblaganje podova korišćene su daske hrasta ili bresta koje su nakon postavljanja, ručno brušene i premazivane voskom, a pod od dasaka, kao preteča broskog poda, postoji sve do današnjih dana. Zbog toga ne čudi što se u određenim evropskim zemljama za broski pod i danas koristi termin „pod od dasaka“ ili ponekad čak i naziv „seljački pod“.

Kako je parket sve više dobijao na popularnosti javila se potreba za serijskom a kasnije i masovnom proizvodnjom. Masovna proizvodnja parketa, počela je krajem 19. veka i omogućila je da ova vrsta podne obloge postane dostupna većem broju korisnika. Veća potražnja na tržištu uslovlila je i brži proces proizvodnje i jednostavnije modele slaganja, zbog čega su ploče mozaik parketa dvadesetih i tridesetih godina 20. veka znatno potisnute iz upotrebe, i to od strane klasičnog parketa koji je u tom periodu najčešće slagan po modelu „riblja kost“. Istih godina počela je i proizvodnja lamel i mozaik parketa čije su lamele bile bez pera i utora. Složeniji postupak proizvodnje i način slaganja dasčica u pločama mozaik parketa zamenjen je jednostavnijim oblicima slaganja u jedinicama za postavljanje. Od tog perioda ploče mozaik parketa sve

više su gubile svoj udeo na tržištu u odnosu na klasičan parket, ali njihova upotreba i dalje predstavlja statusni simbol. Zbog toga se ploče mozaik parketa danas najčešće postavljaju u prostorijama koje imaju reprezentativnu funkciju.

Razvojem tehnologije za preradu drveta i proizvodnje furnira, mogućnosti u formiranju izgleda postavljenog parketa postale su skoro neograničene. U cilju boljeg iskorišćenja drvene sirovine u drugoj polovini 20. veka razvijena je nova vrsta parketa pod nazivom višeslojni parket za čiju proizvodnju se osim drveta mogu koristiti i ploče na bazi drveta.

Početkom 21. veka parket i dalje predstavlja veoma cenjenu vrstu podne obloge. Drugačiji tempo života i stilovi opremanja uticali su da se zastupljenost pojedinih vrsta parketa na tržištu značajno promeni u odnosu na protekle vekove.

Danas se za proizvodnju podova od drveta koristi preko 50 vrsta drveta, iz umerene i tropske klimatske zone, koje se odlikuju različitim bojama i svojstvima. Pri likom izbora poda, osim boje i teksture drveta važan faktor predstavlja i tvrdoća drveta. U prostorijama u kojima podovi tokom upotrebe trpe veće opterećenje i gde je habanje gornjeg sloja više izraženo, poželjno je postaviti podove izrađene od tvrdih vrsta drveta. Može se reći da trenutni trend za mlađu populaciju predstavljaju podovi sa nemirnom teksturom, kakvu ima npr. zebrano ili wenge, dok nešto starija populacija prednost daje domaćim vrstama drveta.

G. Bodirogić

Komora Užice učestvovala u projektu TISAF

Regionalna privredna komora Užice je, kao lokalni partner za Srbiju, u periodu 2007-2009. godine, učestvovala u realizaciji projekta TISAF, koji je finansiran sredstvima EU, kroz program Interreg IIIA. Nosilac projekta je bila italijanska regija Marche, a partneri italijanska regija Abruzzo, iz Hrvatske regija Slavenskog Broda, iz BiH NVO iz Trebinja i iz Albanije Univerzitet iz Tirane, kao posmatrač.

Vlada regije Marche, kroz svoje servise (tehnološke) centre COSMOB (za potrebe drvene industrije) i MECCANO (za potrebe metalnog sektora), ostvarila je institucionalnu i privrednu saradnju sa Srbijom.

Jedan od glavnih ciljeva projekta, koji je i realizovan, je izrada Studije izvodljivosti za uspostavljanje ovakvog tehnološkog centra u Srbiji za potrebe srpskih preduzeća iz oblasti drvene i metalne industrije.

Da bi došli do pravih informacija o potrebama srpskih preduzeća anketirano je 30 preduzeća iz oblasti metalne i 20 iz oblasti drvene industrije sa područja regiona Užice, Kraljevo, Valjevo i Kragujevac. Na osnovu analize rezultata ankete i studijskih poseta preduzećima, u Studiji izvodljivosti su definisane oblasti rada i aktivnosti budućeg tehnološkog centra:

- Transfer znanja i tehnoloških dostignuća u ovim oblastima (drvo i metal), vršenjem usluga tehničke analize proizvoda namenjenih stranom tržištu, izdavanjem atesta o kvalitetu, formiranjem centra za inovacije, nove tehnologije;
- Podrška obrazovnom sistemu kroz osavremenjivanje postojeće opreme koja se koristi u srednjem i višem obrazovanju, radi dobijanja odgovarajućih savremenih obrazovnih profila po uzoru na EU;
- Step finalizacije proizvoda pogotovu u oblasti drvene industrije je sa-

da na niskom nivou. Ono što očekujemo kao ishod projekta je povećanje stepena prerade, time podizanje konkurentnosti naših proizvoda namenjenih izvozu;

- Poslovanje u skladu sa standardima EU;
- Osavremenjivanje dizajna i metoda dizajniranja.

Osim navedenih poslova koje bi obavljao tehnološki centar u budućnosti, čime bi se ubrzanim putem došlo do odgovarajućeg nivoa konkurentnosti srpskih preduzeća, njegovom realizacijom mogu se očekivati i dodatni benefiti, kao što je uspostavljanje mnogo kvalitetnije industrijske saradnje sa firmama iz regija Abruzzo i Marche, kao i ostalim područjima Italije i EU.

Anketiranjem i analiziranjem 50 preduzeća, došlo se do podataka da deo kvalitetne opreme, koja je neophodna za rad tehnološkog centra, već postoji na ovom području. Ono što predstoji je da se definiše adekvatan organizacioni model za upotrebu te opreme i da se nabavi samo onaj deo koji zaista i nedostaje.

Neophodno je u budućem periodu obezbediti sredstva za izradu projektno dokumentacije, kupovinu neophodne nedostajuće opreme i početak rada tehnološkog centra za period od dve godine.

Gradska uprava grada Užica, kao centra Regije, je saglasna da se nov i veoma kvalitetan prostor (1.200 m²), izgrađen sredstvima NIP i USAID za potrebe osnivanja Inkubator centra u Užicu, delom (500 m²) ustupi za potrebe osnivanja i početka rada pomenutog tehnološkog centra.

KOMORA UŽICE
Duško Majkić, predsednik

- **MDF**
- **RADNE POVRŠINE**
- **FRONTOVI**
- **RAMOVI**
- **MATERIJALI ZA KANTOVANJE**
- **MELAMINI**
- **LAKIRANI MDF**

Prvorazredni kuhinjski materijali

Seriya objedinjenih proizvoda

Ukoliko ste zainteresovani za najpotpunije rešenje kuhinje, postoji jedan izbor. ALFA ONE program iz ponude ALFA WOOD kompanije obezbeđuje svim proizvođačima kuhinja celokupan asortiman materijala za osmišljavanje kuhinjskog prostora u prepoznatljivom spoju dezena i kvaliteta.

ALFA ONE program iz ponude ALFA WOOD kompanije predstavlja potpun i siguran odabir, zasnovan na seriji objedinjenih proizvoda u kategoriji srodnih materijala za savršen konačan rezultat.

POTREBNI SARADNICI

ALFA WOOD S.A. DRVNA INDUSTRIJA
tel.: +30 2410 561222, +30 2410 561226, fax: +30 2410 831582
LARISSA - GREECE
e-mail: exports@alfawood.gr

Dimenzije: 1213 x 196 x 7mm

4601
FAGGIO MARLENE

5819
FRASSINO OTTO

0120
MERINOS OAK

0757
SANGONE WALNUT

7301
COUNTRY OAK

6701
NOCE SENESE

0492
VERNEA TEAK ALLOWAY

7306
COUNTRY OAK PYRENEES

0040
CLASSIC OAK ALLOWAY

0841
MONTANA OAK ALLOWAY

5101
WENGÉ

0875
EDEN CHERRY

ALFA WOOD S.A. DRVNA INDUSTRIJA
tel.: +30 2410 561222, +30 2410 561226, fax: +30 2410 831582
LARISSA - GREECE
e-mail: exports@alfawood.gr

Kreatori nove energije – MIXER

PIŠE: Snežana Simin

Posle trogodišnjeg iskustva u organizovanju godišnje smotre mladih talenata iz oblasti industrijskog dizajna pod prepoznatljivim nazivom Ghost Project, kulturna organizacija Mikser pokrenula je daleko ambiciozniji projekat - Mikser Design Expo, veliku izložbenu manifestaciju kojoj su se pridružili brojni afirmisani autori, uspešni domaći arhitektonski, dizajnerski i brending studiji, odabrani domaći proizvođači, distributeri i uvoznici prestižnih svetskih brendova, progresivne kompanije i obrazovne institucije. Cilj manifestacije je da se praktičnim primerima uspešnog poslovanja izabranih učesnika ukaže na nove mogućnosti međusobne saradnje ovih sektora.

EXPO ZONA: LIFESTYLE & KREATIVA

U Lifestyle segmentu Expo zone u skladištu Žitomlina predstavio se veliki broj domaćih i stranih proizvođača i uvoznika nameštaja kao što su: BST Deco, Beofabrilor, Bang & Olufsen, Tehnopassage, Lightology, Room, Artefacto, Porcelanosa, Kompresor, Nitea, Kare, Haus, Kubo, Zomont, Pedrali i Megapod. Posebno atraktivan segment prvog Mikser Design Expo-a bilo je predstavljanje domaće kreativne industrije u kojem su učestvovali brojni studiji, autori, ali i kompanije Erste Banka, Telenor, East Point, Hypo Lising i državna Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza SIEPA.

Poseban kuriozitet manifestacije predstavlja i gostovanje izložbe DuPont™ Corian® kojom je obeležen 40-ti rođendan. Kreativnim radom 40 čuvenih dizajnera iz različitih krajeva sveta nastala je postavka "Corian®: 40 godina - 40 dizajnera" koja se sastoji od radova 40 renomiranih dizajnera kao što su Arik Levy, David Rockwell, Jeffrey Barnett, Matali Crasset.

EXPO ZONA: TALENTI & EDUKACIJA

Pod sloganom NOVA DUHOVITOST legendarni Ghost Project je u najinspirativnijoj, Talent zoni ekspa po četvrti put predstavio radove do-

maćih mladih industrijskih dizajnera. Selektori izložbe Jelena Matić i Maja Vidaković Lalić su posebnu pažnju poklonile odnosu pristiglih radova prema ograničenjima sa kojima se suočava savremeni industrijski dizajn, posebno u našoj sredini. U okviru talent zone posetio- ci su mogli da vide i radove selekcije Young Serbian Designers koji su nedavno ostvarili veliki uspeh na milanskom sajmu nameštaja. Novina koju je doneo prvi Mikser Design Expo jeste i intenzivna saradnja jedne komercijalne manifestacije sa dizajnerskim školama i fakultetima iz zemlje i regiona. Kao najava buduće intenzivne saradnje sa savremenim svetskim univerzitetskim centrima, Mikser je na prvom Mikser Design Expo-u predstavio i konkurs za stipendije Limkokwing Univerzi-

DESING EXPO 09

teta za kreativne tehnologije iz Kuala Lumpura namenjenih 10 srpskih studenata u vrednosti od 200.000 dolara.

NAGRADE NAJBOLJIMA

Mikser Design Expo i magazin Kvart predstavili su nagradu za dizajnerske nade talent zone Mikser Design Expo-a. Nagrada za Dobar dizajn pripala je tandemu Od-do za fotelju Baba iz selekcije Young Serbian Designers, priznanje za Bolji dizajn otišla je u ruke ženskog tima Ka-ko.Ko za komodu Tim & Tom izloženu u okviru platforme Ghost Project, dok je titulu Najbolji dizajn osvojila stolica – stočić Grid Dragana Krivokapića. Glasanjem publike, prezentacija kompanije Porcelanosa je proglašena za najinventivniji štand Lifestyle zone, dok su pohvale posetilaca dobili i izlagači Room, Lightology, Tehnopassage i Bang & Olufsen.

ART ZONA I PARTY ZONA

Veliku pažnju posetilaca privukla je "Art zona" smeštena u impozantne silose Žitomlina, a magazin Kvart je izložbom "Intimnost" predstavio radove 24 eminentna imena domaće dizajn scene.

Party Zona pored Dunava, koja je realizovana u saradnji sa EXIT festivalom, pulsirala je u ritmu odlične zabave svakoga dana od ranog popodneva do ponoći.

jul 2009.

LEPO I SIGURNO

Proizvodnja: Mladenovac, Put Lukića 4, Velika Krsna, tel: 011/8215331
Prodajni salon: Novi Sad, Hajduk Veljkova 11, ulaz 2 u Novosadski Sajam,
tel/fax: 021/4830832
e-mail: forest@infosky.net
www.forest.co.rs

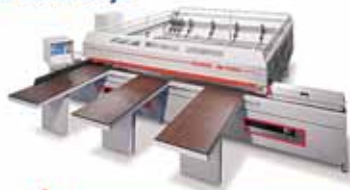
AKE
Djantar

- Testere
- Alati
- Oštrenje
- Dia oštrenje
- Formatizeri
- Kantarice
- CNC mašine
- Stolarske mašine
- Viševretene bušilice
- Brusilice
- Obrada furnira
- Otprašivanje i briketiranje

Oštrenje
dijamantskih
alata u našem
servisu

VOLLMER
Hi-Q for you

AKCIJA

NOVE,
VEOMA POVOLJNE CENE
KRUŽNIH TESTERA
SA TM ZUPCIMA

AKE-Djantar d.o.o., 24300 Bačka Topola, Glavna 60, tel/fax. 024/715-849, ake@ake-djantar.com, www.ake.de

SUŠARE ZA DRVO
AUTOMATI ZA SUŠARE
VLAGOMERI ZA DRVO I BETON

NIGOS
ELEKTRONIK • NIŠ

18000 Niš, Srbija
Borislava Nikolića - Serbože 12
Tel/Fax: +381(0)18 / 211-212, 217-468, 217-469
E-mail: office@nigos.co.yu, golub@nigos.co.yu
Internet: www.nigos.co.yu

VULFSUBOTICA
Masarikova 60
tel. 024/ 553 -194**ALATI ZA OBRADU DRVETA****PROIZVODNI PROGRAM:**

burgije
nadstolna glodala
hobi glodala (za ručni frezer)
glodala za stolnu glodalicu
garniture za parket, brodski pod i lamperiju
garniture za građevinsku stolariju (prozori i vrata)
testere
abrihter noževi
alati sa izmenjivim pločicama
dijamantski alati
oštrene dijamantskog alata
ostali alati po narudžbi

**Industrijski
proizvodi
na bazi
medijapana**

www.alfawood.gr

Osnovana 1981. godine, ALFA WOOD danas predstavlja modernu kompaniju u oblasti drvene industrije uspostavljenu na najdinamičnijim i konzistentnijim osnovama, ne samo na nacionalnom već i na evropskom nivou. Kompanija ispoljava ogromne proizvodne potencijale i neprestan napredak u kvalitetu svojih proizvoda. Jedna od glavnih aktivnosti ALFA WOOD-a je proizvodnja i promocija serije proizvoda na bazi medijapana koju čine sledeći delovi:

ALFA sirovi medijapan: MDF

U moderna postrojenja ALFA WOOD-a, smeštena u gradu Grevena (Grčka), uloženo je 45 miliona evra u cilju poboljšanja kapaciteta i pripadajuće opreme. ALFA WOOD poseduje jedinu fabriku za proizvodnju medijapana na području Grčke i Balkana. Savremena tehnologija predstavlja garant kvaliteta finalnih proizvoda. Znanje i iskustvo lokalnih stručnjaka udruženo sa modernom tehnologijom mogu da generišu medijapan iz-vrsnog kvaliteta.

ALFA oplemenjeni medijapan: VENEER COATED MDF

Upotrebljeni materijali: *Medijapan* (ALFA WOOD medijapan superiornog kvaliteta) i *furniri* (Furniri proizilaze kako iz domaće proizvodnje, tako i iz uvoza (Italija, Belgija, Nemačka, Afrika, Kanada i SAD) se mogu naći u tri glavne klase kvaliteta: Extra, Alfa Panel i B Panel.) Vrste furnira su **prirodni furniri** - Afrički: Anigre, Limba, Koto, Mahagoni, Bubinga, Afrički orah; Američki: Oregon, Bor, Hrast, Jasen, Orah, Trešnja, Javor; Evropski: Bukva, Orah i **tehnički furniri**: Maslina, Javor, Hrast, Venge, Eboni, Tikovina, Zebano, Anigre.

Tehnološka prednost: U ultra moderna postrojenja, smeštena u industrijskim zonama gradova Larisa i Grevena (Grčka), uloženi su milioni evra kako bi se osiguralo da finalni proizvodi budu okarakterisani visokim kvalitetom i apsolutnom nadmoći. ALFA WOOD predstavlja jedinu kompaniju sa širokom paletom furniranih proizvoda. Znanje, iskustvo, izražena želja, vrhunska oprema i specijalizovano osoblje nude visok kvalitet ploča. Vrhunski precizno spajanje listova furnira u kombinaciji sa detaljno nadziranim procesom presovanja (pritisak, temperatura, parametri lepka) i elektronski vođenim formatizovanjem ploča (preciznost od 0,1mm) u procesu potpune elektronske kontrole, pružaju kupcima idealne solucije furniranih proizvoda.

ALFA bojeni medijapan: LACQUERED MDF

ALFA bojeni medijapan zapravo predstavlja tvrdo bojenu ploču (HDF) koja nastaje kao rezultat bojenja na PRINT LINE proizvodnoj liniji. Ovakav materijal, koji se pretežno koristi u industriji nameštaja (poledina skladišnih artikala), proizvodi se u širokoj paleti ekoloških boja kako bi se postigla krajnja podudarnost sa programom oplemenjene iverice - ALFA WOOD melamine.

ALFA profili i ramovi: PROFILES AND FRAMES

Štokovi proizvedeni od strane ALFA WOOD-a nastaju na bazi visoko kvalitetne panel ploče. Štokovi se oblažu furnirima koji se dodatno ojačavaju sa elastičnom kraft podlogom uz dalju obradu (odabir, sečenje, šivenje) koja se u potpunosti odvija unutar kompanijskih proizvodnih kapaciteta. Takođe, nudi se nekoliko varijanti furnira od drvnih vrsta iz uvoza (anigre, hrast, jasen, itd). ALFA WOOD proizvodi i sirove štokove u nekoliko širina, a prema preferencijama pojedinačnih kupaca. ALFA WOOD se bavi proizvodnjom profila, upotrebom opreme visoke tehnologije i odabirom specijalizovanog osoblja. Profili se isporučuju kupcima u potpunoj preciznosti dimenzija. Prekrivaju se različitim vrstama furnira (anigre, hrast, jasen, bukva, itd) sa kraft podlogom ili sa jednobojsnim, odnosno drvodekor folijama. Profili se, takođe, mogu isporučiti u sirovom stanju.

U proizvodnji profila, vrši se specijalan odabir furnira i nosećeg materijala na bazi medijapana.

ALFA WOOD kompanija figuriše kao garant kvaliteta furnira i njegovog idealnog oblaganja preko osnove od medijapana.

INTERHOLZ

INTERHOLZ d.o.o. - Mileševa 36/23, 11118 Beograd, Magacin JNA 2b - 11211 Borča

INTERHOLZ je ovlašćeni distributer firme **Cora Domenico S.p.a.** Nudimo Vam kompletan asortiman furnira zvanog **Engineered Wood** (novi furnirski proizvod visoke tehnološke vrednosti) od preko 50 različitih vrsta drveta. Brza isporuka.

Takođe nudimo širok asortiman suve rezane grade i elemenata od sledećih vrsta drveta: bukva, hrast, jasen, orah, trešnja, lipa, bor, smreka, jela, kao i egzote po izboru.

U sastavu firme je kooperantska stolarska radionica u kojoj možemo da obradujemo i sklapamo gotove proizvode po želji kupca.

Usluge konsaltinga za FSC i CoC sertifikaciju.

INTERHOLZ

tel: +381 11 3322-460

tel/fax: +381 11 3322-182

Spačva parketi i furnir

Pozivamo investitore, izvođače radova i trgovine građevinskim materijalom da nas kontaktiraju u vezi novog partnerskog programa koji Spačva uvodi od jeseni 2006.

Kontakt:
Spačva d.d.
Duga ulica 181
Vinkovci - HR

Tel.: + 385 32 303 399
Fax: + 385 32 303 421

spacva@spacva.hr • www.spacva.hr

Topli dodir hrastovih šuma u vašem domu.

AGACIJA

Sve za Vaš nameštaj i enterijer...

opremanje po meri
univer, radne ploče, medijapan, lesomit, šper ploča
obrada na CNC mašini
krivolinijska sečenja i kantovanje, okov i galanterija,
furniranje po meri i želji kupca
veliki izbor prirodnih furnira
unutrašnja vrata savremenog dizajna

www.agacija.com

Novi Beograd, Tošin Bunar 232g, Tel./fax: 011/ 319 0947, 319 2600
Batajnica, Majora Zorana Radosavljevića 370, tel./fax: 011/ 848 8218, 377 4699

Kompleti alata za drveni prozor,
prozor drvo-aluminijum
i vrata

Automatske
kanterice BI-MATIC

Horizontalni formatizeri LAZZARI

Ugaoni obradni
centar za građevinsku
stolariju - SAC F4

Petoosni obradni
centar PADE

Sušara INCOMAC

CNC obradni centri MASTERWOOD

Viševretene
bušilice VITAP

Univerzalne
kanterice VITAP

Brusilice-kalibrirke VIET

mašine, alati i tehnologije za obradu drveta

Xilia d.o.o. - Beograd

tel. 011-219-8516, 011-190-449, tel/fax. 011-192-233, 065-219-8516, mob. 063-213-549, 063-428-562

www.xilia.rs / info@xilia.rs

xilia

Ive Andrića 49
22305 Stari Banovci
tel. 022/ 352 236, 352 416, fax. 022/351 617
e-mail: kovacm@ptt.yu
www.kovacmont.co.yu

Projektovanje, izrada i montaža:

- Čeličnih konstrukcija
- Građevinske bravarije
- Protivpožarnih vrata
- Sigurnosnih vrata
- Čeličnih rolo vrata i rešetki
- Kovano gvožđe i prohrom
- Krovnih i fasadnih panela za hale

**BIRAJTE
UČEŠĆE
I ROK
OTPLATE**

**BEZ
ŽIRANATA
HIPOTEKA
I INTERKALARNE
KAMATE**

**PROVERITE
ZAŠTO
SMO
NAJPOVOLJNIJI**

POVERENJE POVEZUJE.

011 / 201 65 00

MOĆ PODSVESTI

Džozef Marfi

Od načina na koji čovek misli, oseća i veruje zavisi stanje njegovog duha, tela i prilike u kojima živi.

Promenite svoje misli, promenite svoj život.

- Mislite dobro i uslediće dobro. Ako mislite zlo i uslediće zlo. Čovek je ono što misli.
- Podsvest nije u stanju da se suprotstavi već usvaja sve što joj svest uputi. Sve što utisnete u podsvest izbiće na videlo kao osobina, iskustvo ili događaj. Stoga brižljivo odabirajte ideje i misli koje upućujete podsvesti.
- Strah, zebnja i briga remete normalni ritam rada stca, pluća i drugih organa. Nahrenite podsvest mislima o skladu, zdravlju i miru i sve telesne funkcije će ponovo postati normalne.
- Neka svesni deo vašag uma neprakidno očekuje najbolje, podsvest će se postarati da verno reprodukuje vaš način razmišljanja.
- Svaki čovek raspolaže sa mogućnošću izbora. Opredelite se za zdravlje i sreću. Možete izabrati ljubaznost ili neljubaznost prema bližnjima. Opredelite se za saradnju, veselje, prijaznost i zapazićete povoljnu reakciju svih oko sebe. To je najbolji načina da se razvije pozitivna ličnost.
- Svest je *čuvar kapije*, njen osnovni zadatak je da spreči prodiranje lažnih utisaka do podsvesti. Opredelite se za verovanje u mogućnost pozitivnih događaja. Čovekova najveća moć je sposobnost izbora. Izaberite sreću i izobilje.
- Izjave i sugestije drugih nemaju moć da vam nanesu bol. Jedina snaga koja vas može povrediti jeste vaš sopstveni složeni um, vaša autosugestija. Odlučite se da odbacite misli drugih i prihvatite isključivo sopstvene pozitivne sugestije.
- Pazite šta govorite. Na kraju ćete morati da položite račun za svaku izgovorenu reč. Nikad nemojte reći: *Propašću, izgubiću posao, nisam u stanju da platim stanarinu*. Podsvest ne zna šta je šala i svaku misao shvata ozbiljno, svim silama se trudeći da je sprovede u delo.
- Zakon života je zakon vere. Vera je misao koja se rađa u umu. Ne verujte u stvari koje vam nanose štetu ili bol. Verujte da je podsvest sposobna da vas leči, nadahnjuje, snaži i vodi u bolju budućnost. Uspeh u životu upravo je srazmeran veri u uspeh.
- Vaš um nije zao, ni jedna prirodna sila nije, sama po sebi, zla već se ponaša u skladu sa načinom na koji je koristite. Upotrebljavajte svoj um kao iscelitelja, nadahnuće i uzročnika sreće svojih bližnjih.
- Nikad ne recite: *Nisam u stanju to da učinim*. Prevaziđite strah uz pomoć sledeće rečenice: *Koristeći snagu svoje podsvesti u stanju sam da učinim sve na svetu*.
- Počnite da razmišljate sa stanovišta večnih istina i životnih principa, zaboravite na strah, neznanje i praznoverje. Ne dozvolite drugima da razmišljaju umesto vas. Sami birajte sopstvene misli donosite sopstvene odluke.
- Svaki čovek je kapetan svoje duše (podsvesti) i gospodar svoje sudbine. Ne zaboravite, posedujete moć izbora. Odaberite život, ljubav, zdravlje, sreću!
- Svaku činjenicu za koju svest pretpostavi ili poveruje da je istinita podsvest će usvojiti i sprovesti u delo. Verujte u dobru sreću, ispravno delovanje i čudo zvano – život.

Srpske stručne škole zajedno sa školama iz Evropske Unije
na manifestaciji BELGRADE DESIGN WEEK

Kreativni srednjoškolci

Tehnička škola *Drvo art* i ove godine je nastupila na Beogradskoj nedelji dizajna. Maštovite radove učenika Beograđani su imali priliku da vide od 26. do 31. maja 2009. godine u Dečjem kulturnom centru u Beogradu. Svi izloženi radovi nastali su u okviru međunarodne radionice koju je u martu 2009. godine organizovala *Drvo art* škola u Beogradu. U radionici su, osim domaćina, učestvovali učenici iz Dizajnerske škole iz

Beograda, Roth Gyula Gyakolo szakkozepisola es kollegium iz Šoprona (Mađarska), IPSIA Brugnera iz Brunjere (Italija). Osim zajedničkog nastupa na *Belgrade Design Week-u*, radionica je imala za cilj razmenu iskustva učenika i nastavnika iz Srbije sa njihovim kolegama iz prestižnih evropskih škola u oblasti proizvodnje i dizajna nameštaja.

Izložbu je svečano otvorio Trevor Kuk, team leader konsultantske kuće GOPA za-

dužene za sprovođenje reforme srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji, koji nije krio zadovoljstvo što mu je na taj način ukazana čast. On je izrekao mnogo lepih reči na račun organizatora i svih učesnika radionice podvukavši da je Tehnička škola *Drvo art* među najuspešnijim i najaktivnijim školama u programu reforme.

Samo jedan pogled na eksponate nastale na temu sto za kafu (*Coffee table*) dovoljan je da se sruši stereotip o *Drvnoj* kao školi sa prašnjavim radionicama i đacima sa piljevinom u kosi. **Izložbom na ovoj prestižnoj manifestaciji Škola Drvo art se ponovo predstavlja u pravom svetlu – kao škola za kreativne i talentovane mlade ljude koji uživaju u stvaranju novog i lepog**, a svoje ideje realizuju bez greške. Neki od izloženih stočića za kafu prava su umetnička dela koja inspiraciju duguju čuvenim italijanskim slikarima; drugi se u trenutku pretvaraju u udobne baštenske stoličice; tu su i stočići koji ispunjavaju sve zahteve savremenog dizajna...

Učešće na Beogradskoj nedelji dizajna još jedna je potvrda pozitivnih promena koje se u Drvo art školi dešavaju poslednjih nekoliko godina. Kroz najzanimljivije radove učenika, ova škola istovremeno promovise i novu, zanimljiviju školu - sa redizajniranim programima, modernizovanim nastavnim metodama i savremenom opremom - školu koja prati trendove i usvaja sve pozitivne novine. Novi slogan Škole je Design playground.

Radove učenika ocenio je profesionalni žiri koji je odlučio da prvo mesto dodeli Enriku Ros za rad nazvan Kompaktor, drugo Stefanu Bjanko za Omaž Matisu dok su treće mesto podelili učenici škole *Drvo art* Nađa Tadić i Danko Kujović.

Interaktivna međunarodna radionica je rezultat uspešne saradnje koju je škola Drvo art tokom protekle dve godine ostvarila sa školama iz Italije i Mađarske. Radionica u okviru koje su nastali radovi učenika predstavljena je široj javnosti i u okviru manifestacije MIXER DESIGN EXPO u periodu od 25. do 29. maja 2009. na lokaciji Žitomlin Silosi na Dunavskom keju.

Mr Zorica Đoković

Matís

MATIS d.o.o.
32250 IVANJICA, Senjak bb
032 65 11 59 • 65 10 60
veleprodaja@matis.rs • www.matis.rs

URBANICO

NOVO

Kuhinja CLASSIC

SIGMA

- vrhunski kvalitet!
- savremeni dizajn!
- pristupačne cene!

Ugodite sebi!!!

CEHISA

BRYKO

NOVO!

- ODSECANJE NA TAČNU MERU SA DVE TESTERE
- GORNJA I DONJA OBRADA IVICA SA DVA MOTORA R2

CENA 8990 + PDV

NOVO!

CEHISA

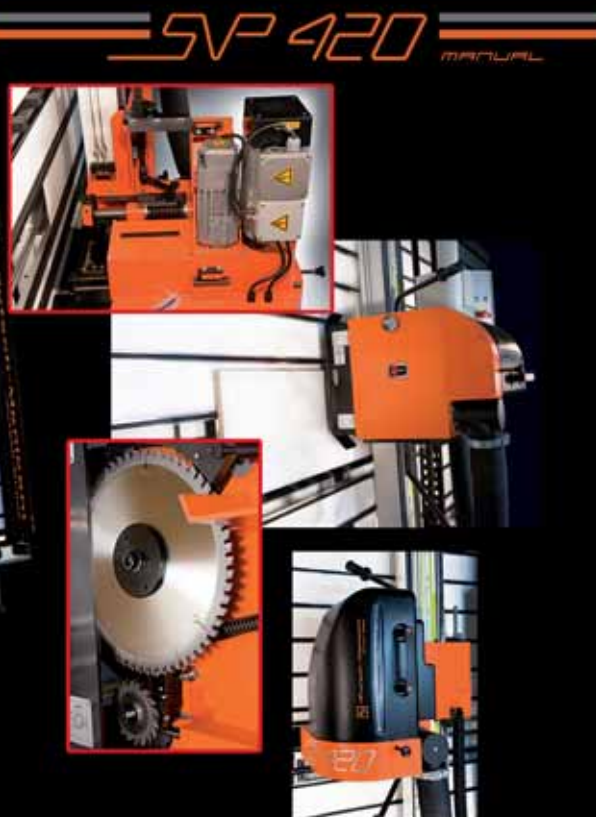
COPMACT 7.2

- PREFREZER SA DVA MOTORA SA DIJAMANTSKIM GLODALIMA
- ODSECANJE NA TAČNU MERU SA DVE TESTERE
- GORNJA I DONJA OBRADA IVICA SA DVA MOTORA R2
- CIKLING-GREBAČI RADIJUSNI SA GORNJE I DONJE STRANE R=2, R=3
- ČETKE POLIRKE ILI RAVNI CIKLING-GREBAČI

NOVO!

SVP-420 VERTIKALNI FORMATIZER
SA ODVOJENIM MOTOROM ZA PREDREZAC

Šumarska škola iz Kraljeva bila je domaćin 13.

Školama neophodna

Šume predstavljaju jedan od najvažnijih prirodnih resursa, a još je Josif Pančić govorio: *Ako želiš da uništiš jedan narod, uništi mu šumu.* Neznanje i nestručno upravljanje ovim resursom mogu da dovedu do katastrofalnih posledica. Zato je vrlo važno obrazovanje kadrova za šumarsku struku, isto kao što je važno obrazovanje onih koji se bave preradom drveta ili graditeljstvom...

Školovanjem odgovarajućih kadrova za šumarsku struku, ali i za druge delatnosti, Šumarska škola u Kraljevu danas nastavlja tradiciju prvog Zako-

na o šumama, donetog daleke 1891. godine. Podsećamo, ukazom Ministarstva narodne privrede, 10. oktobra 1889. godine, otvorena je PRAKTIČNA ŠUMARSKA ŠKOLA u Kraljevu. Od tada, pa do Drugog svet-

skog rata, dolazilo je do prekida nastave, promena planova i reformi. Posle rata, škola nastavlja sa radom, menjajući mesto: Kraljevo, Čačak, Sremska Mitrovica, Sombor, Čačak i ponovo Kraljevo gde škola 1960. god-

ine dobija svoju zgradu i dom za učenike. Pored redovnog četvorogodišnjeg školovanja, školovali su se i kadrovi u trajanju od dve godine za KV radnike u šumarstvu. Od 1990. godine, pa do danas, u školi se za područje rada ŠUMARSTVO I OBRADA DRVETA, vrši obrazovanje sledećih profila:

- Četvorogodišnje obrazovanje: šumarski tehničar, nadzornik parka, tehničar za lovstvo i ribarstvo, tehničar za pejzažnu arhitekturu, tehničar za primarnu obradu drveta i tehničar za finalnu obradu drveta;

- Trogodišnje obrazovanje: šumar-lovočuvar, rasadničar, ručevalac šumskom mehanizacijom, stolar, tapetar;

- Specijalističko obrazovanje: specijalista za lovstvo V stepen stručne spreme.

- Obuka radnika na najjednostavnijim poslovima sa alatima i mašinama I stepen stručne spreme.

Školska zgrada ima 14 učionica, 6 kabineta, fiskulturnu salu... Tu su još i stolarska radionica, tapetarska radionica, prostorija za ručnu obradu drveta, arboretum sa preko 150 vrsta drveća i žbunja, amfiteatar sa 105 sedišta i video opremom, poligon za obuku sekača, škikara, edukativni centar za lovstvo i ribarstvo, dom za smeštaj učenika, kapaciteta 300 ležajeva.

Od 14. do 16. maja 2009. godine, Šumarska škola u Kraljevu je bila domaćin Republičkog

Na 13. republičkom takmičenju šumarskih i drvoprerađivačkih škola Srbije, ekipno je najbolja bila Srednja škola iz Grdelice, drugo mesto zauzela je Tehnička škola Drvo art iz Beograda, a treće Tehnička škola Jovan Vukanović iz Novog Sada. Domaćini, Šumarska škola iz Kraljeva, zauzeli su četvrto mesto, a dobili su i pohvale za organizaciju ovog skupa.

tešnja saradnja sa privredom

takmičenja učenika škola područja rada šumarstva i obrade drveta. Prigodnim govornikom direktor škole, Zoran Nikolić, pozdravio je takmičare i goste iz Beograda, Novog Sada, Sremske Mitrovice, Apatina, Zrenjanina, Subotice, Rekovca, Kragujevca, Surdulice, Grdelice, Tutina, Ivanjice, Sarajeva, Austrije, Makedonije...

Drvena struka takmičila se u disciplinama tehničko crtanje, tehnologija materijala, finalna

obrada drveta i praktični rad stolara i tapetara.

Ekipno, najbolja je bila Srednja škola iz Grdelice, drugo mesto zauzela je Tehnička škola Drvo art iz Beograda, a treće Tehnička škola Jovan Vukanović iz Novog Sada. Domaćini su zauzeli četvrto mesto, osvojivši 89 bodova.

Šumarska struka takmičila se na poligonu, gde je prvo mesto pripalo Šumarskoj školi iz Kraljeva, drugo Prehrambeno-šumarskoj i hemijskoj školi Sremska Mitrovica, a treće P.Š.Š. Josif Pančić Subotica. Pojedinačno, najviše su se istakli učenici iz Šumarske škole Kraljevo, Darko Luković i Veljko Janković, osvojivši 894 i 817 bodova, kao i Vojislav Lazović iz Sremske Mitrovice sa 750 bodova. U revijalnom takmičenju nastupile su ekipe srednjih škola iz Austrije i Kavadaraca iz Makedonije.

Lepi cvetni aranžmani ukrali su hol škole, zahvaljujući takmičarima iz Aranžiranja bilj-

nog materijala. Za najlepši, proglašen je aranžman Sanje Božić iz Beograda, drugo mesto pripalo je Neveni Plavšić iz Novog Sada, a treće Katarini Davidović iz Kraljeva. Učenici su radili i test provere znanja iz Dekorativne dendrologije i cvečarstva, gde je najbolje rezultate ostvarila Vesna Igrutinović iz Kraljeva.

Takmičenje je proteklo u prijatnoj atmosferi druženja gostiju i domaćina, praćeno dobrom organizacijom. Veselo raspoloženje nastavilo se u hotelu Termal u Mataruškoj Banji, gde je izvršena dodela diploma i priređena svečana večera za goste i domaćine. Učenici i gosti su sa svojim domaćinima posle večere otišli na koncert YU grupe koji je održan na gradskom trgu. Dvodnevno druženje završilo se sutradan, obilaskom manastira Žiča.

Po mišljenju predsednika Stručnog veća šumarske struke, profesora Midraga Drenića, celokupnom obrazovnom sis-

temu tek predstoje značajne promene. Iako nastavni kadar i rukovodstvo daje inicijative za što bolju opremljenost škole, neophodna je pomoć preduzeća koja bi zapošljavala svršene učenike škole, ili imala potrebu za obukom i stručno usavršavanje svojih radnika. Očuvanje prirode i zaštita životne sredine, sada su veoma aktuelni, zbog čega predstavljaju jedan od najvažnijih programa škole. Na žalost, ovom pitanju se pristupa nedovoljno stručno od strane pojedinaca, pa i institucija.

Zato je neophodno znanje u pravilnom korišćenju prirodnih resursa, tj. postojanje stručnosti u gazdovanju divljom florom i faunom, koje se razlikuje od gazdovanja agrarnom florom i domaćom faunom.

Dobri rezultati učenika na takmičenjima i 110 godina duga tradicija Šumarske škole u Kraljevu, dokazuju da je saradnja sa prirodom neophodna, moguća i da mora biti uspešnija. Zato je neophodno permanentno učiti nemuštiji jezik flore i faune. Na taj način moguće je uspostaviti harmoniju sa prirodom i vratiti se svom poreklu i korenima.

Na kraju treba reći da je 13. republičko takmičenje škola područja rada šumarstva i prerada drveta u Kraljevu proteklo u izuzetno fer i korektnom odnosu koji se godinama neguje među nastavnicima i učenicima ovih škola. Koja će škola naredne godine biti domaćin ovakvih susreta još nije poznato. To će se odlučiti naknadno, u okviru Zajednice šumarskih i drvoprerađivačkih škola Srbije.

Pripremila: Irena Savić

Francusko

nu polituru. Ako se koristi kao završni sloj, ova politura daje sivu boju, zbog prirodnog voska koji je prisutan u šelaku.

Transparentan šelak – dobija se kada se odstrani vosak iz belog šelaka, a kao rezultat se javlja svetla boja čilibara. Ova politura je idealna za upotrebu preko drveta svetle boje ili kada se želi sačuvati intarzija ili dekorativna podloga. Ako se na intarziji koristi tamna politura, prirodne boje drveta se modifikuju, tako da se gubi kontrast intarzije.

Kada je neophodno da obrada bude grublja, a da se pri tom zadrži prepoznatljiv izgled površine francuske politure, koristi se modifikovana francuska politura. Ona predstavlja kombinaciju šelaka i ostalih vrsta prirodnih smola i primenjuje se na tradicionalni način. Ova politura je otpornija na delovanje vode, alkohola i toplote, tako da je pogodna za obradu stolova i drugih površina koje su izložene habanju. Retko se koristi za obradu površina u spoljašnjem prostoru, zato što nije postojana kao što su postojana druga savremena sredstva za površinsku obradu, ali se može koristiti za obradu unutrašnjih površina prozorskih ramova ili unutrašnjih vrata koja zahtevaju povećanu postojanost.

Lopta za francusko politiranje

Za francusko politiranje koristi se veoma jednostavna ali *važna alatka* za postizanje prepoznatljivog sjaja – lopta za politiranje. Lop-ta ima izgled jastučeta, koje je napunjeno vatom za tapaciranje preko koga je obmotana čista, bela pamučna krpa sa sitnim vlaknima.

Na slikama je prikazano kako treba saviti vatu da bi se dobila kompaktna osnova lopte kruškolikog oblika. Veoma je bitan oblik, naročito vrh, koji omogućava da lopta dosegne do nedostupnih i skućenih mesta na obradku. Komad punjenja od vate je dužine oko 25 cm. Vata se prvo presavije na pola, kao na slici, a zatim na trećine, pre nego što se napravi vrh i lopta dobije kruškoliki oblik.

Veličina lopte treba da bude prilagođena veličini šake radnika. Kao opšte pravilo važi da, mereći punjenje otvorenom šakom, raspon šake u bilo kom pravcu, daje prave mere (veličinu) lopte koja će se savršeno uklapati u dlan radnika.

Na sledećim slikama prikazano je na koji način je krpa obmotana preko jastučeta. Možete primetiti da je vrh i dalje zadržan.

Način na koji se drži lopta je od izuzetnog značaja. Dno lopte treba da bude stalno u kontaktu sa obradkom i treba da se obezbedi

Za punjenje lopte upotrebite vatu za tapaciranje, isecite komad kvadratnog oblika dimenzija oko 25 x 25 cm

Do sada je objavljeno mnogo radova koji obrađuju francusko politiranje, jednu od često korišćenih metoda obrade, ali ona ipak ostaje obavljena velom tajne i sa statusom koji je prilično zagonetan. Ova metoda predstavlja tradicionalni postupak površinske obrade, koji je i pored savremenih materijala i metoda ostao do danas visoko cenjen. Francusko politiranje je uvedeno u ovoj zemlji u prvoj četvrtini devetnaestog veka, a dobri poznavaoци ovog zanata odmah su ovaj postupak držali kao strogo čuvanu tajnu.

Sistem rada ovog postupka je direktan, ali je poznato da je primena komplikovana. Opis samog postupka rada i saveti koji mogu pratiti tekst mogu biti korisni, ali samo praktičnim radom možete steći ovu veštinu. Iako na početku rezultati mogu biti razočaravajući, zato što postoje mnoge promenljive veličine koje utiču na savršenu obradu, sav napor će se isplatiti kada steknete potrebnu veštinu. Dobra francuska politura je prefinjena i kada je reč o polituri i kada je reč o samoj kombinaciji boja.

Francuska politura ima i neke ozbiljne nedostatke: nije otporna na delovanje toplote, vode ili alkohola i niskih temperatura (za vreme skladištenja), što može da dovede do raspucavanja. S druge strane, efekti francuske politure, kao što su glatkost površine, jedinstven sjaj i optički efekat koje stvaraju boje i oblik, čine je najatraktivnijom od svih ostalih postupaka površinske obrade.

Sastavljanje francuske politure

Francuska politura predstavlja rastvor šelaka u alkoholu. Koncentracija rastvora je značajna za svojstva politure. Uobičajena francuska politura dobija se rastvaranjem 280 - 400 g šelaka u 1 litra alkohola.

Postoji nekoliko vrsta šelaka, u zavisnosti od toga koliko je stepeni obrade šelak pretrpeo pre nego što je upotrebljen za pravljenje politure, kao što su:

Granat šelak – kada se rastvori u alkoholu dobija se zelenkasto-crveno-braon politura, koja je idealna za upotrebu preko tamnog ili tamno obojenog drveta. Ova politura je najtamnija od svih vrsta politura.

Button šelak – ovaj šelak ima blatinjavo-braon boju, koja je efikasna na starom orahovom drvetu koje je izbledelo i dobilo modro-braon boju. Ne daje lepu boju na drvetu braon ili crvene boje.

Beli šelak – to je ustvari izbeljeni šelak koji daje beličasto-kremastu polituru, koja se uglavnom koristi kao zapunjač i osnova za oboje-

Autor ovog teksta je redovni profesor na Šumarskom fakultetu u Beogradu

politiranje – I deo

PIŠE: prof. dr Milan Jaić

Punjenje savijte na pola, podelite jastuče na dužoj strani na tri dela i savijte na trećine

Savijte *krila* tkanine preko vrha i oko njega kako bi ga učvrstili. Uvijte krajeve tkanine kako bi sabili vrh i sačuvali oblik kruške. Uvijeni krajevi treba da leže u dlanu.

Oblikujte vrh jastučeta duž savijene strane. Oblikujte jastuče kruškolikog oblika sa zadržanim vrhom.

Previsoko držanje lopte (levo i) i pravilan položaj ruke i prstiju za pridržavanje lopte i održavanje dobrog kontakta sa politiranom površinom (desno)

jednak protok politure kroz krpu. Ako loptu držite suviše visoko krpa će se pomerati i nećete imati potpunu kontrolu prilikom kretanja, što može konačno da utiče na stvaranje izvesnih tragova i gubljenje oblika na površini. Ako loptu držite ispravno, osnova lopte će biti čvrsto prslonjena na obradak, što će vam omogućiti potpunu kontrolu kretanja. Na ovaj način imaćete osećaj šta se dešava prilikom rada, tako da ćete odmah primetiti ako se pojave greške.

Lopta mora stalno da bude u pokretu kako se ne bi zalepila na obrađivanu površinu. Ako iz nekog razloga morate da stanete usred nekog zamaha, podignite loptu sa površine bez zaustavljanja. Oštećenja (*opekotine*) nastala usled lepljenja lopte za površinu ne mogu se ukloniti nastavljanjem politiranja preko njih. Ako nastavite sa politiranjem to će samo pogoršati izgled, odnosno potencirati grešku. Morate odmah stati sa radom, ostaviti da se politura osuši približno pola

sata pre nego što nastavite rad, nežno trljajući nastalu grešku veoma mekanom abrazivnom mrežicom.

Lopta može ponovo da se upotrebi, ako se između dve upotrebe čuva u hermetički zatvorenoj plastičnoj kesici ili staklenoj posudi, čak iako je razmak između dve obrade samo nekoliko minuta.

Radno okruženje

Francusko politiranje je veoma osetljivo na uslove radne sredine, kako u toku samog rada tako i nakon određenog vremena posle završetka politiranja. Temperatura u radnom prostoru treba da iznosi oko 20 °C – za vreme politiranja, kao i dan ili dva nakon samog politiranja, dok se predmeti obrade suše. Ukoliko je vazduh u prostoriji hladniji može da dođe do kondenzovanja vlage na površini, koja se na njoj zadržava, što prouzrokuje odvajanje slojeva politure. Vazduh mora da bude bez povećane koncentracije prašine, što znači da ne treba da radite nikakve *prašnjive* poslove za vreme politiranja. Generalno, savetuje se da politiranje obavljate u posebnoj prostoriji.

Nakon međuslojnog brušenja politure abrazivnim sredstvima brižljivo uklonite prašinu sa svih površina korišćenjem lepljive krpe.

Lepljiva krpa

Brušenje predmeta obrade pre početka politiranja i između slojeva politure neizbežno stvara prašinu. Ako običnom krpom obrišete površinu, prašina će se samo podići u vazduh i ponovo vratiti na površinu obradka kada nastavite sa politiranjem.

Vrh jastučeta okrenut je ka jednom od uglova tkanine. Savijte ugao tkanine preko vrha jastučeta.

Oni koji se profesionalno bave politiranjem za uklanjanje prašine koriste lepljivu krpu. Lepljiva krpa napravljena je od tkanine sa retkim tkanjem sa *pohabanom* površinom na koju se lepi prašina. Mogu da se nabave u svakoj dobro snabdevenoj radnji koja prodaje boje i lakove. Posle brušenja krpom pređite preko površine i uklonite bruševinu sa nje. Između dve upotrebe krpu čuvajte u hermetički zatvorenoj posudi.

Redosled postupaka

Kada god je to moguće proizvod koji politirate rasklopite i svaki deo politirajte odvojeno. Ako želite da predmet obrade obojite izbegavajte upotrebu boja koje sadrže alkohol, pošto rastvori za bojenje i politiranje imaju isti sastav, tj. sadrže alkohol, što može da prouzrokuje odvajanje boje od podloge tokom politiranja. Korišćenje boja na vodenoj bazi može da prouzrokuje podizanje vlaknaca.

Nakon bojenja sledi:

1. Zapunjavanje pora – vrste drveta sa otvorenom teksturom povlače polituru direktno u drvena vlakna, dok pore ostaju otvorene (osim ako se prethodno ne zapune). Zapunjavanjem pora smanjuje se upijanje i omogućava da se formira ravnomerna površina, koja može da prihvati neophodnu količinu politure. Ako želite da tekstura ostane vidljiva ovu fazu obrade treba izostaviti.

2. Formiranje podloge – početne faze politiranja imaju zadatak da omoguće prirodno upijanje drveta i stvaranje glatke površine na koju se nanosi više slojeva politure. U cilju formiranja podloge možete koristiti francusku polituru ili praškasti zapunjač na bazi šelaka, koji je podešen ovom zadatku, sadrži fini prah i ima dve funkcije:

- prah je osnovno sredstvo koje ima i dodatna zapunjavajuća svojstva
- nakon sušenja zapunjača obavlja se brušenje u cilju formiranja ravne i glatke osnove za sledeće slojeve politure

Praškasti zaptivač možete koristiti kao zamenu za zapunjavanje drvnih vrsta sa malim porama ili kada želite da tekstura ostane vidljiva.

3. Bojenje – nakon što ste obojili obradak i počeli da ga polirate, ponekad možete da primetite da boja nije korektna. Ona se ili ne uklapa sa drugim delovima ili je ceo predmet obrade dobio nijansu boje koji ne odgovara (npr. nije dovoljno taman). Bojenje predstavlja proces u kome se mogu popraviti nastale greške tako što ćete korigovati balans boja. U tu svrhu koristite pigmente i boje koje u sebi imaju alkohol. Neke korekcije možete obaviti odmah nakon bojenja ukoliko odmah uočite nedostatke.

4. Međuslojni premazi – preko zapunjene površine nanosi se mnogo tankih slojeva politure korišćenjem polirne lopte, sve dok se ne postigne željeni sjaj i debljina sloja. Neki stručnjaci preporučuju upotrebu nerafinisanog ulja kao *maziva* za loptu, kako se ne bi lepila za površinu. Međutim, ovo može da stvori više problema nego što može da ih reši. Ulje mora da se ukloni sa površine jer svaki višak može da dovede do curenja, stvarajući zastoj u politiranju. Ako ne žurite sa obradom ulje možete da izostavite. Ukoliko lopta počne da se lepi, zastanite sa radom i sačekajte desetak minuta pa tek onda nastavite sa radom. Za nanošenje međuslojnih premaza potrebno je nekoliko dana, jer se politura nanosi svakog dana a u toku noći joj se omogućava da se stvrdne i skupi pre nego što se nanese sledeći sloj. Naravno, ovo je obrada koja zahteva dosta vremena, ali se na kraju isplati. Svakom sloju politure daje se vremena da *sazri*, tj. da se u potpunosti stegne i skupi dok alkohol isparava. Površina koja izgleda kao ogledalo nakon nanošenja politure sledećeg dana može izgledati manje sjajna. Ovo je karakteristično za prvih nekoliko slojeva.

5. Skupljanje ili očvršćavanje – završni postupak proizvodi površinu visokog sjaja, koji nastaje glačanjem loptom ispunjenom fran-

Izrađeno od drveta ...

Ploče od iverice
sirove ploče od iverice | oplemenjene ploče od iverice

Unutrašnja vrata
glatka vrata | stilska vrata

Rezana građa
rezana građa građevinskog kvaliteta |
rezana građa stolarskog kvaliteta

LESNA TIP Otiški Vrh d.d.

Ljubazni do prirode i okoline

Lesna TIP Tovarna ivernih plošč Otiški Vrh d.d.,
Šentjanž pri Dravogradu 133, SI – 2373 Šentjanž pri Dravogradu

www.lesna-tip.si | info@lesna-tip.si

cuskom politurom razređenom metil alkoholom. Neki stručnjaci za politiranje zagovaraju korišćenje samo metil alkohola, ali rizik nastajanja oštećenja površine je veoma veliki. Pravo skupljanje, odn. očvršćavanje politure ostvaruje se samo pomoću metil alkohola, ali alternativna metoda sa razređenom politurom daje takođe dobre efekte. Kako postajete bolji i sigurniji u svoj rad možete početi sa povećanjem proporcije metil alkohola u polituri.

6. Glačanje i matiranje – visok ogledalni sjaj postiže se tako što se politiranje vrši čvrstom politurom sa finim brusnim sredstvom i to dan ili dva nakon očvršćavanja. U procesu restauracije vrlo često je poželjno ukloniti sjaj. Matiranje se postiže razumnom upotrebom brusnih sredstava.

Zapunjavanje pora

Započnite delimično zatvaranje pora drveta korišćenjem francuske politure, koja se sastoji iz tri dela politure prema jednom delu metil alkohola. Obradu treba obaviti brzo nanošenjem politure u tankom sloju prikladnom četkicom; treba izbegavati nastajanje neravnina ili curenje, što kasnije može biti problem. Pustite da se osuši preko noći. Ovo nije obavezno, ali će omogućiti da se kasnije višak lakše ukloni sa površine, čime se smanjuje rizik stvaranja neravnina.

U prodavnicama se mogu naći gotovi zapunjači pora, a možete ga i sami napraviti. Prilikom nanošenja treba da poštujete uputstva proizvođača. Primena zapunjača pora se ne preporučuje u svim situacijama, jer mogu da stvore probleme skupljajući se u uglovima.

Pravljenje zapunjača pora

Da bi sami napravili zapunjač pora potrebno je da imate:

- čvrstu posudu sa širokim otvorom i lopaticu za mešanje sastojaka;
- belilo (možete naći u prodavnicama za politiranje ili u umetničkim radnjama, jer je belilo glavni sastojak «gesso», koji umetnici koriste za premazivanje grubog platna);
- nerafinisano ulje (koje predstavlja osnovu zapunjača);
- pigmente u prahu – zemljane boje, npr. braonkasto-smeđu, žutu ilovaču, oker. Koriste se kao boje za zapunjače, kako bi se prekrile bele pore. Izbor pigmenata zavisi od boje drveta, na primer za srednje tamno i tamno obojeni hrast treba upotrebiti braonkasto-smeđu boju, boju braon mahagonija treba uklopiti sa braonkasto-smeđom i žutom ilovačom, zlatnu boju oraha treba uklopiti sa žutom oker ili sirovom žutom ilovačom uz dodatak malo smeđe boje, običan orah treba uklopiti sa sirovom i tamno smeđom bojom.

Zapunjač možete napraviti na sledeći način:

- Stavite dovoljno bele boje u široku posudu (da pokrije dno posude). Bolje je da napravite više nego manje zapunjača, jer na taj način dobijate mogućnost lakšeg usklađivanja boja.
- Pomešajte dovoljnu količinu pigmenta u prahu u belilo. Možda će biti dobro da malo eksperimentišete sa bojom, kako bi je uskladili sa bojom drveta. Konačna boja zapunjača, nakon što je pomešan sa uljem, treba da bude malo tamnija od površine drveta.
- Pomešajte zapunjač sa dovoljnom količinom nerafinisanog ulja kako bi se formirala smeša slična mekom buteru. Ako je potrebno možete prilagoditi boju dodavanjem pigmenata. Pigmente treba prvo da pomešate sa malo alkohola, uz ravnomerno i potpuno mešanje, kako bi se upili u glavnu masu zapunjača.

Nanošenje zapunjača pora

Postupak nanošenja zapunjača pora isti je i za kupovne i za zapunjače koje ste sami napravili. Kupovne zapunjače najčešće treba razrediti kako bi se dobila smeša konzistencije mekanog butera. Gusto

Utrljajte pastu za zapunjavanje u pore drveta kružnim pokretima i snažnim pritiskom

Skinite višak zapunjača kretanjem jastučeta poprečno na vlakanca

smešu zapunjača veoma teško možete naneti i sa njom zapuniti pore. Upotrebite rastvarač koji je naveden na pakovanju.

Zapunjač koji ste sami napravili treba takođe da ima odgovarajuću gustinu. Ako se teže nanosi možete ga razrediti dodavanjem male količine alkohola.

Postupak nanošenja zapunjača pora sastoji se iz nekoliko koraka:

1. Uzmite parče sargije (grube tkanine) i savijte je u obliku jastučeta, tako da može da stane u dlan, jer je potrebno da je udobno držite.
2. Umočite površinu sargije tako da upije dovoljno zapunjača da može da prekrije površinu.
3. Utrljajte zapunjač u površinu drveta pomoću malih kružnih pokreta utiskujući zapunjač u pore. Nanesite zapunjač na malu površinu i obratite pažnju na adekvatno zapunjavanje pora. Sprečite da veća količina zapunjača ostane na površini, tako što ćete zapunjač obrisati sa površine. Na površini treba da ostane veoma tanak sloj zapunjača. Zapunjač će početi da se steže na površini kada drvo počne da upija ulje, zato morate stalno da ga utrljavate u površinu.
4. Kada je zapunjač obavio svoj zadatak i vi više ne morate da ga utiskujete u pore. Presavijte jastuče tako da čista površina dođe do obradka i uklonite višak zapunjača potezima upravno na žicu. Ovaj deo obrade pomoći će, takođe, da se zapunjač utisne u pore. Ne ostavljajte bilo koju vidljivu količinu zapunjača, na površini treba da ostane samo tanak sloj uljanog brisa.
5. Ponovite ceo postupak na susednoj maloj oblasti.
6. Nastavite postupak sve dok se ne prekrije cela površina.
7. Konačno, uzmite čisto jastuče i obrišite površinu od ostataka zapunjača. Ostavite da prenoći kako bi omogućili da ulje prodre u drvo i da se osuši. ■

MADE IN ITALY USPEŠNO

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

AGB CARINSKI MAGACIN - AGB SERVIS BEOGRAD
Omladinskih brigada 31 - 11070 NOVI BEOGRAD - 011 318 09 98 - www.agb.it

Već godinama firma Baschild je poznata na tržištu kao neko ko nudi komore za sušenje visokog tehnološkog nivoa. Samo proizvod koji ima zagarantovane karakteristike, pouzdanost i trajnost tokom vremena omogućuje bolje i brže sušenje uz manje troškove.

Generalni zastupnik za Srbiju i za Crnu Goru:

Agencija BASCHILD-S, Dragice Končar 23/11, 11000 Beograd

tel/fax. +381 (0)11 2492104, GSM: +381 (0)63 7696134, e-mail: s.nikov@baschild.it

BASCHILD®

DRYING TECHNOLOGIES

www.baschild.it

Srednjevekovni

RESTORAN "ALASKA BARKA" - NOVI SAD

HIPERMARKET "VELPRO IDEA" - BEOGRAD

PIRAMIDA DOO
PROMENADA 11
SREMSKA MITROVICA
SRBIJA

LEPLJENE LAMELIRANE KONSTRUKCIJE:

- SPORTSKE I PROIZVODNE HALE
- RESTORANI I BAZENI
- NADSTREŠNICE I MOSTOVI

web. www.piramidasr.co.yu
e. sm.piramida@neobee.net
t. 022 / 639 - 205
f. 022 / 611 - 081

- PROJEKTOVANJE - IZRADA - TRANSPORT - MONTAŽA -

PEŠAČKI MOST OD TIKOVINE - BEČIĆI

RESTORAN "FINE DINING" - BEČIĆI

Pre detaljnijeg opisivanja sačuvanih komada crkvenog nameštaja kod nas, daćemo nešto podataka o našim srednjevekovnim majstorima koji su se bavili zanatskom i umetničkom obradom drveta u centralnim oblastima Balkana.

Neka srednjevekovna naselja u balkanskim oblastima nazivana su prema vrsti zanata, kojim su se verovatno kroz nekoliko generacija bavili njihovi stanovnici. Ime sela Drvodolja koje se nalazilo između Dečana i Đakovice (spominje se 1330. godine) i sela Drvodile u župi Podgori iz XV veka, ukazuju, bez sumnje, da je tradicija obrade drveta u tim naseljima bila jače razvijena.

Svakako da su gradski centri privlačili razne zanatlije, a posebno drvodoljske majstore, jer je to iziskivala potreba gradnje kuća, koje su tada bile pretežno od drveta. O tome da se zanatlije za obradu drveta stižu u gradskim naseljima pokazuje primer Novog Brda iz tridesetih godina XV veka. U trgovačkoj knjizi Dubrovčanina Nikole Lukarevića koji u to vreme posluje u ovom gradu, zabeleženo je da drvodolje, majstori i protomajstori iz bliže i dalje gradske okoline postaju Lukarevićevi dužnici i jemci drugim licima.

Vrednije predmete za potrebe manastira i vlastelinske kuće, izrađivali su sami monasi ili gradske zanatlije, koje su pored zadovoljenja potreba gradskog stanovništva, radile najverovatnije i za vlastelu i dvor. Zabrana dubrovačkog Veća iz 1314. godine kojom se zanatlijama i "marangonima" (stolarima) ne dozvoljava odlazak u Srbiju, ukazuje da

su za poslove oko izrade finijih drvenih proizvoda bili pozivani i majstori iz udaljenijih gradskih centara, gde je ovaj zanat bio jače razvijen. U dubrovačkim kancelarijskim knjigama iz druge polovine XIV veka je zabeleženo da su mladići iz unutrašnjosti balkanske teritorije odlazili na nauku u Dubrovnik i to iz gradova Debra, Novog Brda i Prijepolja. Prema ugovorima, obučavanje učenika je trajalo četiri, a najviše osam godina.

Nije poznato da li je rad srednjevekovnih drvodolja, rezbara, intarzista i tokara u centralnim oblastima Balkana bio podeljen prema specijalnostima. Postoji verovatnoća, s razlogom, da su tadašnji majstori savladivali u isto vreme sve nabrojane tehnike obrade drveta, a možda su se bavili i slikarstvom, kao što je to bilo uobičajeno u srednjem veku u Evropi. Na drugom mestu je izložena misao, da podaci sa srednjevekovnih likovnih izvora daju osnova za pretpostavku da je tokarenje drveta u Srbiji i Makedoniji bilo razvijeno već u XIII veku. Sa tih terena ima sačuvanih originala crkvenog nameštaja i drugih predmeta gde su tokareni elementi primenjivani kao karakteristična vrsta dekora rađenih u XVI i XVII veku u oblastima pod turskom vlašću. Za XVI vek postoje sigurne vesti o specijaliziranim tokarima. U Sarajevu se 1528. godine spominju "rezbari na kolo".

Crkveni prestoli

Arhijerejski presto arhiepiskopa Prohora iz crkve sv. Klementa u Ohridu (sl.1.), rađen 1528. godine je najstariji košću

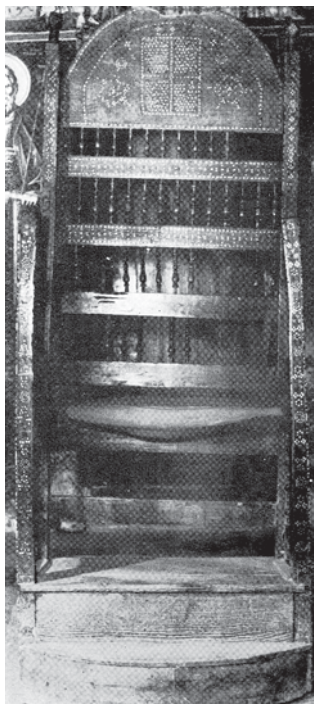
Tekst preuzet iz monografije *Srpski srednjevekovni nameštaj* čiji je autor dr Srđan Žikić. Knjigu je izdala Zadužbina Andrijašević, a sponzor knjige je preduzeće TOPLICA DRVO.

majstori u obradi drveta

PIŠE: dr Srđan Žikić

intarzirani predmet do sada poznat iz XVI-og veka. On je takođe prvi datirani i signirani spomenik sa intarzijom iz vremena turske dominacije nad balkanskim Slovenima.

Zbog godine koja je na Prohorovom prestolu zabeležena,

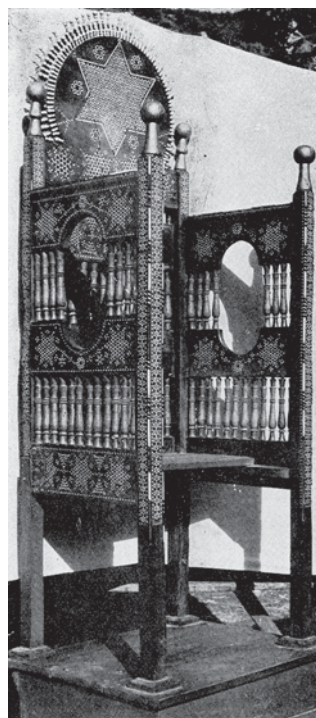
Sl.1. Presto arhiepiskopa Prohora, Sv. Kliment, 1528. godine

Sl.2. Prohorov prestonik, detalj bočne stranice

on je posebno značajan za kasnije rađene slične spomenike. Prohorov prestonik se po tipu u suštini ne razlikuje od srednjovekovnih tronova i profanih reprezentativnih sedišta, upotrebljavanih na Balkanu. To je tip katedre ili prestola sa bazom-postamentom na dve stepenice (ređe jedna) i stranicama koje dosežu gotovo do visine ramena čoveka koji sedi na njemu. Visoki leđni naslon viši je od čovečje glave (u sedećem položaju) i lučno je zasveden na vrhu.

Prohorov prestonik je takođe od orahovine, tamno bojene skoro kao abonos. Činjenica što se dekorativni tokareni elementi na Prohorovom prestolu ponavljaju gotovo kroz dva veka na crkvenom nameštaju (a verovatno i na nestalom profanom), u pravoslavnim crkvama na teritoriji bivše Jugoslavije pod turskom vlašću, opravdava potrebu da se oni detaljnije analiziraju.

Sl.3. Igumanski Stolica, Sv. Arhangel, Kučevište, XVI vek

Sam Prohorov prestonik je konstruisan tako da je prvo izrađena bočna stranica u obliku rama, sa poprečnim veznim gredicama između kojih se nalaze nizovi tokarenih koloneta (sl.2.). Veza između prednjeg i zadnjeg nosećeg stuba prestola ostvarena je učepljenjem sa klinastim osiguračem. Uglašljivanje tokarenih koloneta urađeno je pre sklapanja prednjeg i zadnjeg dela prestola. Horizontalne prečke naslona za leđa uglašljene su po istom sistemu u zadnje noge sedišta dok je između njih niz tokarenih koloneta, u četiri pojasa. Završetak naslona je polukružan, sličan Hreljinom prestolu, samo dosta niži. Zadnji stubovi su završeni sa tokarenim stubićem i glavom u obliku poliedra. Površina za sedenje je danas hrastova daska debljine 5 cm što je očigledno do sada nekoliko puta menjano. Praktično cela površina drveta na prestolu je intarzirana goveđom ili konjskom kosti i raznom vrstom drveta (trešnjevo, kestenovo).

Mušarabija na crkvenom nameštaju u balkanskim zemljama XVI i XVII veka po pravilu je samo tokarena, a njeno usvajanje u to vreme može se neposredno vezati za turske zanatlije, nastanjene na toj teritoriji. U Vizantiji je češće primenjivan kao dekor na slikanom nameštaju, baš zato što je imao primera u životu. Postoji takođe, kao specifičan ukras nameštaja na freskama Milutinovih zadužbina krajem XIII i u prvoj polovini XIV veka, kao i na sačuvanim originalima XIV veka.

Nizovi stubića, tokareni od drveta ili kosti, ostaju element dekoracije crkvenog nameštaja u Makedoniji, Srbiji, Bosni, Hercegovini i Crnoj Gori sve do XVIII veka. Od tog vremena se primenjuje još samo na seoskom nameštaju.

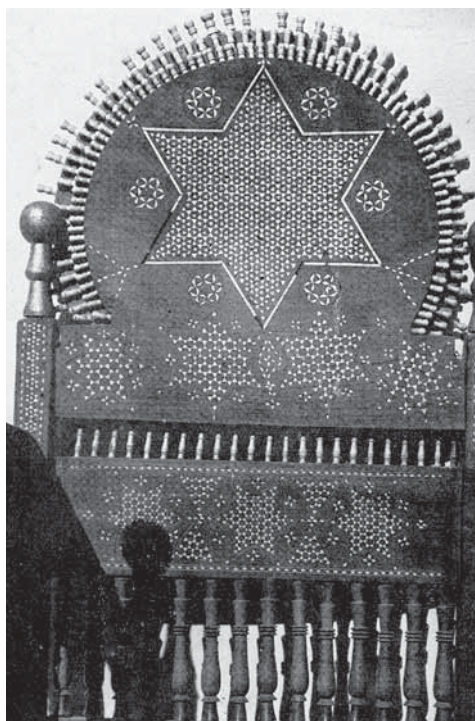
Na polukružnom gornjem delu leđnog naslona Prohorovog prestola kao završni ukras stoji red malih tokarenih stubića-bobica. Na ovaj način primenjeni na nameštaju mogu se pratiti na likovnim izvorima Vizantije, a takođe u centralnim oblastima Balkana od XIII do XV veka (Sopoćani, Sv.Kliment, Studenica, Markov manastir, crkva u Leskovcu) i na sačuvanim originalima.

Prohorov prestonik su radila dvojica majstora, Jovan i Marko. Na osnovu njihovih imena može se sa sigurnošću zaključiti da su bili domaće zanatlije. Odakle su poreklom, ostaće verovatno zauvek nepoznato. Nije međutim, isključena mogućnost da su bili gradske zanatlije, možda iz samog Ohrida. U vreme kad je rađen prestonik, Ohrid je bio značajan crkveni i gradski centar sa bogatom umetničkom tradicijom.

Koliko je dosad poznato, Prohorov prestonik u crkvi sv. Klimenta u Ohridu jedini je intarzirani predmet, sačuvan na području koje je do obnove Pečke patrijaršije bilo pod jurisdikcijom arhiepiskopije u Ohridu. Analiza Prohorovog prestola je pokazala da dolaskom Turaka na Balkan nisu bile prekinute veze sa znanstvom tradicijom i sa umetnošću XIII i XIV veka.

Sredinom XVI veka, u doba obnove Pečke patrijaršije, Skoplje je imalo centralni položaj u evropskom delu turske imperije i razvilo se u značajan trgovački grad.

Turci su, sa svoje strane, doveli zanatlije na Balkan iz raznih krajeva carevine, pa je možda među njima bilo umetničkih drvodelja, intarzista i drugih umetnika za ukrašavanje. Kako se u nekim crkvama Skopske Crne Gore našlo predmeta ukrašenih koštanim intarzijom iz druge polovine XVI veka, može se sa

Sl.4. Igumanski Stol, detalj lednog naslona

dosta verovatnoće pomišljati da su tada u Skoplju radile i zanatlije koje su se bavile i ovom vrstom umetničke obrade drveta.

U crkvi manastira Sv. Arhanđela u selu Kučeviću kod Skoplja, nalazi se igumanski "stol" (sl.3.). Presto je izrađen od kestenovog drveta, tamno obojenog. Dimenzije su: visina 193 cm (do vrha lednog naslona), širina 67 cm i dubina 54 cm. Konstruisan je sa četiri ugaona stuba u koji su uglavljene bočne stranice i poleđina.

Bočna stranica je sastavljena od pet pojaseva - tri su konstruktivna od drveta, a dva su ukrasna od tokarenih koloneta - veoma vitkih i gusto zbijenih. Posebnim izrezivanjem delova nosećih elemenata bočne stranice dobijen je interesantan ovalni otvor, do tada neviđen u takvim srednjovekovnim komadima nameštaja. Gornji deo lednog naslona (sl.4.) završen je u obliku tričetvrtine kruga, što je novi momenat u načinu ukrašavanja završnog dela naslona. Po obodu kružnog završetka nalaze se tokareni stubići - bobice u tri reda. Tokareni i pozlaćeni dodaci na vrhovima stubaca su novijeg datuma. Po ustanovljenim deta-

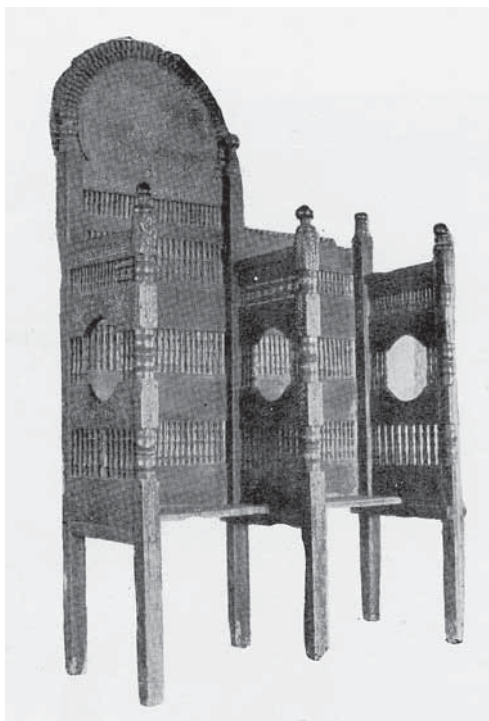
ljima može se presto datirati u drugu polovinu XVI veka.

Stol majstora Stojka

Posle 1557. godine manastiri i crkve kumanovsko-kratovske oblasti potpali su pod jurisdikciju Pečke patrijaršije. U kumanovskom kraju bio je najznačajniji manastir Sv. Prohor Pčinjski. Iz crkve Pčinjskog manastira sačuvano je nekoliko dvostrukih sedišta iz druge polovine XVI veka, od kojih je intarzirano jedno igumanski "stol".

Presto je rađen od orahovine, u prirodnoj boji. Uz njega je konstruktivno vezan drugi niži presto, bez ukrasa intarzijom i bez visokog lednog naslona. Presto je veoma sličan po obliku i konstrukciji sa onim iz Kučevića. Delovi prednjih stubova su tokareni, rezbareni i intarzirani, dok su zadnji bez ukrasa.

Završetak lednog naslona je u obliku tričetvrtine kruga, po čijoj ivici su poređani tokareni stubići u dva reda. Dimenzije prestola su: visina 187 cm, širina 59 cm, i dubina 44,5 cm. (sl.5.). Bočne stranice pri vrhu imaju jedan uzan pojas koji je ukrašen mušarabijom. Neintarzirane površine prestola su ukrašene paralelnim

Sl.5. Igumanski Stol, manastir Sv. Prohor Pčinjski, 1605. god.

urezanim linijama, ispunjenim crvenom bojom. Istom bojom su obojeni i tokareni stubići pri vrhu naslona i mušarabija. Iz natpisa na prestolu se doznaje da je "stol" izradio majstor Stojko iz Orahovice. Kako se u kraju između Preševa i Pčinjskog manastira i danas nalazi selo istog imena, a ono se spominje već u XV veku, verovatno je da Stojko potiče iz tog mesta.

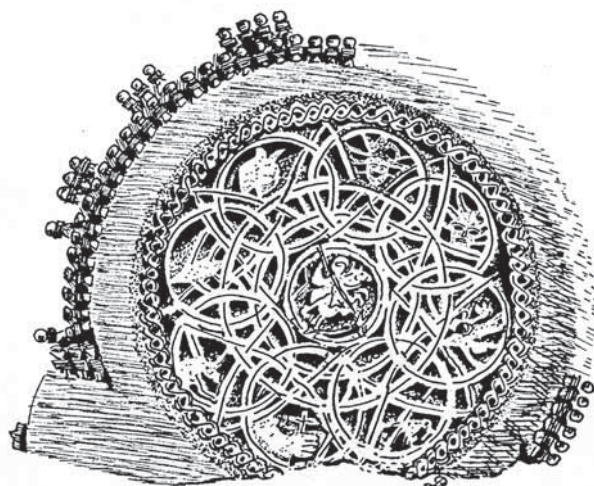
Ukoliko se termin "majstor" koji prati Stojkovo ime u natpisima na prestolima može smatrati staleškom oznakom, a kao majstori se potpisuju i Jovan i Marko

na Prohorovom prestolu, moglo bi se zaključiti da su tadašnje zanatlije koje su se bavile zanatskom i umetničkom obradom drveta možda bile prema stepenu savlađivanja zanata staleški diferencirane. Ovu pretpostavku bi utvrdila i činjenica što se u novobrdskoj oblasti u XV veku spominje drvodelja protomajstor Radovan ("Radouan genero de Braian dreudila protomaistor"). Iako za terene Srbije i Makedonije nema podataka o staleškoj organizaciji lica koja su se u XV i XVI veku bavila zanatskom obradom drveta, pojmovi majstor i protomajstor ukazuju na to da su na neki način bili svrstani po staleškoj hijerarhiji.

Zanatsku mnogostrukost majstora Stojka pokazuje i drugi par po njemu signiranih sedišta iz crkve Pčinjskog manastira. Navedeni par "stolova" po tipu je blizak već napred pomenutom paru (igumanski presto), a po nekim elementima sačuvanog fragmenta dekoracije, identičan (sl.6.). Na urezanom natpisu sa Stojkovim signaturom i slabo čitljivim slovima kojima je označena godina, može se pročitati, sa velikom verovatnoćom kao 1605. godina. Tako su bar približno datirani postojeći prestoli u Pčinjskom manastiru.

Stol u Pivi

Igumanski "stol" u crkvi manastira Pive (sl.7.), izrađen je od orahovine u prirodnoj boji, veličine: visina 190 cm, širina 62

Sl.6. Igumanski Stol, Sv.Prohor Pčinjski, detalj naslona

cm, i dubina 54 cm, intarzirani su košću i slikani geometrijskim motivima. Presto je u osnovi sličan sa onim u Kučevištu, samo na bočnim stranama umesto otvora ima u srednjem pojasu mušarabiju. Donji završetak bočnih stranica je interesantan sa dva niza lukova. Završetak leđnog naslona je u obliku tričetvrtine kruga, po čijem obodu se nalazi niz tokarenih stubića, masivnijih nego na prethodna dva presto-

ovog slikanog ukrasa u suprotnosti je sa precizno rađenom intarzijom.

Koliko je majstorska izrada ovog prestola uticala na potonje fresko slikare, neka posluži ovaj primer. U dvorištu manastira Morače nalazi se mala crkva Sv. Nikole, zidana 1639. godine. Nepoznati fresko majstor (po predanju iz tih krajeva), izradio je fresku po tekstu Grigorija Camblaka "Žitije Stefana Dečanskog", na

Sl.7. Igumanski Stool, manastir Piva, 1601. godine

la. Tokarene kolonete su izdužene i gusto zbijene u nizu na bočnim stranicama i poledini. Ornament intarziranih zubaca na rubu leđnog naslona "stola" specifičan je za italijansku intarziju XV i XVI veka sa orijentalnom ornamentikom.

Na neintarziranim površinama "stola" slikani su crvenom, plavom, žutom i belom bojom jednostavni geometrijski motivi, sastavljeni od trouglova, rombova i krugova. Rustični karakter

kojoj je prikazao kraljevski presto na kome sedi Stefan Dečanski. Crtež prestola je konstruktivno i po obliku veoma sličan sa pomenutim prestolom iz manastira Pive. Bočna stranica takođe ima balustru i mušarabiju u tri pojasa, leđni naslon je polukruжан sa bobicama po obodu, dok su ukrasni završeci stubova naslona skoro identični sa onim iz Pive. Razume se da je slikar freske mnoge detalje uprostio radi lakšeg crtanja i prikazivanja u manjoj razmeri. ■

HOFFMANN-SCHWALBE.DE

SISTEM HOFFMANN LASTAVICE

... ZA SAVRŠEN REZULTAT

HOFFMANN SISTEM ZA SPAJANJE JE SAVRŠENO EFIKASAN I PRIMENLJIV KAKO ZA MALE STOLARSKJE RADIONICE, TAKO I ZA VELIKE INDUSTRIJE. SA OVIM SISTEMOM SE ELIMINIŠU SVI POTENCIJALNI PROBLEMI. RASPON PRIMENE OVOG SISTEMA JE OGROMAN I KREĆE SE OD DELIKATNIH SPOJEVA DO KONSTRUKCIJA KROVOVA I FASADA. POSTIŽE SE DO 70% BRŽE SPAJANJE U ODNOSU NA DRUGE SISTEME.

- SVE VRSTE SPOJEVA U PROIZVODNJI NAMEŠTAJA
- PROZORSKA I VRATNA KRILA
- RUKOHVATI
- LUKOVI I REŠETKASTE KONSTRUKCIJE
- FASADNE KONSTRUKCIJE

MAŠINSKA TEHNOLOGIJA

HOFFMANN NUDI VELIKU LEPEZU MAŠINA ZA SASTAVE LASTAVIČIN REP. OD RUČNIH STONIH MODELA DO VELIKIH KOMPJUTERIZOVANIH MAŠINA SA MNOGOSTRUKIM KARAKTERISTIKAMA.

VAŠ
NAJBOLJI
SPOJ:

www.Hoffmann-Schwalbe.de

ZVANIČNI ZASTUPNIK I UVOZNIK:
FURNEX TRADING CO. LTD. D.O.O.
DUBROVAČKA 4, 11000 BEOGRAD, SRBIJA
Tel/fax. +381 /11/ 2639 014; 2639 716
E-mail: furnex@verat.net

FABRIKA NAMJEŠTAJA
JAVOR
PRIJEDOR
Rudi Čajvec 3, PRIJEDOR
tel. +387 52 238 081, fax +387 52 238 082
e-mail: javor@spinter.net
www.javor-prijedor.com

"PETROPROJEKT"
Društvo sa ograničenom odgovornošću
Bratunac
PETROPROJEKT doo
Drinska bb, 75420 Bratunac
tel: + 387 56 410 325, 410 403
fax: + 387 56 410 275
e-mail: petro@teol.net, www.petroprojekt.net

StilLes group
SKAR - YU d.o.o.
Generalni distributer
i serviser za Srbiju
i za Crnu Goru
-Putsch - Meniconi
21000 Novi Sad, Koči Ivana 6a
tel/fax: +381 21 6800 900, 6800 942
www.stilles.co.rs - e-mail: stilles@neobee.net

STOLARSKA RADNJA
NEDELJKOVIĆ & SIN
Loznica
Jelav, Vuka Karadžića 68
Proizvodnja: 015/851-471
Tel/fax: 015/897-925
e-mail: nedeljkojovicin@yahoo.com

**PROIZVODAČ KANT TRAKE
ZA NAMEŠTAJ**
11000 Beograd
Novo Mokrloška 19
Tel: +381 11 2890-777
+381 11 3476-036
Tel/fax +381 11 2886-221
E-mail: kantex@adsl.yubc.net
www.kantex.co.yu

Loznica
Zaobilazni put bb
**TRGOVINA SVIM VRSTAMA
GRAĐEVINSKOG MATERIJALA
NA VELIKO I MALO**
tel. 015/ 872-000, 871-999
e-mail: mmmlo@verat.net

agrofiora
Kozarska Dubica
tel. +387 (0)52/421-930, 421-931
fax. +387(0)52/410-034
e-mail: agrofiorakd@yahoo.com

PERIN d.o.o.
11080 Zemun, Sime Šolaje 30
tel: 011/2195-701, tel/fax: 316-33-27
UVOZ, PRODAJA
I OBRADA PLOČASTIH MATERIJALA
I PROIZVODNJA NAMEŠTAJA
e-mail: perin1@yubc.net - www.perin1.com

"ВУЧИЋЕВИЋИ" o.d.
ДОБРАЧЕ - АРИЉЕ, СРБИЈА
тел: +381 (0)31 890 171
897 154
897 155
факс: 890 149
e-mail: vucicevici@eunet.yu
НАШЕ ДРВО ЈЕ ПРАВО!

**TRGOVINA GRAĐEVINSKIM MATERIJALOM
NA VELIKO I MALO**
S.R.M.A. ZEMUN
11080 ZEMUN - SRBIJA
Vojni put 165C/II
Tel/fax: +381 11/ 316 02 66
www.sрма-zemun.co.yu
E-mail: srmazemun@beotel.net

IZVOZ NAMEŠTAJA, ZASTUPNIŠTVO, UVOZ,
DISTRIBUCIJA I VELEPRODAJA MATERIJALA
ZA DRVNU INDUSTRIJU
FURNEX
TRADING Co. D.O.O.
Dubrovačka 4, 11000 Beograd
tel/fax. +381 11 2639 014, 2639 716
e-mail: furnex@verat.net

ARTINJAN
36210 Vrnjačka Banja
Rudinacki put bb
+ 381 36 614-020
+ 381 36 611-520
+ 381 36 611-521
www.artinjan.co.yu
e-mail: artinjan@yubc.net

TESTERE, ALATI I MAŠINE
ZA OBRADU DRVETA
AKE
Djantar
AKE-Djantar d.o.o.
24 300 BAČKA TOPOLA, Glavna 60
tel/fax: 024/ 715-849, 711-053
ake@ake-djantar.com, www.ake.de

proizvodnja drvene građe
PARKET - SOKLE - PRAGOV
BA-KO
BORDURE - LAJSE - GAZIŠTA
Tel: 011/3295-030 - 063/301-204
Beograd
Bul. Stefana Dečanskog 121 (29. novembra)
Borča, Mlira Trifunovića 15

RADDEX
36212 RATINA, KRALJEVO
Tel: +381 (0)36 862 099, 862 247
Fax: +381 (0)36 862 248
GRAĐEVINSKE MAŠINE
www.radex-kv.com
e-mail: radex_yu@ptt.yu

TOPLICA DRVO
PROIZVODNJA GRAĐEVINSKE STOLARJE
OD DRVETA, ALUMINIJUMA I PVC-a
INŽINJERING I IZRADA OBJEKATA
11000 Beograd
Visokog Stevana 43 A
Tel/fax: 011/32-82-192, 26-34-264, 21-86-488
Proizvodnja Trstenik:
Tel/fax: 037/716-209, 711-569
www.toplicadrvo.co.yu
e-mail: gradimir@toplicadrvo.com

**BETONSKE
MONTAŽNE
SKELETNE
KONSTRUKCIJE**
Visokog Stevana 43 a, 11000 Beograd
e-mail: bmsk@yubc.net
tel/fax: (+381) 11 2634393

Ovlašćeni
zastupnik
KLEIBERIT
LEPKOVI
DEPROM
Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210
deprom@ptt.rs
t/f 034 752 202, 063 88 53 453

kompanija d.o.o.
JOVAN
PRERADA DRVETA
76278 LONČARI, Republika Srpska
tel. +387 (0) 54 861-220, (0)65 529-771

Nameštaj Mitrović
DIVAN • kuhinje
• stolovi
• dnevne sobe
• sobna vrata
uslužno:
12313 BOŽEVAC
tel. 012/281-202
fax. 012/281-303
• CNC obrada MDF
• Furniranje MDF

NESTA
PARKET - PROIZVODNJA - PRODAJA
11223 Beograd, Beli potok, Kružni put 20
Tel/fax: +381 (0) 11 3943-255, 3943-256
mob. +381 (0) 63 334-735
nesta_doo@yahoo.com - www.nestallika.co.yu

biznis klub

DRVO

tehnika ekologija
preroda
biznis

DRVO MEHANIKA doo
konsalting i inženjering
Banja Luka
Veljka Mladenovića bb

tel. + 387 (0)51 384 290, fax. 384 291
mob. + 387 (0)65 923 635
e-mail: drvomehanika@teol.net

11080 Zemun
Batajnički drum 6n
tel/fax: 011/316-42-51
197-632, 198 625

estia@eunet.yu
www.estia.co.yu

PARKET • BRODSKI POD
OD NAJKVALITETNIJEG
DRVETA

Saga drvo d.o.o. Beograd
proizvodnja
Kamenareva 29
22300 Stara Pazova
Tel: (022) 310 674, 312 462
Tel/fax: (022) 314 977
e-mail: pilana@saga.rs
www.sagawood.com

Naš drveni pod je za ceo život.

Vuka Karadžića 7
Mali Zvornik

Tel/Fax 381 (0)15 470 470

FABRIKA AMBALAŽE KOVILJAČA doo
Loznica, Klanički put bb

tel/fax: +381 15 898 280
fax/tel: +981 15 875 335

spin wallis
Industrijska 24

kvalitetan,
udoban
i trajan
nameštaj!

34 000 Požega, Hrvatska
tel: 00 385 / 34 311 175
fax: 00 385 / 34 274 704
e-mail: spinwallis@spinwallis.hr
prodaja@spinwallis.hr
www.spinwallis.hr

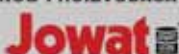

MatVerder

Beograd
Zrenjaninski put 147a, 11211 Borča
REZANA ČAMOVA GRAĐA

Telefon: 011/33-29-515

VRHUNSKI LEPKOVI RENOMIRANOG
NEMAČKOG PROIZVOĐAČA

marketing • distribution • support

Velvet

Velvet doo • Vile Raviole 3g • BEOGRAD
tel. +381 11 367 42 41 • 367 42 43
www.velvet.co.yu • e-mail: office@velvet.co.yu

preduzeće za obradu drveta
DRVOPRODUKT KOCIĆ

Strojkovce • 16000 Leskovac
tel: 016/ 795 555 • 063/ 411 293

PROIZVODNJA PARKETA,
REZANE BUKOVE GRAĐE I ELEMENATA

PAVLE

Stevana Šupljikica 16
tel. 013/ 313-111
tel/fax. 013/ 310-934
e-mail: office@pavle.co.yu

fasadna, drvena i drvo-aluminijumska stolarija
unutrašnja stolarija • enterijer

Bulevar Vojvode Mišića 55
11000 Beograd
tel: 011/ 3695 047
3695 048
fax: 011/3695 049
mob: 064/1312 119

IZRADA NAMEŠTAJA
PLOČASTI MATERIJALI
SEČENJE PO MERI
KANTOVANJE ABS TRAKOM
OKOV ZA NAMEŠTAJ

PROIZVODNJA REZANE GRAĐE
I MASIVNIH PLOČA

DRVOPRODUKT
32250 IVANJICA

V. Marinkovića 306
Tel/fax: 032/ 631-612

J.u.A. Frischeis doo
Industrijska zona „Berbernica“
22300 Nova Pazova
tel. 022/32 81 25, fax. 022/32 81 26

EUROHRAST

UNIVER ZA 21. VEK

SEČENJE PO MERI

EUROHRAST, Beograd, Vidikovski venac 2d
tel. 011 2331 463, 2340 734, 2321 835
fax. 2340 735

PROIZVODNJA REZANE GRAĐE,
LAMPERIJE I BRODSKOG PODA

Pavlovića put bb
+ 387 65/ 527-333, 512-469

www.darex.rs
e-mail: info@darex.rs

• DAREX d.o.o. Beograd, 11077 Beograd
Autoput Beograd - Zagreb bb, tel: 011 2091 620, fax: 011 2091 699
• DAREX d.o.o. Beograd - P.J. Zvezdara, 11050 Beograd
Živka Davidovića 37, tel/fax: 011 3472 673, 3472 674
• DAREX d.o.o. Beograd - P.J. Centar, 11000 Beograd
Obilakova 61 A, tel. 011 3892 610, fax: 011 2652 404
• DAREX d.o.o. Beograd - P.J. N6, 18000 N6
Bulevar Cara Konstantina 80-84, tel. 018 207 352, fax: 018 207 369

Mašine, alati i tehnologije
za obradu drveta

tel. 011-219-8516
011-190-449
tel/fax. 011-192-233
065-219-8516
mob. 063-213-549
063-428-562
www.xilia.rs / info@xilia.rs

PROIZVODNJA I PRODAJA TRACNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE

PETERVARI

24430 ADA, Obilježeva 20
tel. 024 85 20 66
fax: 024 85 12 92
mob. 063 776 47 17

www.petervari.co.yu

KRAGUJEVAC
Proizvodnja
Nedeljka Čabrinovića 12
tel: +381 34 382 695

FOTELJE... Đure Đakovića 19
DVOSEDI... tel: +381 34 330 685
TROSEDI... www.cukovic.co.yu
GARNITURE... e-mail: andjacuk@eunet.yu

ALATI ZA DRVO I PVC STOLARIJE

Tel: + 381 32 352 734
356 431, 356 439
e-mail: tmax@eunet.yu

Klanički put bb
tel/faks: 015/ 873-909, 015/873-910

• trgovina građevinskim materijalom
• trgovina tehničkim gasovima
• trgovina ogrevom
• transportne usluge
• drvena ambalaža

HANNOVER
Telefax: +49 5131/92241; www.nikolic-gabelstapler.de
KRAGUJEVAC
Tel: +381 34 300 555; Fax: +381 34 300 550
e-mail: nikolic-viljuskari@microsky.net
www.nikolic-viljuskari.net
NIKOLIĆ
VILJUSKARI
Generalni zastupnik za HYUNDAI i BAUMANN viljuškare
u Srbiji, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Makedoniji

QUERCUS
PROIZVODNJA I POSREDOVANJE U PROMETU
Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel/fax: + 385 (44) 614 247
+385 (44) 691 951
quercus@quercus-am.hr · www.quercus-am.hr

Kordun
1976
Kordun grupa doo
Beograd, Kneza Višeslava 1
(zgrada Šumarskog fakulteta)
011/35-46-219
kordun3@verat.net · www.kordun.co.yu
• alati za obradu drveta (kružne, tračne
i gaterske testere, glodala, burgije, ručni alat)
• mašine za obradu drveta i oštřilice
• servis i oštřenje testera i grafičkih noževa

DEPROM
DOO
HAN PIJESAK
REZANA GRADA, LAMPERIJA
BRODSKI POD, ŠTIKLANI ELEMENTI
tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

Ginko
Bana Milutina bb
31210 Požega
www.ginko.co.yu
tel: +381 31 816 413, 812 594
e-mail: ginko@prolink.c.yu
ginko@ptt.yu
Predstavništvo:
Sarajevska 76, 11000 Beograd
tel: +381 11 361 11 97, 2684 340

FABBRICA
PREMAZI ZA DRVNU INDUSTRIJU
BOSANSKA 65, 11080 ZEMUN, SRBIJA
TEL: +381 11 316 99 77
316 99 88, 261 63 05
WWW.FABBRICA.CO.RS

USLUGA OBRADE NA CNC MASINAMA
MAJOR ENTERIJER
Samostalna zanatska
stolarska radnja
Živojina Panića 2
11250 Železnik
tel/fax. 011/2580 266
tel. 2589 266, 2577 415
mob. 063 580 581
e-mail: major.enterijer@gmail.com

D.O.O.
DIS-KOMERC
KAĆ
Kać, Svetosavska 45a
tel/fax: 021/6213-139
mob. 064/3525-086

KARIŠIĆ
ENGINEERING
MAŠINE ZA
OBRADU DRVETA
11000 BEOGRAD
Kičevska 20
Tel. 011 386 18 38
Fax: 011 444 29 04
karishic@eunet.yu

PRIPREMA I ŠTAMPA SVIH VRSTA KATALOGA I DRUGOG PROPAGANDNOG MATERIJALA

EKO press Blagojević, Beograd, Antifašističke borbe 24, tel. 011 311 06 39, 213 95 84, e-mail: ekopress@eunet.rs, www.drvotehnika.com

AQUARION
Natočite i Vi čistu vodu u čašu!

Stepeni podešavanja

Jonizovana alkalna voda	Jonizovana kisela voda (samo za spoljašnju upotrebu!)
1. pH 8.5 – u uvodnoj etapi prvog korišćenja terapije alkalne vode za piće, 2-3 dana kao zamena za vodu iz slavine	pH 6.5 – za svakodnevno ispiranje grla i pranje zuba
2. pH 9.0 – u preleznoj etapi korišćenja terapije alkalne vode za piće, 2-3 dana kao zamena za vodu iz slavine	pH 6.0 – za svakodnevno umivanje i čišćenje lica
3. pH 9.5 – pogodna za redovne konzumente, a takođe je idealna za pripremanje čaja, kafe, raznih supa ili čorbi	pH 5.5 – za sterilizovanje kuhinjskog pribora i površina bez upotrebe hemikalija
4. pH 10.0 – samo za kuvanje	pH 5.0 – za postizanje jačeg sterilizacionog efekta

Kako se upotrebljava AQUARION?

Pomoću jednostavne promene parametara na aparatu možemo dobiti jonizovanu kiselu, odnosno alkalnu vodu u dva puta po četiri stepena podešavanja:

- Jednostavno montiranje, primenljivo u svakom domaćinstvu.
- Lako razumljivo uputstvo za upotrebu, pregledan DVD.
- Jednostavno rukovanje.
- Jednostavno nadziranje aktuelnog stanja i veka trajanja filtera, laka zamena, dostupno putem mreže.
- Potpuna garancija.
- Lako održavanje, potpuna profesionalna servisna podrška.
- Ekološki ispravna primena – besprekorno čista voda, kuhinja bez hemikalija, sredina oslobođena plastičnih boca!

AQUARION ima povoljnu cenu, proporcionalnu njegovoj vrednosti. On je siguran i trajan, pomaže vašem zdravlju i vašoj vitalnosti i brzo se isplati.

Oslobodite se plastičnih flaša, natočite zdravu, jonizovanu vodu iz vaše slavine, uvek. Nazovite 011-311-0639 ili 063 289-611

Čudesni parketi iz celog sveta

OMEGA PROFEKS

DRVNI CENTAR

ŠABAC, Loznički put bb

LOZNICA, Šabački put bb

tel: 015/377 707 e-mail: omegapro@sezampro.rs

tel: 015/ 811 100 e-mail: omegapro@verat.net

Sve na jednom mestu!

GRAĐEVINSKI MATERIJALI

THERMOPAL

- Thermopal - nemački kvalitet
- Oplemenjena iverica - jedinstveni dekori, vrhunski kvalitet (AIT material test), nagrade za dostignuća na polju unapređenja tehnologije
- Interior ploče
- HPL
- Radne ploče
- Prateće kant i ABS trake uz odgovarajuće dekore

thermopal

- OSB 3 i QSB 3 ploče
- Građevinska oplata - blažujka
- DOKA - žuta vodootporna ploča
- KVH grede, podne obloge i lamperija - Laitinger Austrija
- Masivne, panel i šper ploče
- Građevinska stolarija

LAMINATNI POD

Krono Original

KAINDL

- Klasični i egzotični podovi
- Debljine 7, 8, 10 mm

INDUSTRIJA NAMEŠTAJA

- Oplemenjena iverica
Preko 100 dezena univera, različitih proizvođača, sa varijetetom tekstura i završne obrade
- Radne ploče
- MDF, HDF i lesanit
- Frontovi POST i SOFTFORMING
- Rebrasti MDF

METALNI LEG SISTEMI ZA STOLOVE

PROIZVODNJA VRATNIH KRILA

- Repromaterijal za proizvodnju plotova vrata
- Furnirane obloge - hrast
- Obloge „Craft Master,,
- Saće i letve za vrata
- Lepak DUROXILL
- MDF 3 i 4 mm
- MDF Hallein Austrija

Poštovani!

Firma J.u.A. Frischeis, koja se bavi proizvodnjom i trgovinom repromaterijalima za drvenu industriju, trenutno najveća kuća te vrste u Evropi, stigla je i na srpsko tržište!

NOVO!!! NOVO!!! NOVO!!!

Skladište i prodaja u industrijskoj zoni u **NOVOJ PAZOVI** pored Beograda!

DRVO JE NAŠ SVET

Suva stolarska građa

BSH i KVH grede

MaxCompact ploče

- Furniri - obični, mazeravi, fineline i farbani u svim debljinama, širinama i klasama
Od preko 100 vrsta drveta!!!
- Rezana građa – suva građa evropskih lišćara i četinar, kao i raznih vrsta egzota
- Iverica - sirova, oplemenjena, furnirana, protivpožarna i šuplja iverica za proizvodnju vrata
- Radne ploče
- Laminati
- Kant trake i prateći materijal
- MDF/HDF/Lesonit ploče
- MaxCompact ploče interior
- MaxCompact ploče exterior
- Šper i panel ploče za proizvodnju nameštaja
- Masivne ploče za proizvodnju nameštaja
- OSB ploče
- Grede i gredice - dužinski nastavljane/leamelirane odn. KVH i BSH
- Lamelirane gredice za proizvodnju prozora, profil 72X86 mm u više klasa i dužina
- Fasadni profili od masivnog drveta za gradnju drvenih kuća
- Razne vrste podnih i zidnih obloga: bangkirai, teak, termodrvo i drvnoplastične mase.
Za spoljnu i unutrašnju upotrebu!

Sve vrste furnira

Sve vrste ploča od drveta

Fasadni profili od masivnog drveta

NOVO U NAŠOJ PONUDI - PLOČASTI MATERIJALI

J.u.A. Frischeis doo
Industrijska zona „Berbernica“, 22300 Nova Pazova
tel. 022/32 81 25, fax. 022/32 81 26
www.frischeis.rs

PRIJATNO!

KANT TRAKE PO VAŠEM UKUSU

SLOBODNO IZADJITE NA RUČAK. SA NAMA STE SIGURNI, DA ĆETE STIĆI NA VREME BILO KOJI TERMIN. PROIZVEŠĆEMO ZA VAS POTPUNO IDENTIČNE KANT TRAKE. UVERITE SE SAMI DA ZA STVARNE EKSPERTE NIŠTA NE PREDSTAVLJA PROBLEM.

H R A N I P E X
KANT TRAKE ZA VAŠ NAMEŠTAJ

H R A N I P E X C Z E C H R E P U B L I C K S.
J. RYZNEROVÉ 97, KODMOVOVICE,
386 01 HUMPOLEC, ČESKÁ REPUBLIKA
TEL: +420 565 501 224 FAX: +420 525 501 245 - 242
E-MAIL: HRANIPEX@HRANIPEX.CZ, WWW.HRANIPEX.COM